LEIDYKLOS DOVANA
Perduota Lit.
Bibliogr. Kambariui

KARYS

1966
SAUSIS - JANUARY
Nr. 1

KARYS

1966
Nr. 1 (1418)

Redaktorius — Zigmas Raulinaitis
Redaktoriaus pavaduotojas — Jonas Rūtenis
Kalbinę dalį redaguoja — Kazys Kepalas
Dail. literatūros dalį redaguoja — Vincas Jonikas
Administratorius — Leonas Bileris
Leidžia — L. V. S. Ramovė New Yorko Skyrius
Atskirus skyrius redaguoja:
P. Petrušaitis — Tremties Trimitas
Balys Brazdžionis — Lietuviai Kariai Laisvajam Pasaulyje
Kunigunda Kodatienė — Šaulė Tremtyje

TURINYS

V. Raulinaitis — Vėliavos ..... viršelis
P. Dirkis — Karys ir skaitytojai 1
P. Būtėnas — Vėl sienos 2
Kpt. R. Aleksiūnas — Lietuvis karys Vietname 7
J. Žilys — 12 metų Lietuvos karinės tarnybos 9
J. Jaškauskas — Tėvynės pašauktieji 16
Tremties Trimitas 19
Šaulė Tremtyje 21
Karinės Žinios 24
Lietuviai Kariai Laisvajame Pasaulyje 25
Kronika 26

ATSTOVAI: Baltimore ..... M. ŠIMKUS; Chicago ..... A. REKLAITIS; Cleveland ..... L. LEKNICKAS; Los Angeles ..... O. ŽADVYDAS; Philadelphia .. A. IMPOLĖNAS; Australija ..... V. ŠALKŪNAS

PLATINTOJAI

JUNGTINĖSE AMERIKOS VALSTYBĖSE

Boston, Mass. — "Baltic Florists"

Brooklyn, N. Y. — J. Pašukonis

Chicago, Ill. — J. Karvelis, "Marginiai", H. Naujoks, "Parama", K. Rožanskas, G. Šilingaitė, J. Virpša, Kareckas, Edv. Štangenbergas.

Detroit, Mich. — V. Perminas — S. Malinauskas

Grand Rapids, Mich. — J. Belinis

Kenosha, Wis. — B. Juška

Los Angeles, Calif. — V. Prižgintas

Newark, N. J. — Kazys Trečiokas

Waterbury, Conn. — V. Vaitkus

KANADOJE:

Hamilton, Ont. — Z. Orvidas

Toronto, Ont. — Augustinas Kuolas, P. Misevičius

Montreal, Que. — "Parish Library"

ANGLIJOJE:

"Dainora" — 74 Pricry Road, Kew Surrey

AUSTRALIJOJE:

A. Kubilius — 131 Crozier Avenue, Edwardstown, So. Australia

P. Mažylis — 1 Taroonga Court, Norlane, Vic.

L. Vasiliūnas — 26 Gwynne St., Firle, So. Australia

VENEZUELOJE:

Kun. A. Perkumas, SDB Centro Lituano, Plaza Principal de La Vega, Caracas

THE WARRIOR, magazine for the veterans, of Lithuanian descent and for Lithuanians in the wide world. Published monthly except July and August by "KARYS" — 916 Willoughby Avenue, Brooklyn, N. Y. 11221, U. S. A. Subscription $6.00 per year. Single copy 60 cents.

SECOND CLASS POSTAGE PAID AT BROOKLYN, N. Y.

KU biblioteka
093 00523786 1

Atgaivintas Jungtinėse Amerikos Valstybėse 1950 metais

KARYS

Įsteigtas Lietuvoje 1919— Nepriklausomybės kovų— metais

PASAULIO LIETUVIŲ KARIŲ - VETERANŲ MĖNESINIS ŽURNALAS

Nr. 1 (1418) SAUSIS - JANUARY 1966

KARYS IR SKAITYTOJAI

POVILAS DIRKIS

Prasidėjo nauji metai. Su jais prasidėjo ir nauji rūpesčiai — jie žygiuoja drauge su žmogumi, šeima, organizacija. Jie neišskiria ir lietuviškos spaudos. Iš jos reikalaujama, kad ji būtų įdomi, patraukli ir turininga. Tačiau, kad ji būtų ir medžiagiškai pajėgi tokia pasidaryti, tai, atrodo, niekam ir į galvą neateina.

Kadangi lietuviškoji spauda yra įsisteigusi ne komerciniais išrokavimais, bet grynai idealistiniais sumetimais, tai iš jos reikalauti, kad ji kokybe prilygtų masinės gamybos amerikiečių leidinius negalime ir galvoti.

"Karys", kaip ir kiti lietuvių laikraščiai išeivijoje, buvo atgaivintas idealistų sanbūrio. Jis, nuo pat pradžios, iki dabar, išsilaikė toje pačioje idealistinėje - karinėje plotmėje. Tenka manyti, kad jis toks pasiliks ir toliau. Ta savanoriška dvasia, kuri vyravo žurnalo atgaivinimo pradžioje, tebėra gyva ir dabar. Tai tvirčiausias žurnalo pagrindas, kurio negalima pakeisti jokiais materialiniais sumetimais.

Tačiau, materialinis pagrindas irgi yra būtinas, nes jeigu prenumeratoriai, bendradarbiai ir rėmėjai sistematingai mažės, o ne didės, tai žurnalas labai greitai galėtų atsidurti mirties agonijoje. Kad taip neatsitiktų, pagalvokite, buvę kariai, ką darome? Spaudos darbo išlaidos pakilo ir vis dar kils. Todėl "Kario" leidėjai Naujųjų metų proga laukia iš skaitytojų, šalia prenumeratos, dar ir savanoriško priedo — aukos savo žurnalui, skaitytojų geros valios ženklo.

Žiema Lietuvoje

VĖL SIENOS

PETRAS BŪTĖNAS

Gal pasiseks išspausdinti neperseniai parašytą straipsnį *"Lietuvio* vardas Prūsos vietovardžiuose". Į to straipsnio labiau pabaigą įrašiau šitokį tarpelį apie Vokiečių teutonų - kryžiuočių ordino okupuotą ir paskui Vokietijos reicho valdytą Prūsą, žinoma, kartu su Mažąja Lietuva — Karaliaučiaus sritimi:

"Taigi, tik tokia Prūsa tėra vėlesnių laikų politinių administracinių sienų, kiek tam reikalui sugebėjo prieš Lietuvos valstybę atsispirti okupantas Vokiečių ordinas. Ir okupuota Prūsa šiaipjau, matome, tėra, kad lengviau įsivaizduotumėm, Nemuno augštupio ir vidurupio Lietuvos valstybės normalus tęsinys į vakarus Aismarių bei Kuršmarių ir Baltijos jūros link.

"Šitokioje Prūsoje, prisišliejusioje prie Baltijos jūros, amžiuose yra grūmęsi su mumis baltais: rytiniai germanai gotai nuo Vyslos žemupio ligi Paserijos upės; vakariniai slavai lenkaimozūrai; politinėmis progomis niekados nebuvę nurimę rytiniai slavai; rytinių germanų Vokiečių ordinas (abu jų ordinai); vėliau 1569 metų vad. Liublino unijos destruktyvi ir priešvalstybinė dvasia, — kol, pagaliau, okupuotos Prūsos padangėje atsirado rytuose vad. "Polakia - Podlasze - Podlesie - Poliašė, lietuvių be reikalo vadinama Palenke" — iš pietų į šiaurų toks Lenkijos koridorius Sūduvoje - Jotvoje - Dainavoje, savęsp įtraukęs ir Augustavo apylinkes; dar vėliau Suvalkų trikampis (Suvalkų ir Augustavo apskritys, Lenkijos atimtos iš Lietuvos); pavojingas simptomingas 'Lenkijos replių' Vižainio koridoriokas taip pat Dainavoje, iš vakarinės pusės iš M. Lietuvos - Karaliaučiaus srities neseniai Sov. Rusijai išjungus Romintos girios ir šiaurinę dalį veik ligi Lietuvos poeto kun. Kristijono Donelaičio Tolminkienio, ją priskiriant Lenkijai, tuo būdu smarkiai praplečiant Vižainio koridorioką ir dar didesnį lenkinį pleištą įvarant į lietuvių žemę; po II pas. karo 1945 metais potsdaminė Paserijos žiočių—Vižainio linija tarp tuomet prie slavinės Lenkijos prijungtos Prūsos ir lietuvių M. Lietuvos - Karaliaučiaus srities, naujos okupantės Sov. Rusijos pramintos Kaliningradskaja oblast ir iš Rusijos gabenamų slavų kolchoziškai kolonizuojamos. O politinė rytdiena — ryt ar poryt paaiškės."

Šiek tiek palaukus, iš dalies ima ir aiškėti: vėl "tautų draugystės" pretekstu slavų sutartinė prieš baltus — lietuvius. Nagi, mat, skaitome "Dirvoje" 109 nr. 1965 m. spalio 11: "Šiandie ir ryto", kad Sov. Rusijos "Družba narodov" paruoštas planas Lenkijos sienoms nukelti toliau į rytus ir šiaurę, ruošiantis Vokietijos sujungimui ir siekiant visiškai neutralizuoti Centrinę Europą. Deja, laikraštis svarbiu reikalu mažai parašė, o tris reikšmingiausius punktus iš jo čia pažodžiui išrašau:

"1. Lenkija turės atsisakyti apie 5000 km ilgio ir 50-80 km gilumo teritorijos prie Oderio-Neisse linijos. Bet ir po linijos "ištiesimo", kuri eis per Kolbergą, Landsbergą, Gruenbergą ir Hirschbergą, Lenkija dar pasilaikys 120,000 kv. km. ploto, anksčiau priklausiusio Vokietijai.

2. Kompensacijai sovietai Lenkijai duos apie 60,000 kv. km. ploto trijose vietose Sovietijos vakarų pasienyje: dalį lenkų valdytos Ukrainos su Karpatų naftos versmėmis, siekiant iki Rawa-Ruska - Dorhobycz - Boryslaw - Turka; dalį Bielorusijos, ribojantis linija Terespol - Wolkowysk - Gardinas, įskaitant Ruzhany ir Pruzhany; pietinę dalį iš "Oblost Kaliningrad" (buvusios Rytų Prūsijos) ribojantis linija Brandenburgu - Insterburgu - Gumbine.

3. Kai visos sovietinio bloko valstybės pasirašys atskirą taikos sutartį su Rytų Vokietija, sovietų kariuomenė būsianti atšaukta iš Rytų Vokietijos ir panaikintos dabar Lenkijoj esančios bazės".

Iš visko matyti, kad tas šaltinis yra slaviškas, taigi šitoks jis tikras, ir kaip tik nesmagu, kad mūsų laikraštis čia neprijungė savo lietuviškų komentarų sen. Lietuvos valstybės žemei, lietuvių tautos reikalui ir pačiam žmoniškesniam tikrinių žodžių (pvz. vietovardžių) rašymui. Gal tą viską laikraštis kiek vėliau atliks. Šįkart čia tik kelios užuominos:

1. Odros ir Nysos (vok. Oder und Neisse) upių Lenkijos vakarinė siena, žinoma, nepasiliks. Tai betkas, kiek tiek pasvarstęs, supranta. Iš anos srities visokių "suvokietėjusių lenkų" — "sulenkėjusių vokiečių" yra perkelta ir į iš Lietuvos atimtąjį Suvalkų trikampį bei Vižainio koridorioką ten lietuviams galutinai atmiešti. Kai naikins Odros ir Nysos sieną, tai Lenkija iš anos srities naujuosius kolonistus lenkus turės kur nors vėl grūsti, ir todėl, skaitome, jau minimas Lenkijos pastūmėjimas ir dar giliau į M. ir D. Lietuvos žemę, tuo tarpu Sov. Rusijai lietuvius vis tebegabenant į savo Sibirus kažkokių "plėši-

nių pasisavinti", t. y. nutausti ir sunykti. O "taiką mylintis" pasaulis nė amt! Ir nebūtų jokios nuostabos, kad šitokiais atvejais slavai ir germanai "tautų draugystės" nuotaikoje ir vėl pasiprekiautų mažomis tautomis ir valstybėmis.

2. Minėtoji *Bielorusija* yra velikorosų - rusų carinis įvardas *Gudijai* vadinti. O dabar ir okupuotoje Lietuvos valstybėje žodžiai *Gudija* ir *gudas* griežtai uždrausti enkavedistiškai. Gi kur minima "Bielorusija", ten yra lietuvių Sūduvos - Jotvos žemė, nusėta lietuvių sodybų. Apie tai ir "Karyje" jau esu rašęs.

3. Terespolis mstl. (pietvakariau L. Brastos aps. mst.) — Pružana - Rožana - Valkaviskas - Gardinas yra linija, kurią dabar gal jau kas kitas čia oficialiai viešai paaiškintų, — kas čia pačioje žemėje ir politikoje ima nutikti. Ta linija politiškai simptominga, atsimenant Baltstogės mieste lenkų archeologinę komisiją ir tam tikrą čia lenkų sritinį kaukėtą lizdą. O apie tą komisiją ir jos archeologinius kasinėjimus (Mat, suprask, jieškoma sūduvių - jotvingų pagal Lietuvos valstybės sieną, pirmiau nekasinėję jų archeologinių liekanų pvz. apie Baltstogę, Drogičiną, netoli Varšuvos . . .) bei spausdinamas knygas net ir mūsų išeivinėje spaudoje yra neatsargiai "pasididžiuota" net žymių rašančiųjų. Lietuvos valstybės pavergimo Sov. Rusijos kolonijinės imperijos sutaisytose iškilmėse šiemet Vilniuje ta Baltstogė atstovavo net Varšuvai, taigi Lenkijos vyriausybei. Supranti, kas per tebešlėktiška politika?! Baltstogė kažką ir daugiau beketinanti išperėti, negu čikaginė "Tautos Praeitis" I t. 1 kn. 1959 m. 63-64 ir 152 p. neapdairiai parašė.

Lietuviams nėra nei "Oblast' Kaliningrad", nei "buv. Rytų Prūsijos". Tėra Mažoji Lietuva — Karaliaučiaus sritis ir Prūsa, arba Prūsų žemė, kurias kaip tikusius įvardus galime net ir istoriškai, geografiškai bei etniškai paremti ir pateisinti. Taip, vokiečiams yra vok. West- und Ost-Preussen, o iš dar seniau vokiečiams ir vok.-lot. Prussia "Prūsija".

5. Brandenburgo (prie Aismarių, pietvakariau Tuvangstos - Karaliaučiaus) — Įsruties - Gumbinės linija į šiaurę nuo Potsdamo 1945 metų "trijų didžiųjų" konferencijos nustatytos Paserijos žiočių — Vižainio potsdaminės linijos būtų įbrukta į grynai lietuvišką M. Lietuvos - Karaliaučiaus sritį ir mažiausia būtų iš lietuvių tautos atimta garsiojo kun. Jono Bretkūno XVI a. tėviškė Unsatrapyje ir dainiaus kun. Kristijono Donelaičio XVIII a. Tolminkiemio parapija. Vadinasi, Sov. Rusija Lenkijai atiduotų pusę tos srities, vienašališkai pasielgdama ir aplenkdama Potsdamo konferencijos nutarimą. Lenkija atsidurtų visiškai prie Karaliaučiaus, ir tai būtų gairėse, kur eina Brandenburgo (tai Vokiečių ordino kolonija prūsų ir lietuvių sodybose) - Karaliaučiaus - Tepliuvos - Vėluvos - Narkyčių - Įsruties - Gumbinės - Stalupėnų - Eitkūnų - Virbalio - Pilviškių - Kazlų Rūdos - Mauručių - Kauno - Vilniaus - Maladečinos . . . geležinkelis. Tuo būdu dar ir visa Suvalkų žemė — Dainava jau būtų Lenkijos apžiojama. Ot, tau ir Baltstogės lenkiškieji archeologiniai tyrinėjimai, prie kurių net stebėtojais lietuviai lenkų nėra prileidžiami! Toliau čia žodis, atrodo, priklausytų inž. V. Žemakiui, išspausdinusiam "Sienų klausimu" leidinį. Chicago, 1960 metais.

Rimtas svarus ir gerai išaiškinantis reikalą žodis priklausytų ir mūsų politinėms, mokslinėms bei bendruomeninėms institucijoms. Juo greičiau, juo visaip geriau.

Kaip tyčia, lygiai tos pačios dienos "Draugas" 238 nr. 1965 spalio 11 yra pirmame puslapyje išspausdinęs platoką žinią "Atidengiamos mirusios tautos paslaptys" (Kada gi ta tauta ėmė ir mirė?) Tai katastrofinė ar katastrofiška žinia, kai ji skaitytojams pateikta lietuvio nepaaiškinta, kaip gi kas kur kaip iš tikrųjų. Net ir tautiniai įvardai ten suvelti ir loginės kategorijos ten susipjovusios. Žinia aklai paimta iš lenkų ar jiems artimų šaltinių. Tą žinią prijunk prie anos pirmosios žinios, ir gausi tai, kaip "taiką mylinčios" valstybės okupavusios elgiasi su mažomis valstybėmis ir neslaviškomis bei negermaniškomis tautomis. Gausi tai, kas savo laiku būtinai ateis ir "didiesiems".

Kas daryti? Žurnalistai gražiai rašinėja, ir todėl reiktų jų dabar pasiklausti, kas daryti. Žinoma, jie bylos: "Toliau projektuoti ir revendikuoti!" Valiai! Betgi buvo rašyta, kad ir vėl būsiąs lietuvių laikraščių redaktorių suvažiavimas, nes anas nieko gero, ar kaip, nepadaręs. Tai galgi bent šį kartą suvažiavimas kokį "apinasrėlį" išgalvos, kaip rašyti apie Lietuvos valstybės gyvuosius reikalus ir jos sienas, kad tiksliau būtų.

ŽEMĖLAPIŲ AIŠKINIMAS

I žml. parodo:

1. Suvalkų trikampis su gera žeme, lietuviškais Seinais, lietuvių buv. Punsko respublika ir Augustavo (ist. šlt. Dainavos Jotvos) giria. Lenkijos archeologiniai kasinėjimai atliekami į šiaurę nuo Suvalkų aps. mst. Suvalkų augštumoje, kuri susisiekia ir su Galdapės 272 m augščio augštuma bei su Šeškų, vok. Seesker, 309 m. augščio kalnu. Ta proga reikia pasakyti, kad potsdaminė linija (žr. II žml.) pravaryta taip, kad M. Lietuvai — Karaliaučiaus sričiai augštesnių vietų veik nepalikta, jas Lenkijai pavedus, ir žr. J. Andriaus 1956 metų Lietuvos žemėlapį. O pagal nau-

ją panslavinį "sienų" projektą Lenkijai iš M. Lietuvos - Karaliaučiaus srities atitektų ir tas augštesnis kampas, kur yra Gavaičiai, Kašūbai (šis bžk. turi kitą, seną ir mūsišką, pavadinimą, o Koschuben - Koszuby jis vėlai buvo pavadintas vokiečių, kai jie čia nuo Užvyslio atgabeno šiek tiek vakarinių slavų kašūbų kolonistų lietuviams atmiešti; kašūbai ar ir kiti betkokie vakariniai slavai jau seniai čia išnykę), Mielkiemis, Pilupėnai, Rominta, Donelaičio Tolminkiemis, Vištyčio ežeras. Čia ir Romintos girios šiaurinė pusė, kuri Sov. Rusijos jau išjungta iš M. Lietuvos —Karaliaučiaus srities ir tuo būdu visa pavesta Lenkijai, ir žr. Juozo Audėno Twenty years' struggle for freedom of Lithuania. New York, N. Y. 1963 m. leidinio Lietuvos valstybės žemėlapį. Beje, kur tik kada prieidavo, tai Lenkija kartkartėmis visus didesnius miškų plotus iš Lietuvos atsiplėšdavo. Mat, medis, suprask, plebiscitiškai tarsi balsavęs, kad jis "lenkas", kaip ir anos iš lietuvių žemės pasigriebtos augštumos.

2. Vištyčio koridoriokas yra tarp M. Lietuvos — Karaliaučiaus srities įlinkimo į rytus (Vokiečių ordinas ir kaizeriai turėjo pasigriebę gražią didelę Romintos girią tame įlinkime į Lietuvos valstybę) ir Vilkaviškio, Marijampolės bei Lazdijų apskričių. Vižainio koridoriokas istoriškai — tai mūsų kng. Šiurpos valdos, kur net tebėra Šiurpilio (Šiurp-a+pil-is) ežeras ir kaimas, to kunigaikščio ir vado pilies vieta; žr. Anž., o apie patį Šiurpą Bg. II. 101, 622; III. 134, 141, 845, 857 p.; asmenvardinių **Šiurpos** vietovardžių Lietuvoje yra ir plačiau. Po I pas. karo Lietuvos nepriklausomybės kovose Lenkija kėsinosi užgriebti ir augštumą, kur nuo Vižainio koridorioko į šiaurę: kur yra Pavištaičių 287 m augščio kalnas, Alksnynė, Bartininkai, Gražiškiai, S. Kalvarija, Liubavas, Ožkabaliai (Dr. Jono Basanavičiaus tėviškė), Pajavonys, Rekijos ežeras, Sangrūda, Vaidotai, Vištyčio ežeras.

3. Įvairių linijų žr. arch. Sk. Šlapelio Lithuania žemėlapyje. Bet XVII amžiaus lietuvių kalbos linija nėra ten tikra, nes ji nuskriaudžia lietuvių kalbos plotą M. Lietuvoje. Pvz. Semba įeina visa į lietuvių kalbos plotą, o ne jos tik kokia parodyta puselė prakeršinė. I ir II žemėlapyje matome smulkių taškelių **dvi** linijas piečiau 1945 metų potsdaminės linijos: a) Balga - Pervyčiai - Dumnava - Girdavos apyl. - Barčiai — Prūsų ežeryno šiaurinės dalies Mauro ir Dargainio ežerai (Prūsų ežeryno veik visi ežerai ežerėliai tebeturi mūsiškus, taigi ir seniausius, pavadinimus, kad "Mozūrų ežerai" sąvokai ir pavadinimui nė smilgos nebelieka), toliau į rytus Kutai - Garbasiai - Suvalkai ir b) Paserijos žiotys - Braunsbergas - Glandava - Bartensteinas - Barštynas - Šipapilis (o senovėje jis dar ir Vaistotapilė,-is) - Vendžiai - Prūsų ežeryno šiaurinėje dalyje toliau sueina sutikdama su "a" linija. Tai dar ryškios lietuvių kalbos linijos. Reikia pasakyti, kad ir visas Prūsų ežeryno 100 x 80 km plotas iš senovės ir ilgai išbuvo lietuvių kalbos ženkle.

4. Nuo Nemuno Kauno - Gardino vidurupio per Sūduvos - Jotvos - Dainavos (Lietuvos Suvalkijos) žemę eidami į vakarus, prieiname M. Lietuvą — Karaliaučiaus sritį ir Prūsą, kurių rytinės dalys yra irgi Dainava, kaip ir visas Prūsų ežerynas bei Suvalkų trikampis giliai Dainavoje. Lenkų A. Kaminskio 1953 metų XIII amžiaus Sūduvos ribų ir valsčių žemėlapis yra perspausdintas pridėtas prie Jono Puzino, Sūduvių problema, — Aidai. 2 nr. 1965 m. 73-80 p. straipsnio. Šis žemėlapis savo vakarais, pietumis ir rytais ištisai klaidinantis nekritišką skaitytoją ir pvz. net ir vien apie Dainavą neviską pasakantis ir dar daug ko reikalingo nenurodantis. Gaila ir nepersmagu, kad Aiduose straipsnio autorius to žemėlapio neištaisė reikiamais rimtais duomenimis bei jų aiškinimais, — kad baltų žemės žemėlapis būtų tikrai istorinės ir etninės šviesos, o ne, kaip dabar, gana prasišaunanti lenkiška propaganda net moksle, ir net, pabrėžtina, pataikavimas taip pat slaviškai Sov. Rusijai.

5. Sūduviai - jotvingai ne vien Suvalkų apskrityje, kaip gudriai lenkai (ir kas) tvirtina, o kaikurie mūsiškiai čia neapsidairo. Jų žemė yra plati, ir ji visa buvo Lietuvos valstybės ribose.

6. Matomi Gardinas ir Valkaviskas, o nuo Valkavisko į pietvakarius bei nuo Baltstogės į pietryčius želia Baltvyžio giria, kurią Sov. Rusija buvo priskyrusi Gudijai, dabar ją ketindama Lenkijai pavesti.

7. Baltstogės aps. mst., kur dabar Lenkijos archeologinė komisija plačiai lenkiškai išsijuosusi darbuojasi, yra Lithuania Propria "Patvariosios Lietuvos" ir 1566 metų ribose. Kai Lenkija neteko jos buvusios okupuotos Lietuvos Vilniaus sostinės, tai šiais ir sovietiniais laikais šlėktiškai pilsudskinis - želigovskinis politikavimas lenkų yra nusikeltas į Baltstogę, į kur jų buvo nusigabentas ir arkiv. Jelbrzygowski.

8. Naros (lenk. Narew, rus. Nariov; V. Bugo žemupio dešinio-šiaurinio įtako) dešinio šiaurinio Bebros (lenk. Biebrza iš *Bebra; įtako žemupyje yra miližiniškos **Laukų balos**, lenk. - vok. Bagno Lafki, arba Bagno Lawki, ties kuriomis sen. Lietuvos valstybė sustabdė Valuinės kniažestvos veržimąsi ir tą okupantę net atmetė atgal į pietus už Baltvyžio girios ir V. Bugo upės.

II žml. parodo:

1. 1945 metų potsdaminė Paserijos žiočių — Vižainio linija, kuri paskui, kiek ištaisyta lietuvių naudai, buvo nežymiu lanku išsilinkusi į pietus — į Lenkijos užimtą Prūsą. O vėliau Sov. Rusija jau ėmė priešingai elgtis, net ir visą Romintos girią su jos pagiriais Lenkijai pakišdama.

2. Tos potsdaminės linijos rytuose yra Romintos giria ties Vižainio koridorioku, netoli Tolminkiemio ir Vištyčio ežero.

3. Bamboliai — XVI amžiaus patrioto lietuvio kun. Jono Bretkūno tėviškė yra Unsatrapio sritelėje, prie Alnos žemupio, šiauriau Friedlando aps. mst. ir piečiau prūsų lietuvių pasistatytos Vėluvos pilies ir aps. mst. Alnos žiočių dešiniame - rytiniame - lietuviniame šone.

4. Vėl naujai slavofilų projektuojamoji šiaurinė "siena", ligi kol Sov. Rusija lietuvių žemę pavestų Lenkijai, yra Brandenburgo - Karaliaučiaus - Vėlu-

I žemėlapis →

LAUKNOS
Laukna
Arge
LENKVIEČIAI
BŪDVIEČIAI
LAZDĖNAI
SLAVIKAI
ŠAKIAI
ZAPYŠKIS
KULAUTUVA
KAUNAS
GRIŠKABŪDIS
SKAISGIRYS
Osse
ŽILIAI
ŠILĖNAI
Gelupė
LEILAUKIS
KRAUPIŠKAS
VILŪNAI
PILKAINIS
NAUMIESTIS
VIŠAKIO RŪDA
MIELAUKIS
PAPELKIAI
AULAVĖNAI
Jara
BARŽDAI
KAZLŲ RŪDA
PELININKAI
KUSAI
DEGUČIAI
Širvinta
ŠIRVINTA
VEIVERIAI
SKIRAVA
BERŽKALNIS
MALVIŠKAS
ŠKRIAUDŽIAI
ILYBIŠKIAI
ISRUTIS
Pisa
STALUPĖNAI
EITKŪNAI
PILVIŠKIAI
VILKAVIŠKIS
PRIENAI
NARKYČIAI
KYBARTAI
VIRBALIS
JOČIAI
GUMBINĖ
GERČIAI
MARIJAMPOLĖ
NEMIRKIEMIS
ENCIŪNAI
BARTNINKAI
LIUDVINAVAS
BALBIERIŠKIS
JUODLAUKIS
VALTERKIEMIS
TOLMINKIEMIS
PILUPĖNAI
VIŠTYTIS
Vištytis
KALVARIJA
L. Žuvintas
Šyša
TREMPAI
RAMINTA
MIELKIEMIS
KARKLA
DARKIEMIS
ŽYDKIEMIS
SIMNAS
Dusia
NORDENBURG
DUBININKAI
VIŽAINIS
LIUBAVAS
Ungura
RAGALIAI
GALDAPĖ
BARČIAI
UNGURA
PRIERASLIS
PUNSKAS
METELIAI
L. Metelys
SEIRIJAI
DRENGFURGT
GRABAVA
SMALĖNAI
LAZDIJAI
VENDŽIAI
Maura
KUTAI
GARBASAI
PILYPAVAS
KRASNOPOLIS
VEISIEJAI
ASTENBURG
Dargainiai
KRŪGLANKIAI
SUVALKAI
SEINAI
LOTZEN
ŠVENTAINIAI
DRUSKININK
MARKGRABOW
GIBAI
IKMEDŽIAI
VYDMINAI
L. Vygrlai
J. Ančia
KAPČIAMIESTIS
RYNAS
MAKARČIAI
PERVAL
BURG
RUDAUKA
NIKĖLAUKIS
LUKAS
STUDENIČNA
OŽĖ
Spirdinga
ARYS
AUGUSTAVAS
SAPACKINĖ
BALIA
XLAUSIAI
JASENAVA
LIPSKAS
BAJORAI
GARDINAS
DRYGALIAI
RAJGRÓD
ŠTABINAS
GRAJEWO
Canal Aug.
GAMBRAVA
GAILA
NAUJADVARIS
JOHANNISBURG
SZCZUCZYN
Nemu
FRIEDRICHSHOF
DOLISTOWO
SIDRA
PAA
KUŽNICA
OSOWIEC
CONIĄDZ
JANOWO
INDURA
ŁEMAN
RADZIŁÓW
SOKÓŁKA
KOLNO
Biebrza
STAWISKI
JASIONÓWKA
ODELSK
ZIDŁO
KNYSZYN
JEDWABNO
KRYNKI
Narew
NOWOGRÓD
ŁOMŻA
WIZNA
TYKOCIN
WASILKÓW
KRUSZENIANY
OSTROŁĘKA
Narew
GRÓDEK
BIAŁYSTOK
ŚNIADOWO
ŁAPY
MICHAŁOWO
212
213

Boundary with the Soviet Republic of White Russia (Jan., 1941)
Approximate Eastern and Southern Ethnographical boundaries of Lithuania in the XIII-th century
Lithuanian language area in East Prussia in the XVII-th century
Boundary of Lithuanian parishes in Lithuania Minor in 1719
Boundary fixed in East Prussia by the Potsdam Conference
Administrative Line (Boundary with Poland from 1922 to 10 Oct., 1939, never recognized by Lithuania)
Northern portion of the Curzon Line
The Territory of Klaipėda (Memel)
Polish boundary (from 1921 to 1939)
Boundaries of Russian Tsarist Governments
KLAIPĖDA (MEMEL)
KURŠIU MARES
KULIAI
VĖŽAIČIAI
MEDINGĖNAI
VARNIAI
ŠAUKĖNAI
UŽVENTIS
CARCŽDAI
ENDRIEJAVAS
RIETAVAS
TVERAI
VAIGUVA
KELMĖ
KRAŽIAI
PRIEKULĖ
VEIVIRŽĖNAI
LAUKUVA
KALTINĖNAI
ŠVĖKŠNA
KVĖDARNA
PAJŪRALIS
ŠILALĖ
LYDUVĖN
KINTAI
PAJŪRIS
UPYNA
NEMAKŠČIAI
NAUMIESTIS
ŽVINGIAI
SKAUDVILĖ
Jūra
VAINUTAS
BATAKIAI
VIDUKL
NIDA
RUSNĖ
ŠILUTĖ
KATYČIAI
ŽYGAIČIAI
TAURAGĖ
SARTININKAI
KAUKĖNAI
Nemunas
KARKLĖ
LAUKSARGĖ
ERŽVILKAS
Gilija
PAGĖGIAI
JSĖ
LAPYNAI
TILŽĖ
SMALININKAI
SKIRSNEMUNĖ
GILIJA
GASTOS
ŠILKOJAI
JURBARKAS
VARNIKIAI
KRANTAS
ŠARKUVA
ŠAKVIEČIAI
NEMUNYNAS
TRAPĖNAI
SUDARGAS
RAGAINE
PALVININKAI
PAVANDENĖ
PAUSTININKAI
LAUKNOS
Laukna
Ange
LENKYIEČIAI
SLAVIKAI
PABĖTAI
ŠAKIAI
BŪDVIEČIAI
LAZDĖNAI
DRUGĖNAI
SKAISCIRYS
ŽILIAI
Gasa
LABGUVA
LAUKIŠKAS
ŠILĖNAI
VARGIAI
KVEDŪNAVA
KAIMA
MIELAUKIS
LEILAUKIS
KRAUPIŠKAS
FISCHAUSEN
PAPELKIAI
AULAVĖNAI
PILKAINIS
VILŪNAI
KONIGSBERG
(KARALIAUČIUS)
Deimena
Jara
PELININKAI
SKIRAVA
BERŽKALNIS
KUSAI
DEGUČIAI
Širvinta
ŠIRVINTA
PILIAVA
Priegliua
PILYBIŠKIAI
ĮSRUTIS
MALVIŠKAS
TEPLIAI
Plaša
STALUPĖNAI
EITKŪNAI
BALGA
TORAVA
ŪDRAVANGIS
VĖLUVA
NARKYČIAI
LANKA
PERVYČIAI
JOČIAI
GUMBINĖ
KYBARTAI
VIRBALIS
ALNA
MULDŽIAI
NEMIRKIEMIS
HEILIGENBEIL
ZINTEN
ENCIŪNAI
JUODLAUKIS
VALTERKIEMIS
TOLMINKIEMIS
PILUPĖNAI
SMEDYČIAI
FRIEDLAND
Alna
BRAUNSBERG
DŪMINAVA
GIRDUVA
TREMPAI
RAMINTA
MIELKIEMIS
VIŠTYTIS
Šyša
SKALMIJA
DARKIEMIS
ŽYDKIEMIS
YLUVA
NORDENBURG
DUBININKAI
MALKAKUKIS
BARTENSTEIN
ŠIPAPILIS

LIETUVIS KARYS VIETNAME

Amerikos artil. kpt. R. ALEKSIŪNAS

Padėkos dieną mano baterija iššovė 10,000-tinį artilerijos sviedinį Vietname. Baterijos taikinys — vietkongo batalionas, esantis karo zonoje D. Mano patrankos pirmą kartą čia prabilo vos tik prieš penkeris mėnesius — liepos 19 dieną. Tada mūsų taikinys buvo arčiau kaip kilometras, nes tą dieną mus ką tik atvykusius, vietkongo daliniai bandė išstumti.

Mano baterija, kurią sudaro 105 mm lengvosios artilerijos patrankos, yra dalis brigados, priklausančios I pėst. divizijai. Mūsų brigada buvo pati pirmoji, atvykusi tiesiai iš Amerikos į Vietnamą. Kita mūsų divizijos dalis atvyko tik po keturių mėnesių. Mūsų brigada, kartu ir mano paties baterija, apsistojo apie 5 km. į rytus nuo Bien Hoa. Kai mes čia atvykome, džiunglių sritis priklausė vietkongui, todėl besistatant stovyklą, turėjome nemaža vargo su vietkongiečiais, kurie nelabai mielai mus čia priėmė. Apie pusantro mėnesio truko, kol išvalėme aplinkines džiungles nuo vietkongo dalinių, kurie buvo kuopos ir net bataliono didumo. Mažos jų grupės dar ir dabar tebesislapsto netoli mūsų džiunglėse, tačiau mums jos nėra labai pavojingos. Jos nėra taip arti, kad galėtų mus, ar Bien Hoa orinę bazę, apšaudyti iš minosvaidžių. Paskutinį kartą jų minosvaidžiai mus apšaudė rugpjūčio 23 d. vidurnaktį. Tada jie kliudė ne tik mūsų stovyklą, bet ir Bien Hoa bazę.

Per tą pusantro mėnesio susidūrimai su vietkongu mums kainavo keletą gyvybių, tačiau daug daugiau už juos sumokėjo patys vietkongiečiai. Pvz., mūsų antrąją naktį Vietname, smarkiam lietui lyjant, jie mus pradėjo apšaudyti minosvaidžiais iš šešių krypčių. Jie niekados nesitikėjo, jog mes taip greit surasime jų ugniavietes. Tuo tarpu, turėdami priešminosvaidinį radarą, mes per penketą minučių jau žinojome jų pozicijas. Truko vos penkiolika minučių ir mes sunaikinome penkis vietkongo minosvaidžius. Šeštojo negalėjome sunaikinti, nes jis šaudė iš miestelio, pasirinkęs poziciją už bažnyčios.

Kai jau kiek įsirengėme savo stovyklą, prisistatėm palapinių, bunkerių ir visokių kitokių patogumų, tada pradėjome išvykas į gana tolimas vietas, kai tik sužinodavome apie kokį didesnio masto vietkongo susitelkimą. Dabar, gi, beveik niekados ir nebegrįžtu į savo "namus", nes savo dienas praleidžiame besivaikydami vietkongo dalinius bataliono ir net pulko didumo. Kartais tenka išvykti ilgai trunkantiems veiksmams — *operation search and destroy,* kurie trunka ištisą mėnesį ir ilgiau. Kartais išvykstam dienai ar kelioms, mažesnio masto veiksmams.

Grįžę į savo nuolatinę stovyklą porai dienų, valome savo ginklus, prisivežame daugiau šaudmenų, maudomės, plaunamės rūbus, kiek pailsime ir vėl būname pasiruošę vykti į sekančią ekspediciją. Veiksmams vykstame važiuoti keliais, arba oro priemonėmis — helikopteriais ir transporto lėktuvais, žiūrint, kaip toli yra mūsų tikslas. Vienu žodžiu, esame gan judrūs ir vienoje vietoje ilgai nesėdime.

Prieš kiekvieną žygį veiksmams gauname nurodymus ir peržiūrime žemėlapiuose savo tikslo sritį. Mano uždavinys būna surasti tinkamą vietą, kur galėčiau padėti savo artileriją taip, kad galėčiau jos ugnimi paremti visus mūsų pėstininkų judėsius. Žiūrint kaip toli yra mūsų veiksmų sritis, aš turiu pasirinkti geriausią būdą žvalgybai: vykti keliais, ar skristi helikopteriu. Kadangi keliai nėra saugūs, geriausias būdas yra skristi helikopteriu ir iš oro nusižiūrėti galimas artilerijos pozicijas. Žinoma, iš oro nevisada gali išsiaiškinti, ar apačioje yra kieto paviršiaus pieva, ar klampi pelkė, taip pat nematysi, ar kelias žygiui yra užminuotas, ar ne,

---

vos - Įsruties - Gumbinės ... geležinkelis. Tuo būdu lietuvių žemės M. Lietuvos — Karaliaučiaus srities ploto veik pusė būtų perleista Lenkijai, o tuo atveju, taigi, jau ir visos augštumos lietuviams būtų atimtos.

5. Už Nemuno paties žemupio matoma Klaipėdos sritis Žemaitijos piet-vakarių kertėje. O Dainava prasideda į rytus nuo Deimenos ir Alnos upės, šitaip ir nueidama kiaurai į pietus per Prūsų ežeryną į Galindą.

Abi žemėlapinės iškarpos yra iš Arch. Sk. Šlapelio Map of the Boundaries of Lithuania, išl. Patria, po II Pas. karo tremtyje; knygos "Lietuvos sienų klausimu" priedas, bet tos knygos ir lig šiol nepasirodyta gal net ir dėl pačių sienų kokio kam problematiškumo.

← II žemėlapis

ar būsi priešo apšaudytas žygio metu, pagaliau, ar kaimų gyventojai yra draugiški ar ne?

Paprastai, jei mūsų tikslas yra arčiau kaip 15 km., tada aš vykstu žvalgyti keliais. Nors mane lydi šeši iki dešimties ginkluotų vyrų, tačiau, žvalgymas yra pats pavojingiausias, nors ir įdomiausias darbas artilerijoje. Ypač kai tenka žvalgyti Vietname, kur gali sutikti priešą ten, kur jis nori, ir tada, kai jis nori. Vykstant žvalgyti, paprastai dviem džypais, visada yra galimybių, kad būsi iš pasalų užpultas, arba užvažiuosi ant minos. Tačiau žvalgybos tikslas ir yra, kad vėliau neįvežtum visą bateriją į priešo pinkles. Tačiau ir iššvalgius, baterijos žygis vora yra pats kritiškiausias momentas. Baterijoje yra daugiau kaip dvidešimt įvairių sunkvežimių. Daug iš jų būna pakrauti šaudmenų, o vora išsitęsia ant kelio visą mylią. Taigi, tada ji yra geras taikinys ne tik minoms, bet ir priešo pasaloms.

Per tuos penketą mėnesių Vietname buvome keletą kartų priešo užklupti, tačiau viskas baigėsi laimingai, komunistams jų puolimai brangiai kainavo.

Kai grįžtam į stovyklą, didžiausias pavojus būna praėjęs, nebent mus pultų stambus priešo dalinys, batalionas ar daugiau. Tačiau ir stovykloje turime būti labai atsargūs, budrūs ir viskam pasiruošę. Mat, mūsų priešai mėgsta, ypač nakties metu, iš džiunglių prisėlinti prie stovyklos ir pridėstyti, vadinamų, *Claymore* minų. Tų minų šūvis yra šrapnelinis, susidedąs iš daugybės smulkių plieno gabalėlių ir paleistas, einantis viena kryptimi. Mina nutaikoma į kurį taikinį, paprastai, vietkongiečiai bando nutaikyti į patrankų tarnybas, kai kareiviai pradeda šaudyti iš patrankų. Jei toks šūvis pataiko į žmogų, tai pusantro tūkstančio plieno gabalėlių padaro iš jo sietą. Tokias pat minas, aišku, ir mes vartojame prieš vietkongą, baterijos apsaugai.

Per tuos penketą mėnesių esame nemaža žygių atlikę ir dalyvavę daugelyje gana stiprių susidūrimų. Prieš pusantros savaitės susikovėme su ištisu vietkongo rinktiniu pulku. Jie mus užklupo žygiuojant per Michelin Plantation vietovę, netoliese nuo Ben Cat. Susidūrimas mums kainavo 41 vyrą žuvusį. Tačiau, kovai pasibaigus, o ji truko ištisą naktį, atėjus rytui, suskaičiavome 240 nukautų vietkongiečių. Tuo tarpu, yra žinoma, kad savo žuvusius jie po kautynių nusigabena.

Vietovės, kurios man ilgai pasiliks mintyse, yra karo zonoje D: Phuoc Vinh, Ben Cat, Michelin Plantation ir kt. Ten netekau daug gerų bičiulių, kurie savo galvas ten padėjo. Tačiau, niekad nesu nei iš vieno iš jų girdėjęs bet kokio nusiskundimo. Nežiūrint, kiek šis karas mums bekainuotų, jis yra tos kainos vertas. Jei mes dabar nekariausime, tai vėliau karas mums dar daugiau kainuos.

Jėga yra vienintėlis dalykas, kurį pripažįsta komunistai ir ją gerbia, o jėgos mes turime pakankamai.

Šioje kovoje man tenka didelė garbė nors kiek atsimokėti komunistams, prieš kuriuos tiek daug geriausių Lietuvos karių kariavo. Ypač yra man garbė stoti į tų karių eiles, užimant jų vietą, kurie jau paguldė savo galvas kariaudami su komunizmu ir stoti greta tų, kurie dar vis kariauja raštu ir moralinėmis jėgomis.

1965 m. gruodžio 14 d.
Vietnamas

P. Redaktoriau,

Prašau patalpinti "Karyje" šį mano patikslinimą:

Gerb. Pov. Dirkis straipsnyje **"Lietuvos Kariuomenės Atsikūrimo pradžios bejieškant"** (Karys Nr. 9, 282 pusl.) rašo:

"Vykdomasis komitetas **pradėjo** (m. p.) leisti "Laisvą Žodį" ... (nepasakyta, kur to komiteto buveinė buvo), toliau ... "kurio pirmas numeris išėjo 1917 m. Rugs. 17 d.".
Tai yra netiesa, ir štai kodėl. "Laisvas Žodis" gimė ir buvo leidžiamas 12 armijos lietuvių karių pildomojo komiteto rūpesčiu ir pastangomis Rygoje 1917 m. vasarą. Tą tvirtinu, kadangi tuo laiku buvau 12 armijos lietuvių karpilkomo vicepirmininkas ir man buvo pavesta rūpintis lėšų telkimu tam laikraščiui leisti. Teisybė yra, kad to laikraščio redaktorium buvo Ladas Natkevičius, bet jis buvo kartu ir 12 armijos liet. karpilkomo pirmininkas ir kad laikraščio vinjetės autorius buvo dail. K. Šimonis. (Jis buvo komiteto kooptuotas, kad ramiose sąlygose galėtų užsiimti tapyba, kitų pareigų jis neturėjo).

Vėliau rudenį, vokiečių kariuomenei artinantis prie Rygos (ir vėliau ją užėmus), mūsų karpilkomas persikėlė į Walką, tuo būdu ir tolesnis L. Ž." leidimas nutrūko.

Pirmas "L. Ž." numeris išėjo 1917 m. liepos 17 d., viso Rygoje išėjo 8 numeriai.

Smulkiau "Laisvas Žodis" aprašytas Liet. Enc. XIV t.

R. Liormonas

Iš Skaitytojų, Organizacijų ir Įstaigų KARIO štabas gavo daug Kalėdinių ir Naujųjų Metų sveikinimų.

Visiems sveikinusiems nuoširdžiai dėkojame ir linkime laimingų 1966 metų.

KARYS

DVYLIKA METŲ LIETUVOS KARINĖS TARNYBOS

J. ŽILYS

PIRMIEJI SAVARANKIŠKO GYVENIMO ŽINGSNIAI

Baigęs gimnaziją 1929 m., pasijutau nejaukiai. Man iškilo klausimas, kas toliau daryti? Jei tėvai būtų pakankamai turtingi buvę, tas klausimas būtų savaime atpuolęs, tačiau ir aš jaučiau, ir tėvai davė suprasti, kad jie jau seni, yra pavargę, ir toliau man nedaug galės tepadėti. Pasilikti pas tėvus, jų 30 ha. ūkyje, nors ir buvau vienintėlis sūnus, tarp keturių seserų, gimnaziją baigus, anais laikais, buvo neįprasta: reikėjo toliau eiti mokslus. Klausimas būtų lengvai išsisprendęs, jei būčiau ėjęs į kunigų seminariją. Motinos brolis, klebonas, žadėjo man pilną išlaikymą, o ir tėvai būtų mieliau prisidėję, tačiau, aš neturėjau noro eiti į kunigus.

Studijų klausimas laikinai man atpuolė, gavus šaukimą atlikti karinę prievolę; mat, jau buvau sulaukęs 21 metų amžiaus. Tais laikais Lietuvoje dar vis jautėsi buvusi rusų kariuomenės tarnavimo baimė, o, be to, tėvo pamokytas brolis buvo žuvęs Didžiajame kare, todėl tėvai matyti mane kareiviu nenorėjo. Kariuomenėje tarnauti man nebūtų reikėję išviso, jei tėvas būtų buvęs pusmečiu senesnis. Tada dar veikė įstatymas, kad 60 metų tėvo vienintėlis sūnus yra atleidžiamas nuo karinės prievolės. Aš karo prievolės nebijojau, nes jaučiausi esąs sveikas. Buvau tuo metu geras sportininkas (trumpų distancijų bėgikas). Galvojau sau, kad betarnaudamas kariuomenėje pasvarstysiu, ką toliau daryti, o, svarbiausia, daugiau ką pamatysiu ir geriau pažinsiu gyvenimą. Taigi, pagal šaukimą, 1929 m. rudenį stojau naujokų ėmimo komisijon Panevėžyje. Komisija rado mane tinkamu kariuomenei, juokavo, kad tikčiau būti ir boksininku. Pareiškęs pageidavimą, buvau paskirtas į aspirantų (atsargos karininkų) kuopą Kaune — Panemunėje, 5 pėst. pulke.

TARNYBA PULKE

1929 m. lapkričio mėn. 1 d. turėjau prisistatyti 5-me p. pulke. Iš vakaro atvykęs į Panevėžį, susiradau draugų, ir, kaip naujokui pridera, pirmą kartą savo gyvenime pasivaišinau kartu su jais valstybine. Traukinys, vežęs naujokus, turėjo išeiti vėlai naktį, todėl laiko buvo pakankamai. Anais laikais Lietuvos miestuose buvo jaučiama neapykanta žydams, nekenčiau jų ir aš, todėl eidamas vėlai naktį į stotį, būdamas išgėręs, panorau atsiskaityti. Sutikęs keturis jaunus žydus, paskelbiau jiems karą. Tačiau neilgai man teko kariauti, nes iš kur tai atsiradęs policininkas areštavo mane ir vedė į nuovadą. Visokiais būdais aš jam aiškinau savo nekaltumą ir prašiau būti paleidžiamas, nes traukinys vežąs naujokus turi jau greitai išeiti, be to, aiškinau, kad jie keturi mane vieną užkabino, tačiau, policininkas, matyt, matęs įvykio pradžią, manęs nepaleido. Būdamas geras bėgikas, jaučiausi nepavejamas, todėl ir nutariau pasinaudoti kojomis: pastūmęs policininką, pasileidau bėgti, tačiau jis dar spėjo mane porą kartų "pašventinti" lazdele, kuri buvo nelabai maloni.

Nubėgęs į stotį, įlipau į dengtą prekinį vagoną, kuriame buvo padaryti specialiai naujokams atsisėsti suolai, ir netrukus išvažiavome. Atvažiavę į Kauną, stotyje buvome sutikti palydovų ir nuvesti į 5 p. pulką.

Tais metais, 5 p. pulke buvo sudarytos dvi kariūnų aspirantų - kandidatų kuopos ir dar viena kuopa — 2 p. pulke. Tokiu būdu mano pirmas karinis laipsnis buvo: kariūnas aspirantas-kandidatas. Pulkuose dviejų mėnesių bėgyje atlikome naujokų apmokymą. Mūsų žemesnieji viršininkai — skyrininkai ir būrininkai — buvo mokamą baigę ar joje buvę kareiviai. Patys aspirantai buvome nemažiau kaip šešias gimnazijos klases baigusieji, abiturientai, studentai ir net universitetą baigusieji. Tautybės atvžilgiu irgi buvo visokių: rusų, lenkų, žydų, vokiečių ir kitų. Dažnai per rikiuotės užsiėmimus skyrininkai ar jų padėjėjai, norėdami parodyti savo sugebėjimus, o mus įžeisti, sakydavo: "Čia tau ne universitetas — čia reikia galvoti".

Statutų pamokas vesdavo karininkai, kai kurie jų buvo gana griežti. Tarnaudamas antrą savaitę kariuomenėje, buvau skaudžiai nubaustas būrio vado. Drausmės statuto pamokos metu, matyti, nebuvau dar pakankamai kariškos drausmės paveiktas, beklausydamas nelabai įdomaus pasakojimo, ėmiau ir užmigau. Už tai būrio vadas mane nubaudė visa savo galia: atstovėti vieną valandą pilnoje kautynių aprangoje. O dabar liepė man atsistoti ir stovėti. Bestovėdamas aš pajudėjau. Už tai jis pridėjo dar vieną šarvuotę. Niekas iš mano draugų tokios bausmės dar nebuvo gavęs, nes tarnavome kariuomenėje vos tik antrą savaitę. Aš pats, ne

tik kuprinės neturėjau, bet dar nei šautuvo savo rankose nebuvau turėjęs, todėl labai buvau susirūpinęs, o draugai buvo atėję net iš gretimos kuopos pasižiūrėti tokio nusižengėlio.

Po poros dienų šlavėme kareivines kartu su draugais. Į patalpas valymo metu niekam nebuvo leidžiama įeiti. Mano skyrininko padėjėjas, matyti, jausdamasis dideliu viršininku, žengė į patalpas, nors mes jo ir nenorėjome leisti. Mano draugas, tvirtas vyras, pačiupo tada jį už kupros ir metė pro duris laukan. Griežtas viršininkas apie tai parašė raportą kuopos vadui kpt. Liaudanskui. Šis, gi, už viršininko orumo pažeidimą, nubaudė kariūną aspirantą - kandidatą Kadžį, būsimąjį gydytoją (jau miręs) atstovėti tris valandas pilnoje kautynių aprangoje. Tokiu būdu, kuopoje atsiradome mes du taip griežtai bausti. Žemesnieji viršininkai gązdino mus sakydami, kad dabar pamatysime, ką reiškia kariška drausmė ir kaip reikia elgtis su savo viršininkais. Taip įbaugintas, prieš stodamas atlikti skirtą bausmę, griebiausi priemonės savo viršininką — skyrininko padėjėją — palenkti sau. Nupirkau jam papirosų "Regata" pokelį, nes žinojau, kad jis, nukentėjęs, mus prižiūrės atliekant bausmę. Reikia pasakyti, kad bausmės atlikimas nebuvo toks jau baisus, nes papirktas viršininkas mane, neva, už gerą stovėjimą, po pusės valandos paleido, o mano draugas, išstovėjęs visą valandą, nesijautė labai pavargęs.

Statutų pamokos ir rikiuotė visiems sekėsi gerai, nes jau gimnazijoje pralavindavo atmintį ir išmokė rikiuotėje žygiuoti. Blogiau sekdavosi žydams: jiems rikiuotėje dažnai susimaišydavo rankos mostas. Jie pradėdavo mosuoti abi rankas iš karto ir vaikščiodavo kaip supančioti. Susipažinę su rikiuote ir statutais, gavome kuprines, kastuvėlius, šovinines ir šautuvus. Dabar buvo žymiai blogiau, nes tie visi daiktai pridarydavo daug bėdos, o ypatingai šautuvo nešiojimas ir jo valymas. Šautuvas, o ypač jo vamzdis, turėdavo blizgėte blizgėti, o jei ne, pasigailėjimo nebūdavo rodoma, tekdavo stovėti valandas, šluoti be eilės, o apie išėjimą į miestą nei negalvok.

Išeiti į miestą iš pradžių visai neišleisdavo, sakė nemokėsime elgtis, kaip kariui pridera. Po mėnesio, kai jau buvome išmokyti pasisveikinti, jei nebuvome nubausti, tvarkingai buvom apsirengę, o svarbiausia, išlaikę pasisveikinimo egzaminus, galėjom išeiti. Išeiti, gi, visi labai norėdavome.

Iš pradžių maistas atrodė kiek neįprastas: kai kuriems jo buvo maža; ypatingai, nevisiems patikdavo vakarienei duodama tiršta kruopų sriuba, karių vadinama įvairiais vardais. Kitiems, gi, ji labai patikdavo. Vienas mano draugas, suvalgydamas porą porcijų nenorinčių valgyti, labai pastorėjo, gi, patekęs į Karo mokyklą, kur buvo duodamas geras — "poniškas" maistas, vėl sulyso ir visuomet pasigesdavo pulko sriubos.

KARO MOKYKLOJE

Po dviejų mėnesių, 1930 m. sausio 9 d., iš trijų aspirantų - kandidatų kuopų į Karo mokyklą patekę, sudarėme tik dvi kuopas, trečdalis, dėl įvairių priežasčių, nubyrėjo ir pasiliko pulkuose. Į Karo mokyklą pateko ir trys žydai: gydytojas Kopelmanas, teisininkas, dabartinis ko munistinės "Tiesos" dienraščio redaktorius Zimanas ir dar vienas, baigęs universitetą.

Dabar tapome kariūnais aspirantais. Prasidėjo mūsų paruošimas atsargos karininkais: viską turėjome mokėti ir atlikti pratimus žymiai geriau. Niekas mūsų čia nebeįžeidinėdavo ir negązdindavo, nes mūsų žemesnieji viršininkai buvo vyresniojo kurso kadro kariūnai. Nors ir neturėjome baltų diržų, kaip kadro kariūnai, tačiau išeiti į miestą norėdavome. Gauti išėjimą į miestą pradžioje reikėjo išlaikyti egzaminus. Žiūrėk, rodosi, taip pili koją, pasukęs galvą, kad net kaulai braška, tačiau išgirsti iš būrio vado: į miestą neisi, sveikintis nemoki, eini persisukęs, rankos pridėjimas netvarkoje, diržas nesuveržtas, ar saga atsegta; taip ir lieki. Kartais, pro skylę tvoroje, kuria buvo aptvertas rajonas, su gyvenusiu Kaune teisininku Kalniečiu pasprukdavome ir, turiu pasigirti, mudviem visuomet gerai pasisekdavo.

Karo mokykloje drausmė buvo griežtesnė kaip pulke, tačiau, baudų būdavo mažiau. Stovėjimą su šautuvu prižiūrėdavo budintis karininkas, todėl, gavęs baudą, turėdavo kombinuoti: jei geras budintis karininkas, eiti stovėti, jei ne, stengtis bausmės atlikimą atidėti kitai dienai.

Kariūnai buvo ruošiami karininkais virš dviejų metų, gi aspirantai, tą patį kursą, kiek sutrumpintą, praeidavo per vienus metus. Todėl teko dirbti daug ir įtemptai. Rytą 6 val. keldavomės ir susitvarkę stodavom rytiniam patikrinimui, po to eidavome vasarą į stadioną, ar rikiuotės aikštę vienai valandai gimnastikos ir lengvai atletikai, žiemą — į salę mankštai ir įrankių gimnastikai. Po gimnastikos pusryčiai ir 8 val. prasidėdavo pamokos klasėse ar kabinetuose. Buvo dėstoma įvairūs statutai, taktika, fortifikacija, ryšiai, topografija ir kita. Pasibaigus pamokoms — pietūs, o 2 val. prasidėdavo aikštėje rikiuotė, ar lauke lauko pratimai, vykę iki 6 val. vakaro. Po to vakarienė, pamokų ruošimas ir 9 val. vakarinis patikrinimas. Po jo, liuoslaikis — susitvarkymas ir apsivalymas, o 10 val. — gulimas. Visi dienos užsiėmimai, iki pat

gulimo, būdavo pradedami švilpukui sušvilpus. Viskas buvo daroma pagal griežtą karišką tvarką.

Metų gale, iš daugelio praeitų dalykų, reikėjo laikyti baigiamuosius egzaminus. Nuo jų išlaikymo ir nuo viršininkų atestacijos priklausydavo pakėlimas į pirmą karininko laipsnį, paleidžiant į atsargą. Laikant baigiamuosius egzaminus buvo pranešta, kad iš kariūnų ir aspirantų bus sudarytas vyresnio kurso kariūnų artilerijos būrys. Kas norėjo patekti į tą būrį, turėjo paduoti raportą ir laikyti raštu lietuvių kalbos ir istorijos egzaminus. Daug neabejodamas, parašiau raportą ir išlaikęs egzaminus, buvau priimtas į kadro kariūnų vyresnįjį kursą, artilerijos būrį. Viso ten buvo apie 35 kariūnai.

Vidaus tvarkai visi kariūnai buvome suskirstyti, vyresniojo ir jaunesniojo kurso, pagal ūgį į dvi kuopas. Kuopose turėjome žemesnius viršininkus iš vyresniojo kurso kariūnų, kurie būdavo keliami į kareiviškus laipsnius.

Mūsų artilerijos būrys turėjome savo būrininką, kuris mus nuvesdavo ir parvesdavo iš užsiėmimų, ar pamokų. Užsiėmimų ir pamokų turėjome labai daug ir dirbome įtemptai, nes be bendrų užsiėmimų, daug turėjome atskirų, artileristams pritaikintų. Joti mokė kavalieristas kpt. Žitkevičius, važinėti su pabūklais ir veiksmų prie jų — mūsų būrio vadas art. kpt. Rupšys, artilerijos šaudybą ir pratimus prie Baranovo aparato — art. plk. Bytautas, artilerijos taktiką — gen. št. plk. ltn. Juodišius — mokyklos inspektorius, augštąją matematiką — art. plk. Vyšniauskas.

Kariūnų išvaizda ir elgesys turėjo būti pavyzdžiu kitiems. Paraduose kariūnai turėjo geriausiai pasirodyti. Prisimenu 1931 m., Vasario 16 d. proga, įvykusį Vileišio aikštėje paradą. Ten kariūnai, prezidento ir štabo viršininko nuomone, praėjo pro estradą blogiau negu karo policijos kuopa. Už tokį apsileidimą buvome ne tik viršininkų išbarti, bet Karo mokyklos viršininko gen. št. plk. Jackaus įsakymu, visą savaitę turėjome mokytis tik pėstininkų rikiuotės. Rajono aikštė buvo dar neišdžiūvusi, todėl sušilę mynėme dumblą ir grįždavome iš rikiuotės užsiėmimų šlapi.

Vasarą mūsų būrys atliko dviejų mėnesių stažą 3-čiame artilerijos pulke. Visą mėnesį teko mokytis valyti arklius ir susipažinti su pulke esamais pabūklais, o antrą mėnesį praleidome Varėnos poligone. Į poligoną važiavome traukiniu iki Alytaus miesto, o iš ten į poligoną apie 30 km. žygiavome pėsti. Žygiavome pilnoje kautynių aprangoje įtemptai, todėl tik iki Daugų miestelio nuėjome veik visi, o nuo ten daug kariūnų, dėl nuovargio ir primuštų pūslių kojose, jau nebegalėjo paeiti ir buvo vežami arkliais. Reikia pasakyti, kad kariūnai, kilę iš kaimo, veik visi nužygiavome, gi miestiečių — nei vienas. Žygiui vadovavo art. kpt. Daukšys, raitas. Netoli poligono mūsų vadovas panoro, kad įžygiuotume į rajoną dainuodami. Žinoma, po tokio sunkaus žygio daina nebeišėjo gerai ir kapitonas dėl to buvo labai nepatenkintas. Po žygio buvome pavargę ir sušilę. Išgėręs dvi bonkas alaus, pasigėriau ir nebesugebėjau pasistatyti palapinę, todėl naktį pramiegojau po pušele.

Sunki kelionė, tačiau lengvas darbas ir malonus gyvenimas buvo poligone. Svarbiausias mūsų darbas būdavo po vakarinio patikrinimo gražiai padainuoti, kas labai patikdavo pulko vadui art. plk. Dočkui. Dainuoti jis pats mums padėdavo. Prie kitokio darbo mes nelabai pritapome. Pulko vadas buvo savotiškas žmogus, anekdotiškų atsitikimų su juo galima būtų prirašyti nemažai, bet mums jis buvo švelnus, malonus ir nieko nebausdavo. Kartą nubaustieji stovėjome valandas prie gražaus ežero, gautas žygio metu. Pamatęs, pulkininkas priėjo artyn ir liepė būrininkui duoti komandą "žemyn", o pats, nieko nesakęs, liepė mums išsivaikščioti.

Atlikę pulke stažą, grįžome į Karo mokyklą ir tęsėme studijas. Rugsėjo mėn. pradėjome laikyti baigiamuosius egzaminus. Egzaminų buvo daug ir nelengvų, todėl reikėjo pasitempti norint sekmingai juos išlaikyti. Trys mūsų art. būrio kariūnai silpnokai išlaikė, gavę dar blogą atestaciją iš būrio vado; jie nebuvo pakelti į karininkus, bet puskarininkiais paskirti į artilerijos pulką. Ten tik po pusės metų du buvo pakelti į karininkus, vienas, gi, buvo puskarininkiu paleistas į atsargą.

Minėjau, kad kariuomenėje tarnaujant aspirantu ar kariūnu, kartais, reikėdavo "kombinuoti", kad geriau sektųsi. Paminėsiu vieno kariūno "kombinaciją", kuris mums garbės nedarė. Pratimų metu prie pabūklų vienas kariūnas lengvai susižeidė koją. Tuo pasinaudodamas, jau pasveikęs, kelias savaites nėjo į užsiėmimus. Egzaminų laikyti ateidavo pasirėmęs dviem lazdom, o buvusią sužeistą koją, neįmovęs į šliurę, bet pritvirtinęs ją dirželiu. Laisvės Alėjoje kariūnų jis buvo pastebėtas bevaikščiojant sveikas ir linksmas. Būrio kariūnas Dauskursas klasės lentoje nupiešė jį dviejose pozose: vienoje prie egzaminų, antroje — Laisvės Alėjoje. Prie egzaminų stalo stovintį pasirėmus dviem lazdom, nusiminusį, ir pririšta prie kojos šliure; Laisvės Alėjoje, gi, piešinys jį rodė einantį kaip dera kariūnui, smagų ir tvarkingą. Tas karikatūras pamatė mokyklos inspektorius gen. št. plk. ltn. Juodišius. Pasikvietęs kitus mokyklos kari-

Artilerija poligone V. Augustino nuotr.

ninkus, jis parodė jiems kariūno išdaigas, o pasišaukęs kombinatorių, davė jam velnių ir perspėjimą nesimuliuoti. Nuo to meto jis daugiau nebesirgo.

Laikant egzaminus, kiekvienam kariūnui buvo pasiūtos dvi eilutės drabužių (kasdieninė ir išeiginė), batai ir žieminė milinė. Išlaikę egzaminus, prezidento aktu, buvome pakelti į jaunesniojo leitenanto laipsnį ir Karo mokyklos viršininko įsakymu paskirstyti į pulkus.

Po įvairių iškilmių, apsirengę karininkų naujomis uniformomis, kiekvienas, iš resp. prezidento A. Smetonos rankų, gavome kardą su perspėjimu: "Be reikalo nepakelk, be garbės nenuleisk!".

Tuo baigėsi Karo mokyklos gyvenimo vargai ir džiaugsmai.

4-TAME ARTILERIJOS PULKE

1931 m. spalio mėn. 30 d., mes, dešimts jaunųjų leitenantų, baigę tryliktąją karininkų laidą, atvykome į 4 artilerijos pulką Vilkaviškyje. Atvykome: Janulaitis, Jonas, Juškaitis, Jonas, Kilius Juozas, Limba Jeronimas, Lipčius Stasys, Matulaitis Juozas, Petrėnas Petras, Saulis Antanas, Ščepavičius Juozas ir Žilys Juozas. Išeiginėje uniformoje prisistatėme pulko vadui plk. Baniui, vėliau augštesniesiems karininkams jų butuose. Pulko įsakyme pulko vado buvome paskirstyti į grupes. Aš patekau į trečią gaubicų grupę, penktą bateriją. Grupės vadas buvo mjr. Traškevičius (miręs 1965 m. Kanadoje). Baterijos vadas kpt. Šipelis (miręs Toronte, Kanadoje), vėliau kpt. Botyrius (išvežtas į Rusiją).

Iš Karo mokyklos atvykome neblogai paruošti, tačiau nepilnai. Pradžioje reikėjo mokytis techniškąją dalį savo pabūklų ir kitką, kas Karo mokykloje nebuvo išmokta. Lietuvos artilerijos daliniuose buvo įvairūs pabūklai. Atskiroje artilerijos grupėje, kuri stovėjo A. Panemunėje (Kaune) buvo prancūziški pabūklai, 3-čiam artilerijos pulke Šančiuose (Kaune) — vokiški, 2-me art. pulke Kėdainiuose — rusiški ir pas mus, 4 art. pulke buvo angliški. Karo mokykloje paviršutiniškai buvome supažindinti su vokiškais ir prancūziškais, o anglų ir rusų pabūklų nebuvome nei matę. Dabar, gi, reikėjo gerai pažinti angliškus, kad galėtumėm mokyti kareivius. Todėl, ilgai nelaukę, visi savo baterijose ėmėmės mokytis pabūklų techniškosios dalies. Tiesą pasakius, mano baterijos angliškos gaubi-

cos buvo labai senos ir jų techniškoji dalis buvo labai paprasta. Tos patrankos, atrodo, buvo dalyvavusios Būrų karuose, neturėjo norago, todėl po šūvio atšokdavo atgal iki 7 m. Vėliau, pritaikius stabdžius, atgal eidavo mažiau, bet užtat šokdavo į viršų. Po kiekvieno šūvio pabūklus reikėdavo pagrindinai iš naujo nustatyti. Kareiviai šūvio metu visi turėdavo bėgti į šalis ir tik spyninis, patraukęs dviejų metrų ilgio virvę, perkištą pro ratą, uždegdavo užtaisą ir taip įvykdavo šūvis. Tačiau dauguma sviedinių nesprogdavo. Kitose baterijose angliškos lauko patrankos buvo žymiai tobulesnės. Vėliau, artileriją man jau palikus, tos anglų gaubicos buvo parduotos Etiopijai, jos karo su Italija metu. Pulkuose tada buvo suvienodinti pabūklai: visur buvo įvesti prancūziški.

4-to artilerijos pulko viena grupė stovėjo Alytuje, dvi grupės — ūkio dalis ir štabas — Vilkaviškyje. Vilkaviškyj visi karininkai gyvenome kareivinių rajone, todėl nuolatos visi susitikdavome, jei ne rajone, tai ramovėje, kuri buvo gana graži ir patogi. Apmokydami kareivius turėjome daug darbo, nes baterijoje buvome tik du jaunesnieji karininkai. Be to, pulke man buvo pavesta krautuvė, jos priežiūra atimdavo daug laiko. Darbas ir gyvenimo aplinka pulke man patiko. Atsiradus kiek laisvo laiko, ypač sekmadieniais, šokinėdavome raiti per kliūtis, ar jodinėdavome po Vilkaviškio apylinkes. Taip ištarnavau pulke apie du metus.

ATSISVEIKINU SU ARTILERIJOS PULKU

1933 m. gale, iš visų kariuomenės dalių, jauni karininkai buvo kviečiami stoti į Augštuosius aviacijos kursus Kaune. Mūsų pulko veik visi jaunesnieji karininkai pareiškė norą stoti.

Skirtis su pulku noro neturėjau, tačiau nesirašyti buvo irgi nepatogu: draugai pajuoks, kad bijau. Be to, sveikatos tikrinimo metu paliksęs pulke, nenorėjau dirbti už išvykusius, o turėti atostogas Kaune kiekvieną viliojo. Sveikatą tikrino dvi savaites Karo ligoninėje. Pasirinkimas iš visų dalių buvo labai didelis. Iš mūsų pulko stojusių apie 10 karininkų sveikata tiko tik trijų, tačiau tik aš vienas, kadangi buvau jauniausias, iš tinkamų, buvau priimtas.

Stojusių gana didelis nuošimtis buvo daltonistai: neskyrė raudonos spalvos nuo žalios. Juokingai atrodė, kai kavaleristas su raudonomis kelnėmis dėjo aiškiai raudonos spalvos siūlus prie žalių ir atvirkščiai.

Pulke man patiko dirbti ir gyventi, todėl atėjus laikui išvykti buvo gaila skirtis. Pasilikti, gi, negalėjau, nes pulko vadas būtų baudęs už suvedžiojimą. Atsisveikinęs su draugais, 1934 m. sausio mėn. pradžioje, išvykau į Kauną.

VĖL MOKINIO SUOLE

Patekęs iš pulko į mokyklos suolą, jaučiausi nekaip: vieton mokęs kitus, vėl pats turėjau mokytis. Žiemos metu mokėmės teorinius dalykus. Visų labjausiai man nepatiko Morzės abėcėlė. Reikėjo išmokti priimti ir perduoti daug raidžių per minutę. Daug valandų buvo sugaišta tam reikalui. Dabar lakūnai, manau, tokių dalykų nebesimoko, nes ištobulėjus radijo aparatams, lengvai susikalba žodžiu. Seniau susikalbėjimas iš lėktuvo su žeme ir su kitu lėktuvu buvo įmanomas tik Morzės, arba sutartais, ženklais.

Pavasariui atėjus, teorinis kursas buvo nutrauktas. Pradėjome mokytis skraidyti. Visas darbas vyko aerodrome. Skraidydavome anksti rytą, nuo 4 iki 8 val. ir po pietų, nuo 4 val. iki temstant. Toks laikas buvo parinktas dėl to, kad tuo metu niekas mums netrukdydavo, ir mes kitiems lėktuvams nepasimaišydavome. Oras tuo laiku irgi būdavo patogiausias —nebūdavo oro duobių. Vidudienį, daugiausia debesų augštyje ir žemai prie žemės, dėl nevienodo oro įšilimo (retumo), atsiranda, taip vadinamos, oro duobės ir lėktuvas, staiga, krinta kiek žemyn, pakyla augštyn, ar pametamas į šoną. Toks mėtymas nevieną susirgdina. Iš dalies, prie to galima priprasti, be to, yra ir vaistų, kurie sumažina jautrumą. Dažnai pilotai, skraidydami su nelakūnais, norėdami sudaryti didesnį įspūdį, dirbtinai mėto lėktuvą, mesdami tik bėdą oro duobėms.

Mokykloje mokslas truko pusantrų metų.

PIRMIEJI SKRIDIMAI

Skridimų su instruktorium tenka padaryti nuo 80 iki 150, tai sudaro apie 10-15 val. (vienas skridimas 5-10 min.). Svarbiausia yra išmokti gerai nutupdyti lėktuvą. Tupiama ir kylama visada prieš vėją. Tupiant prieš vėją, lėktuvas greičiau nustoja įsibėgėjimo, greičiau sustoja bėgęs žeme, o kylant, greičiau pakyla. Apsiprasti ore ir susipažinti, kaip veikia vairai, pirmieji skridimai būdavo ilgesni. Vėliau visas mokymasis su instruktorium susidėjo iš pakilimo, skridimo apie aerodromą ir tūpimo. Instruktoriaus ir mokinio vairai yra taip įtaisyti, kad vienam juos judinant, lygiai taip pat juda ir antrojo. Susikalbėjimas buvo įmanomas aviofonų pagelba: tai guminės žarnelės, nuvestos nuo vieno burnos iki kito ausų ir atvirkščiai.

Mano instruktorius buvo kpt. V. Jis buvo gana nervingas ir nesivaldantis žmogus. Kiekviena pradžia yra sunki. Mat, reikia įgyti lėktuvo padėties pajautimą ore ir išmokti tinkamai veikti vairais. Mano, gi, instruktorius neturėjo kantrybės ir noro laukti. Iš pirmų skri-

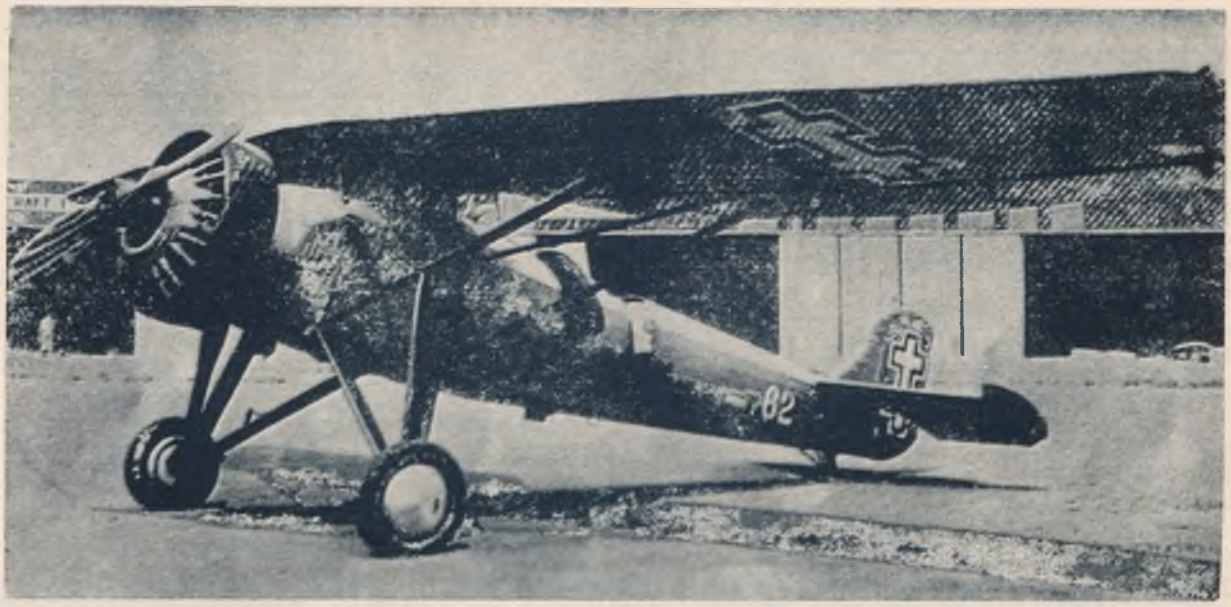

ANBO I

dimų jis jau pradėjo tampyti vairus ir šaukti: "slysta!", "pučia!". Tai reiškė vieną ir tą patį: lėktuvas skrenda blogai, reikia taisyti. Per visą mokymą instruktorius nei karto nepasakė man, kad lėktuvas skrenda gerai, posūkis geras, pakilau gerai, o apie tūpimą nėra nei kalbos — visada šaukdavo pakeltu tonu. Balsą, reikia pasakyti, jis turėjo labai stiprų. Įvarytas panikon, dažnai palikdavau vairus Dievo valiai, tada ir jis mažiau šaukdavo, mat, turėdavo pats valdyti lėktuvą; o gal lėktuvas nevaldomas geriau skrisdavo? Visdėlto nevaldomas lėktuvas srenda gerai tik trumpą laiką, greitai pradeda suktis į vieną pusę, kilti ar leistis žemyn, todėl vėl reikdavo mėginti valdyti, nors instruktorius ir šaukdavo.

Galvojau, kad lakūnu negalėsiu būti — turėsiu grįžti į pulką. Su vienu mūsų grupės karininku taip ir atsitiko: išskraidęs su instruktorium 300 skridimų, nebuvo išleistas savarankiškai skristi ir turėjo grįžti į savo pulką.

Kartą mano nuotaiką pataisė toks įvykis. Instruktorius buvo išskridęs su mokiniu kpt. S. Jasiunsku. (Pastarasis yra vienas iš nedaugelio išsigelbėjusių iš bolševikų šaudomos kalinių voros prie Červenės. Plačiau apie tai yra aprašyta plk. Tumo ir plk. Petruičio atsiminimuose. Jis mirė Vokietijoje po karo vienoje stovykloje širdies liga. Tai buvo tvirto sudėjimo, augštas vyras, turėjęs tvirtą balsą).

Aš su kitais karininkais aerodrome prie tūpimo maršk os laukiau savo eilės skristi. Staiga išgirdome balsą iš dangaus: "pučia! slysta!". O po to, kitu tonu, nesuprantamus žodžius. Mat, kpt. Jasiunskas, netekęs kantrybės, irgi nutarė sušukti. Kadangi jie skrido virš aerodromo nuėmę gazą, o šaukė įpykę, tai buvo aiškiai girdeti. Tas mane padrąsino, nes išgirdau, kad instruktorius taip pat šaukia ir ant kitų.

Skraidant su instruktorium man vis nebuvo aišku, ar aš jau moku valdyti lėktuvą, ar ne? Man atrodė, kad instruktorius visą laiką valdo lėktuvą, o aš tik laikau pridėjęs rankas ir kojas prie vairų. Vieną rytą, po pirmo tą dieną skridimo, instruktorius nelauktai paklausė, ar aš noriu skristi savistoviai. Tai mane labai nustebino, tačiau, taip buvo įgrisęs jo šauksmas, kad, ilgai nelaukęs, sutikau.

PRADEDU SKRAIDYTI VIENAS

Instruktoriui išlipus iš lėktuvo, jo vieton įsidėjau smėlio maišą. Tai buvo reikalinga, kad nepasikeistų sąlygos lėktuvui valdyti. Pakilti į orą ir skraidyti ore nebijojau; labiausiai bijojau tai tūpimo. Abejodamas savo mokėjimu, šimtuoju skridimu pakilau į orą vienas. Ilgesnį laiką pasisukinėjęs ore, ruošiausi tūpti. Pasitikėjimo savimi neturėjau, žinojau, kad reikia tūpti ir tai be instruktoriaus. Sukaupęs jėgas tūpiau, ir, matyti, pasisekė neblogai, nes lėktuvui sustojus, instruktorius parodė ženklą skristi dar kartą.

Tada mano nuotaika ir pasitikėjimas savimi pakilo: reiškia, lakūnas iš manęs gali būti. Tą dieną padariau dar du skridimus. Instruktorius, matyti, buvo patenkintas, kad dabar jau ant žemės nedaug ką besakė. O gal ir jam buvo įgrisę šaukti, kaip ir man klausyti.

Trečią ar ketvirtą dieną mano savarankiško skraidymo atėjau skraidyti tiesiog iš "Versalio" restorano. Atėjus mano eilei skristi, pakilau į orą. Atrodė viskas gerai, tačiau priplaniravęs tūpimo vietą pajutau, kad kažkas netvarkoje: nematau augščio. Tupiant reikia žiūrėti, kad lėktuvas būtų išlygintas ir nustojęs greičio, pasiektų žemę neaugščiau, kaip iš metro augščio, kitaip važiuoklė neišlaikys ir luš.

Taigi, nematydamas kokiame augštyje esu, netūpiau ir davęs gazą, vėl pakilau augštyn. Ore mėginau išsiblaškyti — pabusti. Ilgoką laiką paskraidęs, vėl bandžiau tūpti, tačiau vis nemačiau augščio, todėl ir vėl pakilau. Taip pakartojęs keletą kartų nutariau, kad ilgiau skraidyti pavojinga: pristigsiu benzino, o tūpti vieną kartą vistiek reiks. Taip pasiryžęs tūpiau. Tūpimas buvo labai blogas, tačiau važiuoklė išlaikė — nelūžo. Turėjau padaryti dar du skridimus, tačiau, nebeskridau ir nutariau tokiame stovyje niekuomet daugiau nebeskraidyti, tik, išsimiegojęs ir blaivus.

Laimei, instruktorius tuo metu buvo ore, mano skraidymo ir tūpimo nematė. Jei būtų matęs, mano skraidymas su instruktorium, neišvengiamai, vėl būtų prasidėję.

Kitą dieną, labai abejodamas, vėl išskridau, tačiau viskas buvo tvarkoje; augštį tupiant mačiau gerai.

Kartą įvyko maža nelaimė, kurios daliniu kaltininku buvau aš. Paskraidęs rengiausi tūpti. Užpakaly manęs rengėsi tūpti mokinys ltn. Steponkus, dar kiek iš šono leidosi didelis susisiekimo lėktuvas. Ltn. Steponkus turėjo saugotis manęs ir sekti susisiekimo lėktuvą. Toks, palyginti, menkas dėmesio nukreipimas baigėsi tuo, kad dėl peraugšto išlyginimo jo lėktuvo važiuoklė neišlaikė — lūžo. Lėktuvas nušliaužė ant liemens, o propeleris, pasiekęs žemę, irgi sulūžo. Pilotas išliko visai sveikas. Palikęs savo lėktuvą, nubėgau ir pasveikinau jį su "krikštynomis", bei patogiu išlipimu iš lėktuvo. Jis, gi, buvo susijaudinęs ir nepatenkintas, kad jam sukliudžiau.

Nepamenu po kiek skridimų savarankišką skraidymą Ambo V baigiau ir pradėjau skraidyti Anbo III, vadinamu "Kirviu". Kirviu vadindavome todėl, kad tupiant planiruodavo dideliu kampu ir greitai nustodavo greičio. Tūpti juo buvo žymiai sunkiau. Skraidymais Anbo III užbaigiau tų metų sezoną.

ANTROJI ŽIEMA

Artėjant žiemai, vėl tęsėme teorinį kursą; skraidymas buvo nutrauktas.

Kartą nagrinėjome pėstininkų vieną pratimą. Kursantų buvo iš visų ginklų rūšių. Senais laikais visų ginklų rūšių pažiba buvo kavalerija. Jų uniforma ir mūsų kariuomenėje buvo

ANBO IV

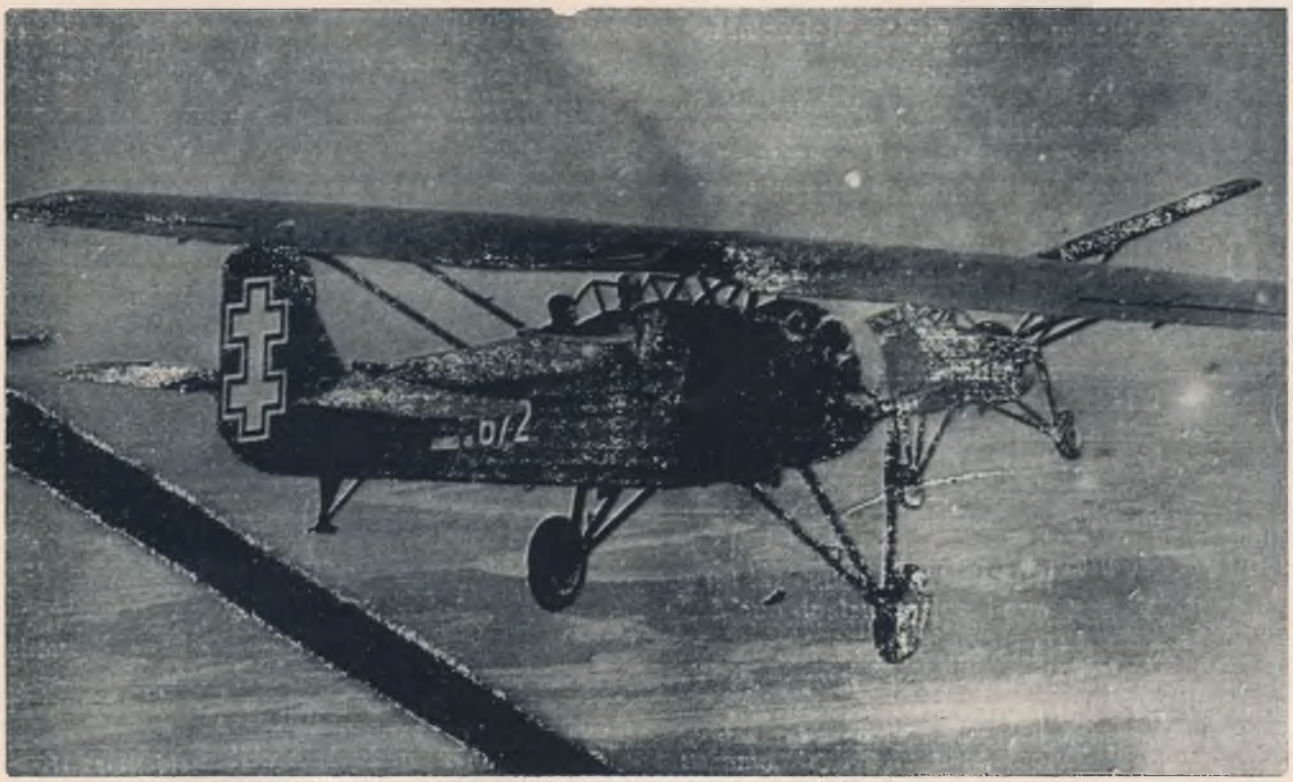

TĖVYNĖS PAŠAUKTIEJI

JONAS JAŠKAUSKAS

Nuo to meto, kai Jonas įdavė viršininkui savo laišką, kuris slaptu keliu turėjo pasiekti jo sužiedotinę, gyvenančią bolševikų okupuotoje Rytų Lietuvos dalyje, praėjo trys savaitės. Dirbdamas savo nuolatinį darbą, jis nuolat apie ją galvojo, trokšdamas galimai greičiau ją pamatyti, ar bent ką nors sužinoti. Viršininkas apie laišką nekalbėjo, o jis nedrįso klausti. Gal neišsiuntė, jei nieko neprisimena? O jei išsiuntė, gal jos nerado ir negalėjo įteikti? ... Prisiminė pasišlykštėjimą sukėlusį vaizdą, matytą savo pusseserės Onytės namuose, kai sužvėrėję bolševikų kariai, šlykščių instinktų vedini, puolė nekaltas mergaites. "Koks žiaurus pasaulis, kai žmonės virsta piktesni už žvėris". — Toki buvo Stefos žodžiai, pasakyti po ano baisaus įvykio. Tokios ir panašios mintys, vis nėjo Jonui iš galvos ir visą laiką nedavė jam ramybės.

Paskendęs neišsprendžiamuose klausimuose ir įsigilinęs į darbą, Jonas nenugirdo, kai vir-

---

gražiausia — spalvuota. Patys kavaleristai irgi mėgo laikyti "fasoną": stengėsi savo elgesiu išsiskirti iš kitų.

Minėto pratimo nagrinėjimo metu vienas husarų karininkas, paprašęs balso, taip prabilo: "Aš manau, kad reikia kairiuoju flangu išvystyti ofenzyvą ir debušuoti per tereną". Tai pasakęs atsisėdo su šypsena veide. Visi kursantai pradėjo juoktis. Vedęs pratimą gen. št. plk. Repšys, išgirdęs tokius surinktus be prasmės, neturinčius ryšio, žodžius, pasitaisė savo apykaklę, ir, nieko nesakęs, tęsė pratimą toliau.

LAKŪNO LTN. KVIETINSKO ŽUVIMAS

Kartais iš ryto būdavo fizinio lavinimosi valanda. Ją pravesdavo kpt. R. Marcinkus. Kartą važinėjomės rogutėmis nuo kalno Fredoje (Kauno priemiestis). Buvo graži diena, ir aerodrome vyko skraidymai. Staiga išgirdome pikiruojančio lėktuvo smarkų kaukimą. Pažiūrėję į aerodromo pusę pamatėm iš augštai dideliu greičiu pikiruojantį (smingantį) lėktuvą — naikintuvą "Fiat" (italų gamybos). Lėktuvas, neišėjęs iš pikiravimo, smigo į žemę aerodromo krašte. Buvę arčiau lakūnai matė, kad lėktuvas lūžo dar būdamas ore. Jame skrido ltn. Kvietinskas. Jis buvo baigęs aviacijos karininkų kursus vieną laidą anksčiau. Iš ryto jis buvo geroje nuotaikoje. Pusryčiaudamas žadėjo gerai paskraidyti, nes jis buvo išlaikęs egzaminus, kurie jam kliudė gauti pirmąjį rangą. Jis buvo kiek nervišKas ir karšto būdo. Tas jį ir pražudė. Žemai nupikiravęs ir pamatęs netoli žemę, perstipriai patraukė vairolazdę ir lėktuvas, smigęs dideliu greičiu, staigiai išlyginamas, neišlaikė ir lūžo.

Įvykį stebėję, mes visi, su vadovu priešaky, tiesiai per laukus nubėgome į aerodromą. Pribėgę prie sudaužyto lėktuvo pamatėm aviacijos viršininką plk. inž. Gustaitį. Ltn. Kvietinskas iš laužo jau buvo ištrauktas. Kombinezone jis atrodė tik gniužulys be pavidalo. Visiems buvo aišku, kad jis jau miręs. Pamatęs mus žiūrinčius, aviacijos viršininkas priėjo prie vadovo, pabarė, kam atvedė mus ir liepė kuo greičiausiai grįžti atgal. Matyt, aviacijos viršininkas nenorėjo mums, būsimiems lakūnams, sudaryti blogą vaizdą apie aviaciją. Ltn. Kvietinską nuvežė į karo ligoninę pataisyti veidą, kad galėtų atpažinti ir kad neatrodytų baisus tėvams ir giminėms. Jis buvo palaidotas Kauno kapinėse. Lakūnui žuvus, mūsų aviacijoje buvo tradicija — neskraidyti tris dienas. Tautinė vėliava būdavo iškeliama perrišta gedulo kaspinu. Lavonas būdavo pašarvojamas lėktuvų angare. Laidotuvėse dalyvaudavo visi tos įgulos lakūnai su šeimomis. Laidotuvių metu skraidydavo viena grandis iš trijų lėktuvų. Ant kapo būdavo statomas kryžius propelerio pavidalo.

VIRŠININKO IŠVEDŽIOJIMAI

Aviacijos teorijos pamokų metu plk. inž. Gustaitis buvo aiškinęs, kad naikintuvai yra statomi labai stiprūs: atsparumo koeficientas — 8. Tai reiškia, lėktuvas gali atlaikyti aštuonis kartus stipresnį spaudimą, negu reikia normaliai skrendant. Žmogus, gi, galįs pakelti tik penkis kartus didesnį apkrovimą. Išeina, lakūnas turėtų mirti prieš lėktuvo lūžimą, t. y. lakūnas lėktuvo naikintojo ore savo veiksmu sulaužyti negali. Teoriškai gal taip ir išeitų. Skraidant, tačiau, su patikrintu nauju lėktuvu, praktikoje, kitaip pasirodė. Pilotas ltn. Kvietinskas, vesdamas iš pikiravimo, sulaužė lėktuvą ore. Išeitų, kad jis dar buvo gyvas. (Tiesa, jo lėktuvas buvo gerokai susidėvėjęs).

Po to įvykio, aviacijos viršininkas, sušaukęs visus lakūnus ir mus kursantus, paaiškino, kad visus lėktuvus galima sulaužyti ore darant staigius ir neteisingus veiksmus ir patarė būti atsargesniems. Apie savo ankstyvesnius išvedžiojimus daugiau neužsiminė.

(Bus daugiau)

šininkas, pradaręs savo kabineto duris, pašaukė jo pavardę. Kitas raštininkas, matydamas, kad Jonas neišgirdo, šūkterėjo:

— Ramūnas, pas viršininką! Ar negirdėjai, kad viršininkas tave šaukia?

Jonas pasibeldė į kabineto duris.

— Turiu neblogų žinių, — pasakė viršininkas, paduodamas prirašytą lapelį, kurį Jonas pradėjo nekantriai skaityti.

"Raportas Nr. 503j. Įteiktas laiškas Elenai Širvydaitei. Adresatė rasta pagal turėtą adresą. Tai jauna, apie dvidešimties metų amžiaus blondinė. Be jos, kambary buvo senyva moteris, spėju, motina. Gyvena kukliai. Abi atrodo sveikos. Nuoširdžiai buvau priimta, siūlė nakvynę, tačiau dėl žinomų priežasčių pasiūlymo nepriėmiau. Janina".

Jonas, perskaitęs raportą, stovėjo lyg apstulbęs. Pirmoji mintis, kuri jį aplankė po įspūdžio, buvo: — Elenutė sveika ir apie mane jau žino. — Jo mintį, tačiau, nutraukė viršininkas:

— Tai mūsų žvalgybos agento raportas. Jis jūsų sužieduotinę matė savo akimis ir įteikė jai laišką. Žodžių nedaug, bet, kas svarbiausia, abu žinote apie vienas kitą.

— Aš esu labai dėkingas ... — susijaudinęs pasakė Jonas.

— Ką galėjau, padariau. Tikiu, neužilgo panašių priemonių nereikės. Su savo sužieduotine galėsi susirašinėti normaliu būdu. Mūsų kariuomenė žygiuoja pirmyn ir tenka laukti, kad po 10 ar 15 dienų Sonetai bus išlaisvinti.

— Tamsta viršininke! Ar galiu kreiptis? — jau tarnybiškai paklausė Jonas.

— Prašau, — atsakė viršininkas.

— Prašau tamstos sutikimo ir tarpininkavimo, pasiųsti mane į kovojančių eiles, — atraportavo Jonas.

— Kodėl taip staigiai?

— Noriu dalyvauti kovose išlaisvinant mano gimtąjį miestą.

—Ir greičiau susitikti su sužiedotine?! — šypsodamasis pasakė viršininkas ir dar pridėjo: — Kągi, jūsų norai aiškūs. Bet ar negeriau būtų palaukti? Paskui gausi keletą dienų atostogų ir galėsi nuvažiuoti.

—Be noro pamatyti sužiedotinę, turiu dar ir kitų intencijų — tėvynei. Aš vis negaliu nurimti, jog būdamas užfrontėje, nepilnai atlieku savo pareigą.

— Jei toks buvo nujautimas .. . gal tėvynė tave ten šaukia. Rašyk raportą. Patarpininkausiu.

Jonas padėkojo ir grįžęs prie savo stalo parašė raportą, prašydamas pasiųsti jį į frontą.

Priimdamas raportą, viršininkas pasakė:

— Jei sąžinė taip diktuoja, vyk! Gal ten būsi reikalingas. Bet kovoms užsibaigus, kai pajusi atlikęs savo pareigą, labai norėčiau vėl matyti tave savo bendradarbių eilėse. Duok žinoti. Patarpininkausiu grįžti atgal. Esi to vertas.

—Tėvynės labui! — Atsaliutavo Jonas ir kariškai apsisukęs išėjo iš kabineto.

— — —

Aštuonioms dienoms praėjus nuo raporto įteikimo, Jonas su kitais kovos draugais žygiavo rytų kryptimi, fronto link.

Buvęs aktyvios rusų caro kariuomenės puskarininkiu, Jonas buvo paskirtas būrininku naujai suformuotame daliny, žygiuojančiame sustiprinti fronto silpnesnes vietas

Buvo graži prašvitusio pavasario diena. Medžiai jau skleidė pumpurus. Kur-ne-kur, savo geltonais žiedais švietė purienos, o saulės atokaitoj, jos spindulių glostoma, žaliavo smulki, glėžna žolelė. Visur reiškėsi atbundančios gamtos jėga, kurios jau niekas nebesulaikys. Nors tarp krūmų ir gilesniuose grioviuose, kur nepasiekė saulės spinduliai, dar matėsi pajuodusio sniego kupsteliai, bet ir jie, vidurdienio saulutei augščiau pakilus, nyko, virsdami drumzlino vandens čiurkšlėmis.

Augštai pakilęs vyturėlis, savo traliuojančia daina, skelbė pavasarį, skelbė, kad jau laikas taisyti žagrę ir eiti purenti dirvonų, kurių per ilgus karo ir okupacijos metus daug prižėlė.

Žygiuojančių karių nuotaika buvo pakili. Praeinančius nuolat sveikino pempės savo vienintėliu lietuvišku žodžiu "Gy-vi" ...

Praeidami kaimus ar miestelius, kariai galingai užtraukdavo lietuvišką dainą, kuri savo skambia gaida nuaidėdavo toli už kalnų ir atsimušdavo į miškų pakraščius, aidu grįždavo atgal, ne vienai mėlynakei — geltonkasei sudrebindama širdelę. Juk buvo pavasaris ...

Žygiuojančių tarpe matėsi daugiausia jauni vyrai. Daugelis jų, palikę mokyklos suolą, knygą ir sąsiuvinį pakeitė šautuvu ir, tėvynės balso šaukiami, ėjo vyti iš savo žemės priešo. Jie visai nesvarstė, kas jų laukia ir iš viso, kokia bus to žygio pabaiga. Nemažai buvo ir paprastų kaimo jaunuolių, kurie dabar, sulaukę pavasario, užuot ėję arti žemės, paėmė į ranką ginklą. Jų veiduose spindėjo pergalės viltis ir pareiga tėvynei. Buvo ir vyresnių, ne tik amžiumi, bet ir patirtimi, ilgo Didžiojo karo kovose patyrusių ir užsigrūdinusių karių. Išbuvę įvairiuose frontuose po keletą metų, grįžę į savo tėvynę, jie tikėjosi po savo gimtuoju stogu užpelnyto poilsio. Tačiau, vienam okupantui tik spėjus pasitraukti, Lietuvą užpuolė kitas, daug žiauresnis priešas, naikindamas viską, net ir žmogaus vardą.

Tėvynės šaukiami, visi šie vyrai žygiavo ten, iš kur ėjo tas baisusis priešas, griaudamas viską iš pamatų.

Grūdintas gyvenimo ir fronto ugnies, ir Jonas tikėjosi poilsio. Jau buvo jį ir suradęs. Svajojo pradėti kurti sau ateitį, savo likimą sujungdamas su mielos ir brangios mergaitės ateitimi. Tačiau, gyvenimo tikrovės verčiamas, turėjo savo planus pakeisti ir net neatsisveikinęs su mylimąja, kaip koks plėšikas, palikti tėvų pastogę ir slapta iš jos pabėgti nuo bolševikų.

Žygio metu Jonas daug galvojo apie Elenutę: ką ji veikia, ar dar tebedirba toje pačioje vietoje, o gal jos Sonetuose jau nebėra? ... Iš žvalgybos agento raporto žinojo, kad prieš tris savaites ji dar buvo savo namuose, tikėjosi ją ir dabar ten esančią, bet kad tektų ją greit pamatyti, to niekaip negalėjo įsisąmoninti. Jis buvo tikras, kad bolševikus iš Sonetų greit išvarys, tačiau kad Elenutę galėtų greit susitikti, to niekaip negalėjo įsivaizdinti. Atrodė, viskas taip tolima ir nepasiekiama.

— Gal todėl negaliu įsivaizdinti, nes tai būtų labai didelė laimė, — kartais save ramindavo. Bet ir vėl tos juodos mintys grįždavo ir nuolat jį kankindavo.

Norėdamas jų nusikratyti, jungdavosi prie draugų, kad bendrais pokalbiais ir juokavimais galėtų išsiblaškyti, užsimiršti. Savo sodriu baritonu prisijungdavo prie skambančios dainos.

Po trijų dienų žygio, jie pasiekė frontą ir įsijungė į vieno pulko dalinį, kuris praėjusios savaitės mūšyje buvo smarkiai nukentėjęs ir buvo reikalingas naujų jėgų. Įsijungus į dalinį, Jonas vėl buvo paskirtas būrininku. Iš jo žygio draugų į jo būrį nedaug tepateko. Visus išskirstė po įvairias kuopas.

Kelioms dienoms praėjus, pulkas gavo įsakymą žygiuoti pirmyn ir užimti N. vietovę. Kuopa, kurion Jonas buvo paskirtas, iššygiavo miško kryptimi ir ten apsikasė, laukdami tolesnių įsakymų.

Auštant kitos dienos rytui, buvo gautas naujas įsakymas žygiuoti pirmyn ir užimti priešais esantį kaimą. Iššygiavo dar tamsos dengiami. Tačiau, netrukus išaušo skaidrus pavasario rytas ir saulutė jau kilo iš akiračio. Žygiuojant reikėjo didelio atsargumo, kad priešas nepastebėtų. Jie dengėsi pasitaikančiais krūmais, grioviais ar kalneliais ir palengva vis slinko pirmyn.

Kiek kaime buvo bolševikų kariuomenės, Jonas negalėjo žinoti. Tą žinojo gal tik karininkai, o jis, gi, buvo tik puskarininkis. Iš žvalgų buvo nugirdęs, kad ten yra apie batalioną raudonosios kariuomenės, o už kaimo, miške, stovi priešo artilerija. Po kokios valandos žygio, pradėjo iš miško šaudyti patrankos. Pradžioje šaudė į tuščius plotus, bet netrukus, krintančių sviedinių nuotolis pradėjo mažėti. Vienas, nepertoliausiai krisdamas, skeveldra sužeidė kareiviui koją.

Kadangi kliudytas buvo senas karys, o žaizda nepavojinga, tai sužeistasis pats žaizdą persirišo ir, truputį raišdamas, žygiavo pirmyn. Ir dar pasakė:

— Esu matęs netokių dalykų.

Šaudė tik dvi ar trys patrankos ir sviediniai krito po vieną, arba po du, vienas paskui kitą. Karių nuotaika dar vis buvo gera, o ją dar daugiau pakėlė, pradėjusi šaudyti sava artilerija. Atidarius artilerijos ugnį, priešo patrankos pritilo ir keletą minučių jų šūvių nebesigirdėjo. Kuopos vadas davė įsakymą sparčiau veržtis pirmyn, su perbėgimais.

Iš kaimo, kurį kuopa turėjo užimti, jau girdėjosi pavieni šautuvų šūviai ir sukaleno du kulkosvaidžiai. Vienas arčiau, o kitas gana toli, tik skrendančių kulkų nesijautė.

Jau visai artinantis prie kaimo, kuopos vadas įsakė paleisti patrankų ugnį ir greit slinkti pirmyn.

Jonas pakilo bėgti. Tik, staiga, jam nudiegė kairįjį petį, šilta srovė užliejo šoną ir jis griuvo kniūbščias.

Skyrininkas Morkauskas, bėgdamas pro šalį, pagriebė Jono ranką, ją truktelėjo, bet ir vėl greit paleidęs, šūktelėjo:

— Būrininkas Ramūnas žuvo! ... Klausyt mano įsakymų! Pirmyn!

JAUNIMO KONGRESO FINANSŲ KOMISIJA

Pasitraukus buvusiai Pasaulio Lietuvių Jaunimo Kongreso finansų komisijai, PLB valdyba sudarė naują šios sudėties PLJK Finansų komisiją: Vytautas Kamantas — pirmininkas, Milda Lenkauskienė ir Jūra Gailiušytė — vicepirmininkės, Birutė Juodikienė — iždininkė, Andrius Šenbergas — sekretorius, kun. Jonas Grigonis ir Algis Garlauskas — nariai.

Buvusios PLJK FK nariai Valdas Adamkavičius, Aurelija Balašaitienė, Šarūnas Lazdinis ir Juozas Stempužis pažadėjo naujai PLJK Finansų komisijai savo talką.

Pasaulio Lietuvių Jaunimo Kongresui gyvai ruošiasi jaunimas visuose laisvojo pasaulio kraštuose. Jis suvažiuos 1966 Jaunimo Metais birželio 30 - liepos 3 į Chicagą parodyti visam pasauliui lietuvių jaunimo jėgą ir pasiryžimą kovoti už pavergtos Lietuvos laisvę ir nepriklausomybę. Išeivijos, lietuvių tautos ir Lietuvos ateitį užtikrins sąmoningas ir ryžtingas jaunimas, kuris dabar tęsia Lietuvos laisvės kovą ir ją laimės!

Paremkime lietuvių jaunimo darbus ir pastangas mūsų talka ir auka. Čekius rašykime **Lithuanian Youth Congress vardu** ir siųskime visas aukas PLJK Finansų komisijos iždininkei šiuo adresu:

Lithuanian Youth Congress
% Mrs. B. Juodikis
1794 East 227 Street
Cleveland, Ohio 44117
U. S. A.

Redaguoja —
s. P. Petrušaitis,
1561 Holmes Av.,
Racine, Wisc.

Būkime turtingi tautos garbe

1965.I.18

Prof. J. Šimoliūnui

Didžiai Gerbiamas Pone Profesoriau,
Broli Šauly!

Prašau priimti mano nuoširdžius linkėjimus sveikatos! "Drauge" skaičiau, kad esate ligoninėje. Galvoju, kad jau ir išėjote iš ligoninės. Tikiu, kad laiškas Jus pasieks. Aš žymiai jaunesnis už Jus ir tai šįmet vargina negalavimai ir augštas kraujo spaudimas ir galvos svaigimas, o paskutines dvi savaites — įsimetė skausmas į skrandį ... Pasidariau visai nedarbingas ... Bet kai pažiūri į gyvenimą — negalavimų visur pilna. Serga žmonės ne tik kūnu, bet ir dvasia. Gal žmonija daugiau serga dvasia. Dvasiniai ligoniai suardo visą gyvenimo tvarką ir pasidaro žemėje pragarėlių. Rodos žmonės ir uoliai meldžiasi, pilnos bažnyčios maldininkų. Chorai, bažnytinė muzika — žmones, atrodo, gerai nuteikia ir išeina iš maldyklų pakelta nuotaika, pasiryžę daryti viską, kad ateitų Dievo karalystė žemėn ... Bet, prisimenu rusų posakį: "pop svojo, čiort svojo" (popas sau, velnias sau). Gal šis posakis ir grubus, bet jis būdingas XX amžiaus dvasiai apibūdinti. Maldos sau, o gyvenimo velniava savo daro. Berašant šias eilutes mane mintys nukėlė į 1917 metus, į Galicijos apkasus, kai tuomet mirtis į akis žiūrėjo. Tada stačiau klausimą — už ką? Už ką 24 metų lietuvis turi mirti Galicijos laukuose? Tada nenorėjau mirti kur tai Galicijoj. Ir tada visų tikybų dvasininkai meldė Dievą savo armijoms pergalės. Pergalės nei vienai armijai Dievas nesuteikc, matomai, maldos buvo netikros, nenuoširdžios ... Už tai ir kovėsi tautos, žudėsi iki nusilpo, išsieikvojo, susinaikino. Ir atgimė geroji dvasia nuskriaustųjų tautų ir prisikėlėme laisvam gyvenimui iki vėl pasaulį pradėjo valdyti pamišėlių jėgos — Stalino, Hitlerio, o vėliau prisidėjo Roosevelto, Churchillio ir kt. Dievulis sukūrė žmogų laisvą, su laisva valia, ir jis puikybėje paskendęs nenori gyventi rojuje, bet visuomet sukuria pragarą, kančias. Atleisk, profesoriau, už piktus pensininko svaisčiojimus ..., kad liūdna stebėti žmones išėjusius iš "klieso", pagal mūsų provinciją tariant.

Rimčiai užrašysiu porą posmų iš gauto laiško iš Lietuvos:

"Kai tave menu aš, tėviške senoji,
Su Tavim kai atsiminimuose esu —
Sningant — gėlės žydi, o miškų gelmėj
tamsiojoj
Lyg tavam sode — šviesu, šviesu.

Kai tave menu, tėvų namų ugnele,
Mano šaltos rankos šyla vėl.
Vėl gyventi Tavo dienos širdį kelia
Amžinos gyvybės žydinti srovė."

Nežinau autoriaus. Tik širdžiai malonu, kad tai žodžiai pasiekę iš Lietuvos, iš Vilniaus, su plotkele. Linki stiprios dvasios. Tat ir būkime turtingi tautos garbe ir stipria dvasia.

Mano pagarba Garbės Šauliui —

Jūsų Pr. Saladžius, taip pat jau senas šaulys".

— — —

Garbės Šaulio ir Senojo Šaulio nebeturime savo eilėse, tačiau turime paliktą jų troškimą, kad tikėtumėme į tautos garbę ir būtume turtingi stipria valia. Kiekvienas lietuvis, o ypač jaunas ar senas šaulys, turi atnaujinti tą troškimą savo širdyje, sutikdamas 1966—Pasaulio Lietuvių Jaunimo metus. Tėvų namų liepsnelė, į kurį pasaulio kraštą bebūtų nublokšta, tešildo ir tešviečia visiems, kurie kovoja prieš tautos garbės niekintojus bei Nemuno krašto pavergėjus.

IŠ PADALINIŲ VEIKLOS

Tauta, karys ir laisvė

DLK Kęstučio šaulių kuopos suruoštas Lietuvos kariuomenės atkūrimo minėjimas įvyko lapkričio mėn. 21 d., šv. Kazimiero parapijos svetainėje, Racine, Wis.

Minėjimo garbės prezidiumą sudarė: LŠST centro valdybos narys kun. J. Borevičius, S.J., kun. B. Uždavinis, M.I.C., sav. kūrėjas Adolf. Vadeiša ir garbės šaulys kuopos pirm. J. Giedrikas.

JAV ir Lietuvos Himnus sugiedojo Ida Tamulėnienė. Invokaciją perskaitė kun. B. Uždavinis, M.I.C.

Kun. J. Borevičius, S.J. savo įdomioje paskaitoje, pabrėžė, kad šios šventės prasmės reikia ieškoti tautoje. karyje ir laisvėje. Narsūs ir garbingi vyrai gynė mūsų tautos žemes, todėl lietuvių tauta nebuvo nušluota daug tvirtesnių jos kaimynų.

Laisvė yra labai kilni. Dėl jos gali būti liejamas kraujas, bet ji gali būti ir piktnaudojama. Garbingi Amerikos kariai Vietname gina to krašto žmonių laisvę, o laisvėje gyvenantys išsigimėliai paraduoja ir kelia triukšmą, reikalaudami vietnamiečius atiduoti į komunizmo vergiją. Laisvė taip pat uždeda pareigas. Žmogus, kuris nesirūpina visuomeninėmis bei tautinėmis pareigomis, neatlieka laisvės pareigos. Ne nauda padaro žmogų vertingą amžinybei, bet atlikta pareiga. Kas laisvėje pasilieka ištikimas pareigai, tas yra didvyris.

Įspūdinga demonstracija

Stasys Budrys ir Juozas Plečkaitis, dalyvavę lapkričio mėn. 13 d. lietuvių jaunimo surengtoje demonstracijoje New Yorke, papasakojo savo įspūdžių. Dėl blogo oro jų lėktuvas turėjo nusileisti Newark, N. J., todėl į Madison Square Garden salę atvyko pavėlavę, jau programai prasidėjus.

Programa buvo pravesta labai gerai. Daug pavėlavusių rinkosi į salę arba prisidėjo prie eisenos. Dalyvavo labai daug jaunimo ir net vaikų. Viskas pravesta labai tvarkingai ir įspūdingai.

Meninė dalis

Romutis Pliūra tvirtai padeklamavo Maironio eilėraštį "Nedaugel mūsų". Aktorė Elena Blandytė įspūdingai perskaitė tragišką, sielos gelmes sukrečiančią, Nelės Mazalaitės novelę "Motiną". Toliau, maloni viešnia gražiai sudainavo tris dainas ir bisui, linksmą "Berneli mūsų, nekraipyk ūsų". Solistei akomponavo Bronė Pliūraitė. Taip pat, aktorė su giliu įsijautimu ir gražia dikcija, perdavė Ant. Vaičiulaičio kūrinį "Kregždutę". Visi programos dalyviai, kurią pravedė š. Z. Lukauskas, buvo apdovanoti gėlėmis.

Dainuoja akt. Elena Blandytė, akomp. Br. Pliūraitė

Po programos svečiai susėdo prie dailiai, sesių šaulių M. Wedeikienės Em. Kleinotienės, Stef. Pelanis, St. Petrušaitienės ir kitų. paruoštų stalų bendram pobūviui, kurio metu pabendrauta. **P. P.**

VĖL NAUJA ŠAULIŲ VĖLIAVA

DLK Gedimino—Dehli šaulių kuopa šiais metais įsigijo kuopos vėliavą, kurios pašventinimas ir iškilmingas įteikimas įvyko lapkričio 27 d., Lietuvos kariuomenės atkūrimo šventės metu.

Šventę atidarė š. kp. pirm. š. Stepas Jakubickas ir apibūdinęs Lietuvos kariuomenės reikšmę bei jos narsias kovas dėl Nepriklausomybės, paprašė tylos minute pagerbti žuvusius dėl Lietuvos laisvės: Laisvės kovų savanorius, karius, šaulius, partizanus ir bendrai visus, paaukavusius savo brangiausią turtą — gyvybę dėl tautos ir valstybinio nepriklausomumo.

Toliau kuopos pirmininkas pabrėžė, kad šiandien švenčiama dviguba šventė: vėliavos įsigijimo ir jos šventinimo bei įteikimo. Vėliava tai laisvės ir kovos dėl laisvės simbolis. Ji yra lyg švyturys tamsumoje, vedąs laivą iš jūros gilumos į saugią pakrantę. Taip ir ši mūsų vėliava bus tas švyturys ir ji ves mus iš tremties jūros į laisvą Lietuvą, į protėvių seną sostinę Vilnių. Po įžangos, kuopos pirmininkas pakvietė kuopos garbės šaulį kun. dr. Joną Gutauską pašventinti vėliavą. Šventinimo kūmais buvo š. Monika Rimkuvienė ir svečias iš Toronto, Vlado Pūtvio kuopos š. inž. Jurgis Preikšaitis.

Po šventinimo apeigų Lietuvos gen. konsulas dr. Jonas Žmuidzinas tarė šventei pritaikytą žodį ir vėliavą įteikė kuopos pirmininkui š. Stepui Jakubickui. Pastarasis, priimdamas vėliavą, pasakė: "Priimdamas šią vėliavą iškilmingai pareiškiu, kad pirma geležis ištirps į vašką ir vanduo pavirs į uolą, negu mes šauliai nustosime gynę savo vėliavos garbę ir kovoję dėl pavergtos Lietuvos išlaisvinimo".

Trispalvę ir šaulių vėliavas išnešus, iškilmių dalyviai pamatė Stasio Lauciaus dramą iš partizanų gyvenimo. Kuopos vaidintojų būrelis, vadovaujamas š. Juozo Rimkaus, nors dar tik pirmą kartą pasirodė scenoje, bet savo menišku pasirodymu tikrai paveikė žiūrovus ir ne vienam išspaudė skausmo ašaras, parodydami mūsų brolių kovas ir kančias. Vietos gyventojai ir svečiai sveikino šaulių vaidintojų būrelį ir pageidavo, kad jis dažniau pasirodytų svenoje.

Kuopa taip pat turi stiprią šaudymo komandą, kuriai sumaniai vadovauja š. Gediminas Rugienis.

Kuopos valdybą sudaro šauliai: Stepas Jakubickas — pirm., Gediminas Rugienis — pirm. pavad., Alfonsas Rudokas — sekretorius ir Vytautas Pečiulis, neseniai iš Suvalkų trikampio atvykęs — ižd.

Vėliavos įsigijimo šventės proga kuopą sveikino: Lietuvos gen. konsulas dr. J. Žmuidzinas, kun. klebonas dr. J. Gutauskas, KLB apylinkės pirm. Alfonsas Rudokas, inž. Jurgis Preikšaitis, dr. J. Kaškelis ir raštu LK Mindaugo Montrealio š. kp. valdyba. **S. J.**

Redaguoja E. PETRAUSKAITĖ, 926 W. 52nd Street, Chicago, Ill. 60609

JAUNIMO METŲ ŽENKLE

Vėl vienus metus nulydėjome į praeitį. Jie jau bus buvę — geri ar blogi, laimingi ar skaudūs, vieniems geresni, kitiems liūdnesni. Bendrai, jie mums buvo liūdni, nes minėjome skaudžią sukaktį. Tačiau, kaip lietuviška patarlė sako: nėra to bloga, kas neišeitų į gera. Pro tuos liūdnus minėjimus prasiveržė vilties pragiedrulis, netikėtai iškilo nauja, galinga, jauna srovė. Tai mūsų jaunimas sujudo ir tarė: mes esame, mes einame. O jei mes einame, su mumis eina visi gerieji genijai. Jie, anot Adomo Mickevičiaus, pasiryžo "siekti tai, ko vyzdis nepasiekia", laužti ledus, kalti geležį. Dėl to šie nauji metai pavadinti Jaunimo Metais. O jaunimas pasirinko savo tų metų šūkiu:

Mūsų jėgos, mūsų žinios
Laisvai Lietuvai tėvynei.

Su naujomis prošvaistėmis, ateina ir naujos pareigos. Kokius uždavinius jos duoda mums — šaulėms? Šauliai gali didžiuotis, jog turi šaunaus jaunimo. Sudarykime jiems progos visur būti, visur pasireikšti. Įvyks Jaunimo Kongresas, Dainų šventė, stovyklos. Į visus parengiamuosius ir einamus darbus turi įeiti ir šauliai. Jie turi pasirodyti savo veiklumu, šokiais, daina ir technikine pagalba. Raginkime juos visur pasireikšti, suraskime lėšas, kad jie galėtų dalyvauti stovyklose, kur pabendrautų su viso pasaulio jaunimu, praplėstų savo akiratį.

Taip pat ir "Šaulė Tremtyje" norėtų jaunoms jėgoms atskleisti bendradarbiavimui savo puslapius. Sujieškokime tas, kurios valdo ar bando savo rašymo plunksną, padrąsinkime rašinėti, sutikti būti savo kuopos korespondentėmis. Visos šaulės šiemet kviečiamos rašyti straipsnius temomis, liečiančiomis jaunimo reikalus, pavyzdžiui, vyresniųjų bendravimas su jaunimu, jaunimo polėkiai ir charakteris, jaunimo organizacijos, tautiškumas ir kit.

Užbaigus vienų metų darbą, tenka pasidalinti kai kuriais patyrimais. Mūsų skyriuje "Šaulė Tremtyje" turi atspindėti visų mūsų šauliški siekimai, sumanymai bei darbai. Per maža mūsų sesių stengėsi prisidėti prie šio svarbaus darbo, o nuolatinių korespondenčių nei viena kuopa dar neparūpino. Žinias tenka gaudyti pripuolamai. Daugiausia šiame darbe rūpesčio parodė buvusi redaktorė ir vyr. šaulių vadė sesė G. Kodatienė, šaulių garbės narė sesė S. Mantautienė. Didelio dėmesio ir globos reiškė CV pirmininkas brolis A. Valatkaitis, nuoširdžių patarimų ir tarpininkavimo parodė "Tremties Trimito" redaktorius brolis P. Petrušaitis. Jiems visiems reiškiu šaulišką ačiū! Taip pat dėkoju už turiningus straipsnius šioms sesėms: G. Kodatienei — "Dainos ir chorų reikšmė lietuvybei", "Žiemai artėjant" ir "Šaulių garbės narei Sofijai Putvytei-Mantautienei 65 metų sulaukus"; J. Dainauskienei už "Šaulių moterų veiklos užuomazgą Kaune", O. Rozniekienei — "Moterys ir Lietuvių Bendruomenė"; jaunosioms B. Baskauskaitei už "Ekskursiją į New Yorką" ir D. Valatkaitytei už rašinėlį Kalėdų proga "Jieškosiu rožės" ... Be to, didelis ačiū P. Orintaitei už savanoriškai atsiųstą gražų eilėraštį "Latvė ir lietuvė". Tai buvo padaryta latvių taut. šventės proga.

Tik bendromis, sukauptomis jėgomis yra įmanoma nuveikti žymesnius kultūrinius darbus. Ir ateityje turiu viltį, kad sesės ir toliau draugiškai bendradarbiaus ir dės visas pastangas, kad tie mūsų puslapiai pasidarytų tikrai įdomūs, naudingi ir turiningi. Su gražiausiom viltim,

Jūsų

Emilija Petrauskaitė,
"Šaulė Tremtyje" redaktorė

SOFIJA PŪTVYTĖ
- MANTAUTIENĖ,

LŠST garbės narė, Brocktono Mart. Jankaus šaulių būrio aktyvi darbuotoja ir LB bei kitų organizacijų veikli narė, dabar guli Elzbietos ligoninėje Bostone.

Gruodžio mėn. 7 d. jai buvo padaryta sunki operacija — amputuota koja. Sofija, nuo vaikystės dienų, nelaimingame atsitikime susižeidė kojį ir ligi šiol turėjo septynias kojos operacijas. Daug kančios patyrusi, dvasioje lieka stipri.

Brocktoniečiai didžiai gerbdami, mylėdami ir vertindami sesę Sofiją, ją lanko. Lanko ją ir vyras Aleksandras Mantautas ir sūnus prof. Vaidievutis A. Mantautas ir duktė Raminta Molienė ir marti Izidora bei žentas Petras. Lankymo valandos 2-8 v. p.p. Adresas: Mrs. Sofija Mantautas, St. Elizabeth Hospital, Floor 6, Room 6636, 736 Cambridge St., Brighton, Mass.

Neseniai iškilioji sesė rašė:

"Visokios bėdos mane spaudžia. Daugiausia liga, kuri mane nedarbingą padarė, o tas sąžinės graužimas, tai antrą ligą prideda. Tad rašau, kad žinotumėt, kas su manimi darosi. Mano koja neina geryn. Ir vėl rengiuosi į ligoninę. Vasarą praleidau, padėdama vyrui prie jo atsiminimų apie Martyną Jankų. Net jūra pasinaudoti nedaug progų beturėjau, kas mano kojai buvo labai reikalinga". Ir toliau, tarp kitko: "Pas kun. Ylą praleista, kad mudu neatrišamai surišo bendras darbas ir meilė šauliškai idėjai. Savo gyvenimu įsitikinome, kad šeimai prie šeimos vaikų meilei ugdyti labai padeda bendras darbas ir visuomenėje. Tuo darbu susirišama savo tarpe, su savo vaikais ir su visa tautos šeima".

IŠ "DRAUGO" 1965.12.7 d.
apie Čikagos šaulių pastatytą veikalą Jaunimo Centre

"Kovoti prisiekėm tėvynei,
Mūs priesaika ir liks šventa,
Krauju įrašėme ant žemės —
Per amžius būsi tu laisva. —

Šie Tauro apygardos partizanų himno žodžiai yra įkvėpimas mūsų šauliams, kurie įrašė juos į programas "Miško Brolių", suvaidintų sekmadienį Jaunimo Centre, Čikagoje" — rašo J. Daugl. Autorius vispusiškai aptaręs veikalo turinį, jo autorių a. a. A. Kaulėną, kuris pagerbtas susikaupimo minute, aktorius — mėgėjus, "kurių tarpe buvo ir aktorių ir studentų, ir šiaip gerų norų scenos mėgėjų", — toliau vaidinimą įvertina šitaip: "Vaidyba priminė Lietuvos organizacijų parengimus provincijoje, bet ar ne toki pastatymai buvo vienas iš stipriųjų veiksnių ugdyti masėse lietuvybę, patriotinį nusistatymą? Ir dabartinio vaidinimo metu daugelis žiūrovų šluostė ašaras, giliai pergyvendami partizanų auką ir tragediją, paveikti gilios nostalgijos Lietuvai".

Taigi, jeigu "daugelis braukė ašaras", tai vaidyba buvo įtikinanti ir tuo pačiu turėtas tikslas atsiektas. Veikalas pakartotas antru kart sutraukė, palyginti, nemaža publikos, kurios būtų buvę dar daugiau, jei ne supuolimas — naujo lietuviško filmo "Aukso žąsies" demonstravimas. "Šio vaidinimo metu prie Žuvusiems už Laisvę paminklo šauliai užžiebė žvakutes, kaip amžinos meilės ir budėjimo ženklą".

MŪSŲ KARIŲ REIKALU
(IŠ "DRAUGO")

Autorius Bal. Brazdžionis rašo apie lietuvius karius savanorius, ar pašauktus į JAV ar kitų kraštų kariuomenes, kurių net esą žuvusių ar grįžusių invalidais.

"Ne tik šeimų nariai, bet ir organizacijos, ypač **Ramovė**, šauliai, birutininkės ir kt. turėtų užmegzti kontaktą su mūsų tautiečiais kariuomenėje". Autorius siūlo: "Būtų labai gerai, kad visoj Amerikoj, kur tik yra daugiau lietuvių, ten priėmimo punktuose būtų "Karys", "Draugas" ar kiti laikraščiai. Išeiną į karinę tarnybą galėtų užsisakyti ar punktai sudarytų sąrašą, kas kokios lietuviškos spaudos norėtų. Organizacijos paskirtų lėšų ir lietuvius karius, kur jie bebūtų, pasiektų lietuviškas žodis. O taipgi jaunimas irgi galėtų susirašinėti".

Gražios ir vykdytinos mintys.

TAIP PRASIDEDA PASAKA "AUKSO ŽĄSIS"

Kai ima blykčioti aušrinė
Ir gęsta prieblandoj diena,
Mane pro miglą sidabrinę
Aplanko nuostabi viešnia.

Vaikystės pasaka šviesi.
Tu man tokia pati esi,
Tu amžinai esi jauna,
Nakties kerėjimų pilna.

Nepasiektoji, nerastoji, —
Tiktai svajonėj mylima,
Mane kadaise paviliojai,
Pro šalį vėju dvelkdama.

Vaikystės pasaka šviesi,
Užgimus laimės ilgėsy,
Žėrėk iš tolo, kaip žvaigždė.
Mane per tamsą palydėk.

B. Pūkelevičiūtė,
pasakos autorė ir pagaminto filmo režisorė

ONAI GIEDIENEI

mirus Lietuvoje, giliausią užuojautą reiškia jos vyrui šauliui Broniui Giedai

Juozo Daumanto šaulių kuopa

Mylimai motinai Lietuvoje mirus, šauliui-rėmėjui VALENTINUI SALADŽIUI giliausią užuojautą reiškia

Juozo Daumanto šaulių kuopa

PADĖKA

LŠST CV, išleidusi šįmet kelių rūšių tautinėm spalvom papuoštus Kalėdų atvirukus, dėkoja dail. Vl. Vijeikiui už tų atvirukų meninį paruošimą ir išspausdinimą, dėkoja šaulių kuopoms ir pavieniems šauliams, prisidėjusiems prie sekmingo platinimo ir visiems kitiems, kurie mielai tokius atvirukus sutiko ir jais pasinaudojo Kalėdų ir Naujų Metų sveikinimams.

LŠST Centro Valdyba

SKELBIAMA TAIKA, O VYKDOMAS KARAS

Kas gali smerkti taikos siekimą? Juk, gi, taika — tai tas žmonijos idealas, kurio siekia daugelis augšto intelekto asmenybių. Mes visu 100 procentų pritariame taikos pasaulyje įgyvendinimui, ir kasgi nenorėtų, kad karo pasiruošimui išleidžiamos milžiniškos sumos būtų sunaudotos žmonių gerovei kelti. Deja, pasaulis dar vis neramus, ir šiandien vis dar tebegalioja senų laikų romėnų patarlė: jei sieki taikos, ruoškis karui (**si vis pacem, para bellum**).

Kokia gi šiandien yra pasaulinė situacija? Argi mes, pergyvenę baisųjį II pasaulinį karą, dar vis nepasiekiame taikos? Pažvelkime aplinkui, ir pamatysime, kad ramybės nėra pasaulyje. Taip vadinami maži karai, arba karai be karo paskelbimo, tai šen, tai ten, užsiliepsnoja ir vėl prigęsta.

Apie Vietnamo karą jau netenka kalbėti, ir jis ne toks jau mažas, nors oficialiai ir nepaskelbtas. Neką menkesnis buvo užsiliepsnojęs Indijos - Pakistano karas. Gi mažesnių karų — neramumų yra daug, ir kas juos visus gali suskaičiuoti: Yemenas, Izraelis, Angola, Irakas, Etiopija (su Samalia), Sudanas, Kongo, Dominikonų respublika, ir tai dar ne viskas. Ir Kombodijoje, ir Tailande, ir Burmoje nėra ramu. Tibete vis dar vyksta sukilimai. P. Korėja vis dar oficialiai kariauja su Šiaurės Korėja, ir ten be pusmilijonio Pietų Korėjos kareivių yra dar 50,000 amerikiečių karių. Kiniečių komunistai vis dar laiks nuo laiko apšaudo kinų nacionalistų valdomas Quemoy ir Matsu salas. Neperseniai sukurtą Malazią nesiliauna puldinėjusi Indonezija, nors ir pačioje Malazijoje dar yra užsilikusių apie 500 komunistų partizanų iš senesnių laikų; jie slapstosi džiunglėse prie Tailando sienos.

Ir visur slypi (neišskiriant nei Lotynų Amerikos) toli siekianti (čia tai uoliai tarpininkaujant Kubai) sovietų ranka. Sovietai — tai kaip tas sveiką kūną naikinąs polipas, ar, dar tiksliau pasakius, vėžys, kuris naikina sveiką, laisvą ir natūralų tautų gyvenimą. Sovietijos komunizmas nėra politinė partija, o karinio perversminio pobūdžio organizacija, kuri siekia, nesiskaitydama su bet kuriomis rafinuotomis melo, apgaulės, kankinimo bei žlugdymo priemonėmis, — siekia pavergti žmoniją. Kam rizikuoti III Pasauliniu karu, — siekiama, mėginama mažais, apgaulingais, vadinamais nacionaliniais, išlaisvinimo karais užvaldyti gabalą po gabalo, vieną valstybę po kitos tam, kad ten paskiau įvedus savo beatodairinę valstybinio kapitalizmo santvarką.

Praėjo barbariškų Čingischanų laikai. Nūdien tautos ir valstybės stengiamasi pavergti gudriai sugalvotais pataikavimo pasiūlymais: tai komunistų rytojaus "rojus", kuriame tu dirbsi ir nieko neuždirbsi. Ir įvairiausių pasakų tau prisakoma, kad tik įsiteiktų tau ta komunistinio rojaus prekė.

Kad iš to "rojaus" nepabėgtų, Sovietai atsitveria aklinomis sienomis, ir tos sienos yra ne vien tik nuo laisvojo pasaulio. "Geležinėmis uždangomis" Sovietai yra atitvėrę vieną satelitą nuo kito; tokią sieną jie vadina "taikos siena". Tad nėra laisvo keliavimo iš Lenkijos į Rytų Vokietiją, arba ir Vengrijos į Čekoslovakiją ir t.t. Taigi, ten yra ne viena, o daug "Berlyno sienų".

Jei laisvasis pasaulis nori taikos ir netgi koegzistencijos su Sovietais, tai reiškia, kad to laisvo pasaulio vadovai nesupranta, tikriau, nenori suprasti, kas ten darosi už tų visų "geležinių uždangų". Per taikingą sugyvenimą bei koegzistenciją teikiama pagalba šlubuojančiam komunistų ekonominiam gyvenimui. Tuo būdu Sovietams leidžiama neribotai ilgai "taikingai" smaugti pavergtas tautas, iškeliant viešumon apie esamus neva nesutarimus jų satelitų su Kremliumi ir net apie žydų kultūros persekiojimą, atsieit, antisemitizmą.

Čia prisimena man vienas nuotykis iš 1940 m., kuomet rusų politrukas kaž-kur Žemaitijoje liepė išversti atsišaukimą. Iškilo klausimas, kaip išversti rusų žodį "jevrej" lietuviškai; mat, tame atsišaukime buvo minima žydų bendruomenė. Visaip spyrėsi politrukas dėl to lietuviško žodžio "žydas", kad tai esąs antisemitinis pavadinimas, kas yra neleidžiama Sovietuose. Galų gale jam buvo įrodyta, palyginus ir vokiečių ir anglų kalbomis, kad lietuviškai "žydas" nėra nei keiksmažodis, nei žydus užgaulioįąs žodis. Kas kita yra rusų kalboje pavartoti vieton "jevrej" — "žyd"; anuomet už rusiškai pavartotą žodį "žyd" buvo skiriama 5 metai kalėjimo. Sakydavo, — žydų Sovietuose nėra, ten tėra tik "draugai", patylomis vadinami "Jeruzaliaus dvarponiais", nes jie iš tikrųjų užėmė senosios ponijos, taigi ir dvarponijos, vietą.

Jei Lietuvoje skaitlingi prieškariniai žydai tegalėjo išsilaikyti tik dėka rafinuoto sugebėjimo įsiteikti kaimiečiams, tai dabar panašiai daroma politiniame gyvenime. Skelbiama taika ir oficialiai visur jos siekiama, o užkulisiuose ruošiama smulkūs karai. Ir, žinoma, ruošiamasi pagrindiniam, visai likusiai laisvai žmonijai pavergti, karui, jei mažų karų pagalba nebus pasiekta galutinio Sovietijos tikslo, — užvaldyti, tad ir pavergti visą pasaulį ir jį, pagalba sovietinės kapitalistinės eksploatacinės sistemos, bandyti neribotai ilgai valdyti.

Č.

— Vietname **dujos** ir vėl buvo panaudotos, tačiau, šį kartą, komunistai ir liberalai kėlė jau mažiau triukšmo. Ten naudojamos dujos nėra grynai kariniams reikalams skirtos **nuodingos** dujos. Jos gaunamos komercinėje rinkoje policijos reikalams, riaušių malšinimui. Vietname turima trijų rūšių dujos: **CNV 8** išsaukiančios ašaras ir lengvai erzinančios odą. Jų veikimas tęsiasi, jei pasišalinama iš jų veikimo ploto, tik apie tris minutes; nesenai pagamintos dujos **CS** veikia akis ir odą panašiai kaip pirmosios, tik ilgiau, iki 5-10 minučių ir **DN** dujos, kurios verčia ašaroti, čiaudėti, kosėti ir vemti, veikia nuo pusės iki 2 valandų laiko. Nė vienos iš jų nėra mirtingos: tik paliestuosius laikinai išveda iš rikiuotės ar išdūmina iš slėptuvių. Dujos visus virkdina ir sirgdina, tiek priešus, tiek su jais susimaišiusius gyventojus, bet nė vienų nenužudo, tik padeda paskirstyti: vienus belaisvėn, kitus ramesniam gyvenimui.

Amerika dujiniam karui turi nuodingų, bei nervus ir psichiką veikiančių dujų, bet jos Vietname nebuvo naudojamos. Garsios komunistų kalbos apie nuodingų dujų panaudojimą amerikiečių kariniuose sluogsniuose sudarė įspūdį, kad komunistai prieš amerikiečių ašarines dujas gali panaudoti tikrai nuodingas dujas. Bet ta baimė nepasitvirtino.

— **Atlas** ir **Titan I** tarpžemyninės raketos išimamos iš tarnybos. 158 raketos iš 14 bazių, išskleistų tarp Atlanto ir Ramiojo vandenynų, atlikę sargybą nuo 1959 m. ir niekad nepanaudotos, yra sutelktos Kalifornijoj, kur bus panaudotos tyrinėjimo reikalams.

— **Erdvės atominis reaktorius** orbitoje apie žemę skrieja kaip satelitas nuo š. m. balandžio mėn. Reaktorius dabar veikia automatiškai, be įtakų nuo žemės, bei elektroninių kontrolių satelite. Reaktoriaus pagaminta energija sunaudojama satelito instrumentams aptarnauti. Tarp kitų satelite yra ioninis motoras.

— **Nakties kautynės** yra veiksmingos, jei joms gerai pasiruošiama. Jom pasiruošimą ir jų vykdymą palengvina sugebėjimas matyti tamsoje. Tam naudojami **infra raudonųjų spindulių žiūronai.**

Infra raudonieji yra saulės raudonųjų spindulių spektro dalis, kurią žmogaus akis nemato, panašiai, kaip kai kurių balsų žmogaus ausis nebegirdi. Infra raudonieji spinduliai siekia 4-5 kartus toliau kaip akiai matomi šviesos spinduliai. Be to, infra raudonieji spinduliai neatsimuša, neatsispindi veidrodyje, vandenyje ir pan. Matomų raudonų spindulių ilgiau sia šviesos banga yra 0,75 mikronų. Nuo šios ribos prasideda infra raudonieji spinduliai iki 1000 mikronų. Praktiškai naudojami infra raudonieji spinduliai skirstomi į artimus — — 0.75 - 1.5 mikronų, vidutinius — 1.5 - 5 mikronų ir tolimus nuo 5 iki 15 mikronų.

Kariniams reikalams infra raudonie ji spinduliai gaunami įkaitinant atatinkamą kietą kūną iki švitėjimo, kuris skleidžia matomą ir nematomą šviesą. Pritaikius atatinkamus fizikos dėsnius ir panaudojant reikalingus filtrus, matomieji spinduliai sulaikomi. Praeina tik akiai nematomi, infra raudonieji, kurie apšviečia norimą objektą, o specialus žiūronas apšviestą vaizdą pagauna ir paverčia į akiai matomą vaizdą, arba nustato objekto buvimą iš jo paties skleidžiamų infra raudonųjų spindulių.

Judėjimo stebėjimui kelių kryžkelėse, uostų įplaukimuose, upėse ir kituose siauruose praėjimuose priešo pusėje, į tuos punktus nukreipiami infra raud. spindulių pluoštai. Jie atitinkamai sujungiami su priimtuvu ir ekranu. Kas nors pasirodęs spindulių take automatiškai pasirodo ekrane, arba sukelia atatinkamą garsą. Toks aparatas siekia iki 2 km. atstumo.

Paskiri šauliai turi naktinius žiūronus, pritaisytus prie šautuvo. Jo pats žiūronas yra lygiagrečiai su taikymo linija, sveria 2 kg., o jam reikalinga baterija — 4 kg., siekia iki 250 m. atstumo. Šaulys mato gan aiškų taikinio vaizdą žaliame atspalvyje. Amerikiečiai bando jau tobulesnį, siekiantį iki 1 km. atstumo. Kulkosvaidžiams ir tankams naudojami sunkesni žiūronai, kurie ir siekia toliau. Tankų vairuotojai naudoja specialius naktinius žiūronus, kurie pritaisyti prie jo šalmo; užpakalyje jo elektros šaltinis, šonuose po vamzdelį, kurie perteikia vaizdą, sveria apie 1 kg. Šoferis gali matyti iki 50 m. atstumo. Žinoma, važiavimo greitis mažėja pusiau, lyginant su dieniniu, bet taktiniu požiūriu, galėjimas judėti nakties laiku, yra labai svarbus. Laivynas turi naktinius žiūronus, kurie gali siekti iki 8 km. atstumo.

Tačiau tokių žiūronų panaudojimas nakti gali ir išduoti, nes priešas su savo sekimo aparatais gali susekti infra raud. spindulių šaltinius. Pav. prancūzai turi metaskopą, kuris yra labai paprastas, sveria tik 160 gr., yra plastikiniam vamzdelyje prie diržo. Pastebėtus spindulius jis parodo matomu ar girdimu signalu; siekia keletos kilometrų atstumą.

Yra nauji aparatai matyti tamsoje išnaudojant natūralią daiktų žmonių bei gyvulių skleidžiamą šilumą. Dieną viskas žemės paviršiuje, daugiau ar mažiau, įšyla. naktį atvėstant šiluma garuoja, ten yra ir infra raud. spindulių, kuriuos jautrūs aparatai pagauna. Daiktai bei gyviai atpažįstami pagal jų nustatytą spinduliavimo stiprumą. Jie gali daiktus ir gyvius pastebėti ir po uždangomis. Dabar amerikiečiai tokiais aparatais žvalgo Vietnamo džiungles iš lėktuvų. Žvalgybos daviniai yra įrašomi juoston, padaroma lyg ir paviršiaus šilumos nuotrauka, iš kurios galima nustatyti žmones, gyvulius, medžius, uolas, naujai iškastus tunelius, motorus, virtuves, laužus, net vietas, kur neseniai buvo naudotos guoliui. Tokios juostos yra analizuojamos, įvertinamos ir iš jų parenkami taikiniai.

M. M.

A. A.

ANTANUI VAINIUI

tragiškai žuvus, ponams Vainiams ir sūnums reiškiame nuoširdžią užuojautą

Bilerių šeima

LIETUVIAI KARIAI laisvajame pasaulyje

— **Kpt. R. Paukštaitis,** 28 metų amžiaus, jau treti metai kapitono laipsnyje, eina Kanados karinėse jėgose ryšių pulko adjutanto pareigas. Jis numatęs siekti dar augštesnę karjerą. Linkime jam sekmės!

— **Vincas Gelgotas,** buvo parvykęs į Clevelandą pas savo artimuosius atostogų ir po to išvyko į Kaliforniją, kur atlieka karinę prievolę kariuomenės ligoninėje.

— **Linas Stonys,** baigęs inžineriją Brooklyne, gavo bakalauro laipsnį ir išvyko savanoriu į marinus karinės prievolės atlikti. Dabar jis yra Pietinėje Karolinoje. Kalėdoms žada atvykti atostogų.

— **Kazys Palšiūnas,** aktyvus Omahos ramovėnų skyriaus ir LB narys, paliko šį pasaulį, tesulaukęs vos tik 51 metų amžiaus.

— **Faridas Maslauskas,** iš Čikagos, nuo spalio mėn. 15 d. yra pakeltas į korporalo laipsnį. F. A. Maslauskas tarnauja malūnsparnių dalinyje šiaurinėje Karolinoje, tačiau suranda laiko lankyti ir toliau prekybinius mokslus.

— **Petras Rudėnas** ilgą laiką tarnavo lietuvių kuopose Vokietijoje, atvykęs į Čikagą, pradėjo verstis radijo ir televizijų amatu.

— **Vladas Spirauskas** Worchesterio ligoninėje, staiga, mirė. Buvo Lietuvos kariuomenės majoras. Tesulaukė tik 63 metų mažiaus. Paliko tris brolius: Česlovą, Joną ir Juozą.

— **Inž. Almantas Meižys** atliko karinę tarnybą JAV daliny, Vokietijoje; dabar dirba Patersone, N. J. Jis yra kilęs iš Brocktono.

— **Serž. Zigmas Krasauskas,** strateginės oro komandos narys, kuri yra pasiruošusi kiekvieną minutę atremti priešo puolimus, dabar yra Bunker Hill, Ind., karo stovyklojse.

— **Stasys Karaška** dirba RCA žinyboje, o jo du broliai, ltn. Maksimas ir serž. Jonas, tarnauja JAV kariuomenėje, vienas V. Vokietijoje, kitas Korėjoje.

— **Vaclovas Zlotoravičius,** Lietuvos kariuomenės majoras, Amerikoje išgyvenęs 13 metų, atsiskyrė iš gyvųjų tarpo Čikagoje.

— **B. Vrublevičius,** buvęs ilgus metus Prancūzijos Svetimšalių legione, dabar rašo savo atsiminimus "Nepriklausomoje Lietuvoje", leidžiamoje Montrealyje.

— **Kpt. Jonas Petraitis** Kauno ligoninėje baigė šios žemės kelionę. Nuo 1941 m. jis buvo Sibire. Grįžo palaužta sveikata. Velionies sesuo, Paltarokienė, gyv. Cicero, o brolis Vytas gyvena Arkansase.

— **Dr. Biežis,** veiklus Čikagos organizacijų narys, buvęs JAV karys, buvo pagerbtas Imigrantų tarnybos lygos Čikagoje. Jo sūnus žuvo II Pas. karo. Dr. Biežis šiuo metu yra Dainų šventės rengimo pirmininkas, kuri įvyks 1966 m. liepos 3 d. Čikagoje.

— **Pfc Stasys Daniliauskas,** gyv. Čikagoje, įstojo savanoriu 4 metams į JAV karo aviaciją (Airborne Special Forces). Dabar, kurį laiką, jis bus Oklahomoje, o po kelių mėnesių išvyksta į Pietų Vietnamą.

— **Albertas Kalinauskas,** II Pas. karo veteranas ir 797 Amerikos Legiono posto vadas, mirė š. m. spalio 4 d. Jis daug darbavosi Wyomingo Klonio organizacijose, LRKSA, Dainos chore ir kt.

— **Tomas Pieža** neseniai įstojo į JAV kariuomenę savanoriu. Jis yra žinomų Stasio ir Onos Piežų sūnus.

— **P. Senkus - Senkevičius,** buvęs gusarų pulko leitenantas ir Kauno raitosios policijos viršininkas, pasitraukė iš gyvųjų tarpo. Gyveno Toronte.

A. A. PLK. PETRAS KUTKA

1965 m. gruodžio 22 d. St. Charles, Ill., mirė Petras Kutka, Lietuvos kariuomenės pulkininkas.

Velionis gimė 1897 m. sausio 26 d. Ramualdavo vsd., Debeikių vls., Utenos apskrityje. 1918 m. Vilniuje baigė matininkų mokyklą. Persikėlė į Kauną ir stojo į Lietuvos kariuomenę. Baigė Karo mokyklą, II laidą. Dalyvavo kovose dėl Lietuvos laisvės. 1926 m. baigė Augštuosius Karo Technikos kursus. 1934-1940 m. buvo Karo Technikos dalių štabo viršininku ir lektoriumi Vytauto Didžiojo Augštojoje karo mokykloje. 1944 m. pasitraukė į Vokietiją. Mokytojavo tremtinių gimnazijose ir 1948-49 m. buvo amatų mokyklos direktoriumi Diepholze. 1949 m. atvyko į JAV ir apsigyveno St. Charles, Ill. kartu su šeima.

Lietuvos nepriklausomybės laikais bendradarbiavo karinėje spaudoje. Yra parašęs geležinkelių tarnybos kariuomenei mokyti vadovėlį.

Mirė staiga, širdies liga, 7:30 val. vakaro. Palaidotas Čikagoje, gruodžio 27 d., švento Kazimiero kapinėse.

K. Alš.

A. A. MJR. TEISININKAS MEČISLOVAS REIKALA

mirė 1965 m. gruodžio 21 d. Čikagoje.

Velionis buvo kilęs iš Pagirių valsčiaus, Ukmergės apskrities. Pirmojo Pasaulinio karo metu buvo mobilizuotas į rusų kariuomenę. Betarnaudamas rusų kariuomenėje baigė Karo mokyklą ir tapo pakeltas karininku. Į Lietuvos kariuomenę stojo 1919 metais. Jo brolis Julijonas Reikala (mirė 1940 m. Šiauliuose) taipogi tarnavo Lietuvos kariuomenėje, yra žinomas Pagirių partizanų vadas 1919 m. ir 4 pėst. pulko vado padėjėjas 1919-1920 m.

A. a. Mečislovas Reikala, kovoms dėl Lietuvos laisvės pasibaigus, pasiliuosavo iš kariuomenės. Kurį laiką buvo Kauno Sunkiųjų Darbų kalėjimo viršininku, vėliau, ilgą laiką, prokuroro padėjėju. Į JAV atvyko iš Vokietijos ir gyveno Čikagoje.

K. Alš.

KONCENTRACIJOS STOVYKLOS LIETUVOS SENOJOJE TERITORIJOJE

Šiemet suėjo 25 metai, kai mūsų tautai buvo smurtu išplėšta laisvė ir nepriklausomybė. Pavergta Lietuva, žiauriausią vergiją nešanti, maskvinių maskolių šiemet buvo verčiama pro ašaras dainuoti, šokti, džiaugtis, dėkoti jiems už tą liūdną sukaktį ir visoje Lietuvoje minėti ją kuo iškilmingiausiai.

Per paskutiniuosius kelis metus jau nemažas skaičius mūsų tautiečių aplankė okupuotą Lietuvą. Nors daugumos tikslas buvo aplankyti savo tėvus, brolius, seseris ir pamatyti savo gimtuosius namus, bet ne visiems buvo lemta pasimatyti ir pasikalbėti. Paraudonavusieji buvo sutikti ir priimti maskvinių bernų, vyriausybės narių, buvo pavaišinti, o kai kurie net su "prezidentu" Paleckiu pasikalbėjo. Jiems buvo leista pamatyti tėviškę. Kiti tematė tik Vilnių, Trakus, Kauną, pravažiavo dar kelis miestus ir grįžo tėviškės nematę.

Per keletą paskutiniųjų metų keliolika asmenų gavo iš Maskvos leidimus apleisti maskolių sukurtą Lietuvoje "rojų" ir išvykti pas savo artimuosius į Vakarus. Keletas asmenų rizikuodami net savo gyvybe, iš "rojaus" pabėgo. Stebėtina, kad iš visų, iš už geležinės uždangos į Vakarus atvykusių, nei vienas neprasitarė, kur ir kiek senosios Lietuvos teritorijoje sovietiniai valdovai pristeigė koncentracijos stovyklų, kur po kelis tūkstančius, spygliuotomis vielomis aptvertuose plotuose, sugrūsti žmonės bjauriausiose sanitariniu ažvilgiu sąlygose, pusalkani, apiplyšę, be vilties išeiti į laisvę, laukia dienos, kada reikės išvykti į amžinuosius namus. Visos koncentracijos stovyklos yra maskolių M.V.D. (saug. politijos) žinioje. Dieną ir naktį iš bokštelių su kulkosvaidžiais ir specialiais dresiruotais šunimis jos yra saugomos.

Visų koncentracijos stovyklų "gyventojų" didžiausia kaltė yra ta, kad jie gimė lietuviais, myli savo tėvynę, okupanto vergijos pančiais savanoriškai susipančioti nenorėjo, bet norėjo naudotis tokiomis pat teisėmis ir laisvėmis, kuriomis naudojasi visas civilizuotas, kultūringas pasaulis.

O visgi maskolių bernai, iš užsienių atvykstančius pasitinkantieji, ekskursantus vedžiojantieji, vežiojantieji, visko nuo mūsų negali paslėpti. Lietuvos senojoje teritorijoje mum yra žinomos šios koncentracijos stovyklos:

1. **Palanga - Darbėnai** rajone, 15 km. nuo Baltijos pajūrio yra stovykla, kurios "gyventojų" daugumą sudaro rusai. Matomai, atgabentieji kolonistai į Karaliaučiaus sritį, tačiau, užsikrėtusieji vakarietiškąja liga — laisve. Kokius jie ten atlieka darbus, neišaiškinta.

2. **Kupiškio rajone,** prie Lėvens upės. Ten yra daug ir lenkų, kuriuos čia maskoliai atvežė iš Baltgudijos, greičiausia, lenkus kolonistus iš Lunicos, Kamenio, Kozyrsko ir Pinsko rajonų. Tą atliko 1955 m., kai tada "valė" nuo nepatikimo elemento, nes įrengė didžiausią poligoną ir kareivines tokiose vietovėse: Horodno, Hluša, Serniki, Pohost, Zahorodny.

3. **Stovykla Kuldinga,** netoli Latvijos sienos. Ten esama ir lenkų, kuriuos 1947 m. iš Vologdos vežė į Lenkiją, bet, dėl neišaiškintų priežasčių, pakeliui sulaikė ir čia apgyvendino.

4. 20 km. nuo Daugpilio, prie Dauguvos upės, įsteigta koncentracijos stovykla 1955. m. Nuolatinis "gyventojų" skaičius apie 3,000 žmonių. Daugumoje ten yra vengrai, rumunai ir albanai ir kiti, suvežti iš Rusijos gilumos stovyklų. Kaikuriuos iš jų varo dirbti į artimesnius fabrikus, lentpjūves, prie cemento darbų.

K. M. Juozas Šarūnas

KLAUSIU IR NERANDU ATSAKYMO

Prieš septynis ar aštuonis metus gen. V. Vitkauskas spaudoje kėlė klausimą, kodėl jis buvo paskirtas Lietuvos kariuomenės vadu, pasitraukus gen. Raštikiui. Jis sakėsi nerandąs atsakymo. Į tą klausimą, bent iki šiol, iš tikrųjų, niekas nėra tikro atsakymo davęs.

Gen. V. Vitkauskas savo atsiminimuose, paskelbtuose 1958 m. okup. Lietuvoje leidžiamo "Švyturio" numeriuose, štai ką rašo: "Iškviestas į prezidentūrą, prezidento Smetonos buvau užklaustas, ar aš sutinku užimti Kariuomenės vado postą. Į taip staigų klausimą nebuvo laiko ir pagalvoti, ir prieš atsakydamas į klausimą 'Ar sutinku', aš, nors trumpai, bet labai rimtai, pasvarsčiau. To meto Lietuvos gyvenimo raida sakyte sakė, jog netoliese, sakytum tirštame rūke, slypi begalės didžiulių sunkumų ir pavojų, jog neišvengiami lemtingi sukrėtimai ir ryšium su tuo didžiulė atsakomybė ir jog gali tekti man visai neužtarnautai srėbti itin bjaurią, įvairių vadeivų privirtą košę, kurioje pilna šlykščių fašizmo 'plaukų' ir įvairaus dvokiančio raugo. Mane kažkoks pasišlykštėjimo šiurpas krėtė pamanius, jog, priimdamas kariuomenės vado postą ir tuo pačiu turėdamas sueiti į man be galo nemalonų glaudesnį kontaktą su tariamuoju 'tautos vadu' Smetona ir kitais jo bankrutuojančiais fašistiniais sėbrais ir niekam tuo tarpu negalėdamas parodyti savo tikrojo vidaus, aš galiu, neužtarnautai, atrodyti nauja fašizmo išpera. Tačiau, antra vertus, dar baisiau atrodė pamanius, kad tokiu atsakingu laikotarpiu atsistojus kariuomenės priešakyje kokiam fašistui ar, iš viso, maža tegalvojančiam karjeristui, politiškai bemaž visai neišauklėta buržuazinė kariuomenė, nors maždaug dviem trečdaliais susidedanti iš darbo valstiečių ir darbininkų vaikų, gali būti įvairiomis progomis išprovokuota ir panaudota prieš Lietuvos liaudies interesus. Todėl, neilgai tesvyruodamas, sutikau. Kai kas iš bendradarbių reikšmingai sakydavo, jog aš parinktas kaip, esą, 'gryno plauko' karys, nelinkęs kištis į politiką, ir panašiai.

Buvo nustatyta, kad kariuomenės vadas kas savaitė, tam tikrą dieną, turi atvykti pas prezidentą, padaryti jam pranešimą ir gauti jo nurodymus. Tuo tikslu reguliariai lankydamasis pas Smetoną, aš gana greit spėjau jį neblogai pažinti, kadangi jau ir prieš tai šiek tiek pažinojau".

Bjauriausiai suniekinęs prez. A. Smetoną, gen. V. Vitkauskas pavaizdavo epizodą, prezidentūroje birželio 12 d., apie kurį pakalbėsime atskirai. Ar tuo metu jis jau buvo sąmoningas tautos išdavikas, į tai, buvęs "kariuomenės vadas", neatsako, kaip anksčiau neatsakė, koks buvo jo "tikrasis vidus".

Gen. Raštikis savo atsiminimuose sako, jog gen. V. Vitkauskas nebuvęs komunistas, arba komunistų partijos narys. Buvo ar nebuvo, tą geriausiai žino ano meto komunistų partijos narių sąrašai, nes dėl labai menko narių skaičiaus, nesunku tatai atsiminti ir paliudyti. Taip pat nesunku save kelti į herojus, "kukliai" užsimenant, kad "vidus" buvęs jei ne raudonas, tai bent gerokai rausvas.

Pov. Dirkis

ATSIŲSTA PAMINĖTI

RAMOVĖNAS, Čikagos ramovėnų biuletenis, Nr. 4, 1965 m. Rotatorinis, 12 lapų leidinys. Vedamajame A. Juškevičius rašo: **Mūsų atvykimas į šį kraštą yra stabdomų kautynių fazė. Persitvarkėm, sustiprėjom, tad kovon iki garbingos pergalės!** Jei mes būsime aktyvūs kovotojai, kovos kartu su mumis visi tautiečiai, mūsų pavyzdžiu paseks ir jaunimas."

GINKLAS IR VIENYBĖ

Kariuomenės atkūrimo minėjimas — tai tautos ryžto, kovingumo dvasios ugdymo didžioji proga. Ta proga visi turime atnaujinti savo priesaiką, mus visus įpareigojančią iškovoti Lietuvai laisvę.

— — —

Vergija nėra amžina. Šių dienų vykstanti kova tarp tautų pavergėjų ir laisvojo pasaulio rodo, kad laisvosios tautos dar nėra nusistačiusios kapituliuoti prieš imperialistinį komunizmą... Tos kovos rezultate mes šventai tikime susilaukti laisvos Lietuvos.

— — —

Lemtinguose laisvės kovų momentuose svarbiausioje rolėje visada būdavo lietuvių ginkluotoji jėga — kariuomenė ... Ir Mindaugas nebūtų apjungęs atskirų kunigaikštijų ir sukūręs Lietuvos valstybės, jei greta diplomatijos, nebūtų vartojęs ginklo jėgos ... Ir atsikuriančios Lietuvos 1918 - 1920 metais Nepriklausomybės karas buvo laimėtas ne mūsų beatsikuriančių silpnučių ministerijų kabinetuose. Tą karą laimėjo mūsų ginklas — kariuomenė ...

— — —

Taikos metu kariuomenė tapo tautos patriotų mokykla. Šių dienų mūsų tautos didvyriai — partizanai ne savaime iš dangaus nukrito. Jie yra nepriklausomybės laikotarpio karta, išaugę, išsimokslinę, kariuomenės eilėse subrandinti ir ginklą vartoti išmokyti. Dalis tos pačios kartos išeivijoje dirba ir aukojasi ir remia visas pastangas šių dienų laisvės kovoje.

— — —

Kultūringų Europos tautų su virš 100 milijonų gyventojų yra išduoti imperialistinio komunizmo terorui ir per 25 metus tos baisios vergijos laisvasis pasaulis, nei Jungtinės Tautos nieko konkretaus nepadarė tai vergijai pašalinti. Čia natūraliai kyla logiška išvada, kad Europos vergijos palaikymu ir įamžinimu yra užinteresuotas ne tik Kremlius, bet ir komunizmo simpatikai — įtakingi politikai atsakingose pozicijose Londone, Paryžiuje ir Vašingtone. Vartai į pavergtos Europos laisvės rytojų atsidarys tik tada, kai JAV atsisakys nuo pragaištingo sanbūvio su komunistiniais rėžimais ir išties nuoširdžią draugiškumo ir pagalbos ranką visoms komunizmo pavergtoms tautoms ...

— — —

Jei ilgai reikės laukti laisvės, tai mūsų tautos gyvybei gresia didelis pavojus. Tėvynės šauksmas mus įpareigoja aktyviai jungtis Lietuvos laisvės sąjūdin. Tam negailėkime nei darbo, nei pastangų, nei pinigo ... Gerai suprantama, kad be pinigų jokia rimta platesnė ir sekmingesnė veikla yra neįmanoma.

— — —

Laisvajame pasaulyje gyvenantys lietuviai, jei būtų visi Lietuvių Bendruomenės nariai ir mokėtų į metus bent po 1 dol. solidarumo mokestį, kasmet susidarytų šimtatūkstantinis kapitalas lietuvybei ugdyti ir laisvės kovai vesti ... Tad lėšų klausimą galime lengvai išspręsti, visi tapdami Lietuvių Bendruomenės ir Lietuvių Fondo nariais. Juo greičiau įsijungsime į LB ir LF, tuo greičiau pradės atgimti lietuvybė. Kartu ir laisvės kovos pastangos pagyvės.

Ištraukos iš **plk. A. Rėklaičio** paskaitos, skaitytos Lietuvos kariuomenės atkūrimo minėjime Čikagoje, lapkr. 21 d., ir Philadelphijoje, lapkr. 27 d. 1965 m.

LIETUVOS KARIUOMENĖS ATKŪRIMO MINĖJIMAS CLEVELANDE

Šeštadienį, lapkričio 20 d., Čiurlionio Ansamblio namuose, įvyko Lietuvos kariuomenės atkūrimo minėjimas. Minėjimą pradėjo L.V.S. Ramovės Clevelando skyriaus pirm. Vl. Knystautas, pakviesdamas į garbės prezidiumą skyriaus garbės narį gen. K. Tallat - Kelpšą, Alto Clevelando sk. pirm. inž. Al. Pautienių ir LB Clevelando I-os apyl. vicepirm. A. Jonaitį.

Įnešta L.V.S. Ramovės Clevelando sk. vėliava. Minėjimo dalyviai ją pagerbė atsistojimu. Lygiai prieš metus mirė skyriaus ramovėnas Kazys Kazakevičius. Jo prisiminimas buvo pagerbtas taip pat atsistojimu.

Pagrindinę kalbą pasakė sk. vicepirm. A. Mikoliūnas. Jis pabrėžė Lietuvos kariuomenės atsikūrimą ir kovas su priešų ginkluotomis jėgomis, kurios veržėsi į Lietuvą, kad ją pavergtų. Bet mūsų kariuomenė apgynė Lietuvos laisvę ir nepriklausomybę. Jei neatsiimtas Vilnius ir Vilnijos kraštas iš lenkų, tai kalta ne Lietuvos kariuomenė, bet Santarvės stebėtojai. Po Lenkijos kariuomenės dalinių sumušimo prie Širvintų ir Giedraičių, Liet. kariuomenė žygiavo į Vilnių. Ir čia įsimaišė Santarvės stebėtojai, sulaikė mūsų kariuomenės veržimąsi pirmyn, triuškinant bėgančius lenkų dalinius. Šis Santarvininkų įsikišimas sulaikė mūsų kariuomenės laimėjimą.

Kovoms nutilus, mūsų kariuomenės vadovybė atkreipė dėmesį į kariuomenės kadro, karininkų ir puskarininkių paruošimą, bei išmokslinimą. Jie buvo ruošiami ne tik rikiuotės, bet ir savo specialybės žinovais. Drausmė kariuomenėje buvo paremta ne baime, bet pagarba ir klusnumu savo vadams. Jauni vyrai, pašaukti į kariuomenę, praeidavo kaip didelę tautos mokyklą. Beraščiai būdavo pramokomi skaityti ir rašyti, paruošta sanitarijos ir veterinarijos felčerių bei kitų specialistų.

Kai kas sako, kad Lietuvai būtų užtekę ir mažesnės kariuomenės, kad jos išlaikymui brangiai kainavo. Komun. Rusija gerai žinojo Lietuvos kariuomenės pasiruošimą ir bijojo pulti. Kai Rusija 1940 m. birželio 15 d. įsibrovė į Lietuvą ir ją okupavo, tai mūsų kariuomenė jai kelio nepastojo. Kodėl taip įvyko, yra įvairių teigimų, į kuriuos atsakys tik istorija, — baigė prelegentas.

Lapkričio 13 rengtą manifestaciją New Yorke ir žygį į JT apibūdino Komiteto Lietuvos Nepriklausomybei Atstatyti Clevelando sk. pirm. inž. A. Pautienis. Jis pabrėžė, kad jaunimui buvo nusibodę nesusitarimai ir peštynės mūsų veiksnių, kuriuos vadovavo senesniosios kartos veikėjai. Lietuvos laisvinimo darbas tik šliaužte šliaužė. Jaunimas nesitenkina mūsų veiksnių veikėjų nuvykimu į Valstybės Departamentą pasiteirauti, ar nepakeitė nuomonės dėl Lietuvos okupacijos. Jaunimo pirmas bandymas Washingtone pasisekė. To pasisekimo pasekoje buvo sudarytas Komitetas Lietuvos Nepriklausomybei Atstatyti, kuris nutarė surengti Manifestaciją New Yorke ir žygį į Jungtines Tautas. Tam pritarė mūsų veiksniai ir davė pirmas pinigines aukas. Ir plačioji Amerikos liet. visuomenė pritarė ir aukojo pinigus susidariusioms išlaidoms padengti. Clevelando liet. visuomenė suaukojo per $3,000.00. Rengėjai laiko Manifestaciją ir žygį į JT pasisekusiais. Iš Clevelando važiavo 2 dideli autobusai pilni žygininkų ir kita tiek važiavo lengvosiomis mašinomis.

New Yorko amerikoniškoji spauda apie manifestaciją ir žygį į JT atsiliepė palankiai. Spaudoje nuskam-

Clevelando ramovėnų grupė: I eil. skyriaus vald.: sekr. A. Lūža, pirm. V. Knystautas, vicepirm. A. Mikoliūnas, plk. V. Braziulis, L. Lecknickas, parengimų vad. K. Gaižutis, F. Eidimtas, ižd. Pr. Mainelis.

V. Pliodzinsko nuotr.

bėjo ir studentų sukeltas triukšmas, kai dešimt studentų įėjo į Jungtines Tautas, kur posėdžiavo JT Saugumo Taryba ir sprendė Rodezijos klausimą. Tenka atkreipti dėmesį, kad jaunimas rodo veržlumą.

Meninė dalis. Juliaus Kazėno vadovaujama jaunimo grupė išpildė keletą dainų.

Jaunučiai meninę dalį išpildė gerai. Tenka didelė padėka p. Juliui Kazėnui, kuris daug padirbėjo, kad paruoštų juos pasirodyti scenoje. Klausytojai plojimų nepasigailėjo visiems atlikusiems meninę programą. Ypač susilaukė did. plojimų dain. R. Čyvaitė ir pranešėja V. Nasvytytė.

Skyr. pirm. V. Knystautas pranešė, kad skyriaus ramovėnas Vytautas Jokūbaitis Pilėnų skautų tunto tuntininkas, yra apdovanotas Amerikos skautų "Sidabro Bebro" augščiausiu skautų ordenu už pasišventimą skautijai. Džiugu, kad amerikiečiai įvertina mūsų veikėjus ir juos atžymi. Minėjimo dalyviai V. Jokūbaitį sveikino ilgu plojimu.

Pabaigoje pirm. V. Knystautas padėkojo visiems atsilankiusiems į Lietuvos Kariuomenės atkūrimo minėjimą. Oficialioji minėjimo dalis baigta giedant Lietuvos Himną. Visi dalyviai buvo pakviesti pasivaišinti skaniais valgiais, kuriuos parengė ramovėnų ponios.

Pamaldos. Lapkričio 21 d., 10:30 v. šv. Jurgio liet. parapijos bažnyčioje buvo pamaldos už žuvusius kovoje dėl Lietuvos laisvės ir nepriklausomybės. Šv. Mišias atnašavo kun. K. Žemaitis. Jis pasakė pritaikintą šventės minėjimui pamokslą. Pamaldų metu giedojo bažnytinis choras su solistais, vadov. muz. Prano Ambrazo. Ramovės skyrius ir kitos organizacijos pamaldose dalyvavo su vėliavomis. Pamaldų metu žmonės užpildė visą bažnyčią.

Lietuvos Kariuomenės atkūrimo minėjimas praėjo pasisekusiai. Skyriaus valdybą šiais metais sudarė: pirm. Vladas Knystautas, vicepirm. Antanas Mikoliūnas, sekret. Adolfas Lūža, ižd. Pranas Mainelis ir pareng. vad. Kazys Gaižutis. Tenka gili padėka valdybai už parodytą veiklą.

L. Žvirkalnis

LOS ANGELES

Lapkričio 28 d. losangeliečiai minėjo Lietuvos kariuomenės atkūrimo 47-tąją sukaktį. Minėjimą suruošė, kaip ir kas metai, ramovėnai. Šv. Kazimiero parapijos bažnyčioje buvo atlaikytos pamaldos už žuvusius karius, šaulius ir partizanus.

Parapijos salėje minėjimą pradėjo skyriaus p-kas K. Liaudanskas. Invokaciją atkalbėjo kun. dr. P. Celiešius. Paskaitą skaitė svečias iš Čikagos, gen. št. plk. J. Rapšys. Meninę dalį pravedė A. Mironas. Programą išpildė solistas V. Šaras ir moterų Sutartinė: A. Eajalienė, Ž. Brinkienė, O. Mironienė, J. Radvenienė, B. Skirienė, muz. O. Metrikienė — vadovė. Minėjimas baigtas Lietuvos Himnu. Lietuvos Laisvės kovų invalidams surinkta aukų $142.75, kurios pasiųstos LLKD-jos pirmininkui Br. Tvarkūnui.

— — —

LVS Ramovė CV, Lietuvos Nepriklausomybės kovų istorinės apžvalgos leidinio išleidimui paremti, Los Angeles skyriui paskyrė 100 dolerių įnašą. Ramovėnai šiam tikslui surengė pobūvį ir iš gautų pajamų CV pasiuntė minėtą sumą. Skyriaus reikalams užsiprenumeravo 1 egz. LVS Ramovės Pirmojo Dešimtmečio leidinį.

O. Žadvydas

LIETUVOS VETERANAI DETROITE

Kūr.-savanoriai ir ramovėnai Lapkričio 23-sios — Lietuvos kariuomenės atkūrimo, minėjimą atšventė lapkričio 28 d. Minėjimas prasidėjo 10:30 val. šv. Antano parapijos bažnyčioje pamaldomis šv. mišias atnašavo už žuvusius dėl Lietuvos laisvės ir pamokslą pasakė parapijos klebonas kun. V. Stanevičius, pabrėždamas, kad tie, kurie sudėjo savo galvas už tėvynę, prisiminti ne tik per šias šv. mišias vieną kartą metuose, bet ir per visus metus, kiekvieno, ryto ir vakaro maldose.

Prie altoriaus: Valstybinė mūsų Trispalvė, Kūr. savanorių, Dariaus Girėno, šaulių ir jūrų skautų vėliavos. Pasigesta buvo ateitininkų ir Lietuvos Vyčių vėliavų. Bažnyčioje gražiai giedojo mišrus choras. Po šv. mišių, chorui pradėjus giedoti Žuvusiems už Tėvynę giesmę, kunigas, nelaukdamas giesmės pabaigos su savo palyda ir esamomis bažnyčioje vėliavomis iš bažnyčios išėjo.

12:00 val., Lietuvių namuose, įvyko žuvusiųjų ir mirusiųjų nuo žaizdų dėl Lietuvos laisvės iškilmingas pagerbimas. Gen. štabo plk. J. Šepečio paskaita "Oršos mūšis" ir mergaičių skaučių — A. Kaunelytės ir V. Bliūdžiūtės eilėraštis, o po jų, jūrų skautas Kasputis savo akordeonu pagrojo 4 dalykėlius.

Minėjimas buvo baigtas Lietuvos Himnu.

Po minėjimo visi dalyviai vietinių birutininkių buvo pakviesti į apatinę salę pietų. Pietums įpusėjus, birutininkių pirmininkė M. Šepetienė paprašė pietaujančių minutės tylos, išklausyti jos pranešimo. Visiems nutilus, ji prabilo sakydama, kad čia tarpe jūsų yra dvi ponios su prisegtomis ant krūtinių didokomis baltomis rožėmis. Tai L. D. kun. Birutės karių šeimų moterų draugijos Detroito skyriaus organizatorė ir pirmoji minėtos draugijos pirmininkė Veronika Černienė, antroji — ilgametė tos draugijos pirmininkė p. Kristina Daugvydienė. Čia ramovėnų pirmininkas, p. M. Šepetienės pranešimą pertraukęs, paprašė savo kaimyno prisegti prie krūtinės gėlę ir trečiajai birutininkių pirmininkei, dabar kalbančiai p. M. Šepetienei. Jai savo pranešimą tęsiant, išgirsta buvo, kad Detroito birutininkės šiuos pietus suruošė minėdamos savo organizacijos gyvavimo ir veikimo pirmojo dešimtmečio sukaktį.

Ramovėnų valdyba linki savo sesėms birutininkėms geros sveikatos, veikloje sekmės ir ištvermės, gyvuojant ir darbuojantis mūsų visų brangios Tėvynės labui; sulaukti dar vieno dešimtmečio, kurį švęstų nepriklausomoje Lietuvoje savo sostinėje Vilniuje.

Detroito lietuvių bendruomenės valdybos vardu birutininkes pasveikino jos vicepirmininkas p. Griškelis.

Šios sukakties ir Lapkričio 23-sios minėjimą tvarkė L.V.S. Ramovės Detroito skyriaus valdybos pirmininkas kūr. - sav. J. Mitkus.

jm.

Pietų Australijos Ramovės sk. valdyba su vėliavom; iš k. iždi. Norkūnas, vėl. asist. Račiūnas, Vyčio Kr. vėliavos neš. L. Vasiliūnas, sk. pirm. mjr. Petkūnas, sk. vėliavos neš. Bernaitis, sekr. Mormukonis, vėl. asist. Pridotkas.

PIETŲ AUSTRALIJA

Sekmadienį, lapkričio 28 d., L.V.S. Ramovės P. Australijos skyriaus valdyba suruošė Lietuvos kariuomenės minėjimą. Minėjimas prasidėjo 11 val. šv. Kazimiero koplyčioje pamaldomis. Šv. mišias už Lietuvos laisvę kovojusius ir žuvusius karius, partizanus, ir šaulius užprašė Ramovės valdyba. Mišias aukojo ir pasakė šventei pritaikytą pamokslą kun. P. Dauknys. Šv. Kazimiero bažnytinis choras, vad. V. Šimkaus, giedojo lietuviškas mišias.

Ramovėnai pamaldose dalyvavo su savo ir Vyčio Kr. vėliavomis. Pamaldos baigtos chorui sugiedant "Apsaugok Augščiausias". Į pamaldas žmonių susirinko neperdaugiausiai.

4 val. p. pietų Lietuvių Namų salėje, įvyko oficialioji ir meninė minėjimo dalis. Minėjimą atidarė ir programos išpildymui vadovavo Ramovės sk. pirmininkas mjr. Petkūnas. Atidaromajam žody trumpai priminė apie Lietuvos kariuomenės atkūrimą; paprašė minutės atsistojimu pagerbti žuvusius už Lietuvos laisvę. Pirm. V. Petkūnas pareiškė apgailestavimą, kad adelaidiškiai lietuviai taip neskaitlingai susirinko į minėjimą (vargu ar buvo 100 žmonių) ir klausė: kur jie? — Išvyko laivu iškylauti!

Paskaitą tema: Mintys apie Nežinomą kareivį, skaitė V. Radzevičius; paskaitą paruošęs naudodamasis literatūra ir Nepriklausomybės kovų dalyvių — majorų V. Petkūno, Pyra-

Scenos vaizdelis: gail. sesuo, stud. D. Viliūnaitė ir nežinomas kareivis—ram. J. Jaunutis

giaus ir kitų kovotojų atsiminimais. Davė aiškių to laiko vaizdų iš Nepriklausomybės kovos laukų, didvyriškų pergalių prieš gausesnį ir geriau ginkluotą priešą.

Po paskaitos prasidėjo meninė dalis. K. Rudzinskas pianinu išpildė Schuman-Liszt'o Dedication. Jauniausių deklamuotojų - dainininkių kvartetas: Rūta, Dalia, Irena ir Audrė Bielskytės, deklamuojant, dainuojant ir vyriausiai iš jų, palydint pianinu, išpildė: "Ar žinot tą šalį", "Mes sugrįšime į Tėvynę" ir "Lietuvos gėlelė". Tai labai gerai progresuojantis jaunų sesučių kvartetas.

Po 10 min. pertraukos buvo tesiama toliau meninė dalis. Z. Kučinskas padeklamavo "Vėjas iš rytų". Scenoje vaizdelį išpildė D. Viliūnaitė—gailestingoji seselė, J. Jaunutis—nežinomasis sužeistas kareivis ir choras Lithuania (iš juostelės). Buvo pavaizduota: miške seselė deklamuodama tvarsto sužeisto nežinomo kareivio galvą ir jis miršta jos rankose. Tolumoje girdisi giesmė už žuvusius karius. Tūkstančiai lietuvių panašiai mirė nuo bolševikų kulkos ir niekas nežino jų vardų ir jų kapų.

Toliau, jaunas studentas A. Zamoiskis—baritonas, solo atliko liaudies dainą ir "Oi greičiau, greičiau" — St. Šimkaus, akompanuojant pianu jaunai studentei N. Masiulytei. P. A. Zamoiskis yra buvusio P. Australijos Ramovės skyr. valdybos pirm. sūnus. Tai būsimas lietuvis dainininkas, kuris jau nekartą yra pasirodęs su savo gana stipriu balsu.

Pabaigai, su aiškiu įsijautimu, J. Venclovavičius padeklamavo Augustaitytės - Vaičiūnienės "Neužmiršk". Minėjimas baigtas Lietuvos Himnu.

Programa buvo trumpa, bet labai gerai paruošta ir labai gerai atlikta. Buvusiem minėjime, nevienam, iškrito ašara ir nevienas prisiminė sunkius praeities gyvenimo vargus ir ašaras. Ištikrųjų čia labai daug darbo ir vargo buvo įdėta Ramovėnų valdybos, vadovaujant mjr. V. Petkūnui. Labai gaila ir labai apgailestautina, kad tą dieną dalis adelaidiškių suruošė laivu iškilą. Apie įvykstantį kariuomenės minėjimą, lapkričio 28 d., jau buvo paskelbta prieš du mėnesius. Ne paslaptis, kad Adelaidėje yra tokių, kurie nepadeda lipdyti, bet stengiasi išardyti.

L. Vasiliūnas

KNYGŲ LENTYNA

Atleiskite, gerbiamieji mūsų prenumeratoriai ir gavėjai, už šio Nr. 2 pasivėlavimą.

Dėl sunkios ligos ir vidurių operacijos ligoninėje apie 3 mėn. buvo išbraukta iš mano darbo liet. bibliografijos srityje... Dėl didelio nusilpnėjimo po operacijos tiktai dabar galėjau atsisėsti prie rašomojo stalo. Nr. 3 rengiamas spaudai.

Dėkojame knygų ir period. leidinių leidėjams už siunčiamus mainais leidinius. 1965.XI.11 sukako lygiai 20 metų nuo Lietuvių Bibliog. Tarnybos įsteigimo Memmingene, Bavarijoje. "Knygų Lentyna" leidžiama nuo 1948 metų.

Su geriausiais linkėjimais

A. Ruažniec-Ružancovas,
redaktorius ir administratorius

Danville, Ill., 1965.XI.22.

RAMOVĖNŲ KŪČIOS ROČESTERYJE, N.Y.

Praeitų metų gruodžio 19 d. susirinko ramovėnai su savo šeimomis į Kūčių vakarienę parapijos salėje. Prie Kūčių stalo, su tradiciniais 12 rūšių valgiais ir sidabrine eglute, susėdo apie 60 asmenų; tai rodo, kad tas parengimas susilaukė didelio pritarimo. Parapijos naujas vikaras kun. Januška sukalbėjo maldą, prasidėjo pati vakarienė šventiškoje ir ramioje nuotaikoje. Skyriaus pirm. V. Vitkus savo kalboje pasveikino susirinkusius artėjančių Kalėdų švenčių ir Naujųjų Metų proga ir toliaus pareiškė, kad Kūčių vakarienę rengti yra sena lietuvių tradicija, kad ji reikšminga netik religine, bet ir socialine prasme: ji suartina tėvus, vaikus ir artimuosius į vieną šeimą, taip lygiai ši Kūčių vakarienė suartina visus skyriaus ramovėnus su jų šeimomis į vieną draugišką, artimą ir didelę ramovėnų šeimą.

Tą kilnią mintį, suruošti Kūčių vakarienę, iškėlė sk. pirm. V. Vitkus, kuriam visi valdybos nariai pritarė.

(perkelta į viršelių 3 psl.)

OMAHOS RAMOVĖNAMS — 12 METŲ

1953 m. vasario 14 d. yra Omahos LVS Ramovė skyriaus gimimo data. Tą dieną grupė iniciatorių, savo susirinkime, įgaliojo Praną Totilą susisiekti su Čikagoje esančia Centro Valdyba ir ištirti pagrindus, bei detales Amerikoje įsikūrusios buv. Lietuvos karių sąjungos. Centro Valdyba, iš savo pusės, įgaliojo Praną Totilą įsteigti LVS Ramovės skyrių Omahoje. Pirmąją valdybą sudarė: Pranas Totilas, Jurgis Bukšnys ir Petras Jaudegis.

Dvylikos savo gyvavimo metų eigoje keitėsi skyriaus valdybos, keitėsi ir nuotaikos, tačiau savo tikslų ir įsipareigojimų Omahos ramovėnai niekad nepakeitė. Skyriaus tiksluose buvo pabrėžti trys svarbiausi punktai: 1) visur ir visada būti pasiruošusiems padėti Tėvynei, 2) remti visomis išgalėmis lietuviškąjį jaunimą ir 3) prisidėti prie lietuvybės išlaikymo savo kultūrine ir visuomenine veikla.

Skyrius kas metai Omahoje rengia Lietuvos kariuomenės atkūrimo paminėjimą. Paminėjimo metu niekad nėra pamirštami Laisvės Kovų invalidai ir jiems visada čia yra parenkamos aukos. Per eilę metų skyrius išvalidams šelpti yra pasiuntęs 922 dol. 95 centus.

Klutūrinėje veikloje skyrius reiškiasi rengdamas gegužines bei kitokius pramoginius parengimus bei koncertus. Į savo kultūrinius parengimus ramovėnai paprastai įsijungia pačias geriausias vietines pajėgas, o kartais kviečiasi ir svečius (Pav. "Antrą kaimą") ar parsiveža filmų. Per visą savo egzistencijos laikotarpį Omahos ramovėnai savo užsibrėžtus uždavinius atliko be priekaišto. Štai finansinė skyriaus rodyklė, kuri pati už save kalba.

Žurnalo "Karys" reikalams aukota 171.00 dol., Vasario 16 d. lietuvių gim nazijai aukoja 249.50 dol., Omahos lietuviams skautams aukota 130.00 dol., Omahos liet. sporto klubui — 80.00 dol., Omahos liet. bendruomenės chorui — 60.00 dol., Omahos liet. B. Apylinkės Valdybai — 30.00 dol., Šeštadieninės Mokyklos Tėvų Kom. 15.00 dol., Omahos lietuvių istorijai išleisti — 10.00 dol., Laisvės Paminklo Fondui Čikagoje — 200.00 dol., Lietuvių Fondui — 400.00 dol., Krepšininkų kelionei į Australiją — 40.00 dol. Žygiui į Jungt. Tautas — 50.00 dol., L.V.S. Centro Valdybai išmokėta 418.00 dol., Šalpa iir kitiems visuom. reikalams — 419.90 dol.

Ne tik pinigais, bet ir savo darbu bei dalyvavimu ramovėnai visada yra parėmę ir visus didžiuosius Omahos lietuvių žygius. pasirodymus ir demonstracijas. Šiuo metu skyriui vėl vadovauja pirmasis jo pirmininkas ir vienas iš inicijatorių — Pranas Totilas. Valdybos nariai: Jonas Šermukšnis ir Algimantas Antanėlis. Paskutinis skyriaus narių skaičius— 25. Šalia mišraus choro, tai pats judriausias ir veikliausias organizacinis vienetas Omahoje. Kadangi 12 metų tėra tik pati jaunystė — tikime, kad skyriaus veikla brendimo metuose augs, tvirtės ir bus pavyzdžiu visiems, kurie dar nesirengia pavargti.

V. š.

BOSTONO NEMUNO TUNTAS

Lietuvių Jūrų Skautijos Nemuno tuntas 1965 m. lapkr. mėn. 6 d., iškilminga sueiga, atžymėjo savo veiklos 4 m. sukaktį.

Šiais metais tuntas sustiprėjo narių skaičiumi, kuris siekia apie 50 jūrų skautų-čių. Ypač žymiai padidėjo sesių valtis, be to, baigiamas suformuoti sesių gintarių židinys. Keturių metų bėgyje, tuntas skleisdamas jaunimui Lietuvos, jūrinės valstybės, mintį, paruošė 14 jūrų budžių, išugdė buriuotojų, narų ir kit. Nemuno tuntą, reikalui esant, nuoširdžiai remia JAV laivynas.

Kaip pernai, taip ir šiais metais, pirmas dvi savaites rugpjūtyje, Nemuno tuntas stovyklavo puikioje Tėvų Pranciškonų sodyboje Kennebunkporte, Maine. Šiais metais stovyklai vadovavo (ramovėnas) j. b. v. v. Br. Kovas ir j. skt. M. Manomaitis. Šalia stovyklos, aikštėje, su vėliavų stiebais, buvo įrengtas laivo denis, kur jūrų skautai-tės buvo pratinami kariškoje formoje atlikti jiems-joms paskirtus uždavinius. Stovyklos vartus puošė Vytauto prie Juodųjų Jūrų paveikslas. Stovyklą lankė savi ir svetimi, gyrė jos grožį ir tvarką. Nesigailėdami ilgos kelionės, stovyklą aplankė garbingi svečiai, t. y. vyr. j.skt. Ed. Vengianskas ir j. skt. Tėv. J. Raibužis iš Čikagos. Tris dienas, kartu su jūrų skautais, stovyklavo Bostono ramovėnų skyriaus pirmininkas ltn. Br. Utenis, kuris pravedė j. skautams šaudymo rungtynes. Naručio laivo j. sk. šaudė iš 22 kalibro šautuvo ir pasiskirstė vietomis sekančiai: 1. A. Senuta, 2. P. Duoba, 3. A. Utenis, 4. J. Kriaučiūnas, 5. R. Gavelis, o Nevėžio laivo jūrų jauniai — bebrai su oriniais šautuvais gerai sušaudė: V. Izbickas, V. Steponaitis, Ar. Bajerčius ir G. Gavelis.

Nemuno tunto jūrų skautai atstovavo L. J. Skautiją lapkričio 13 d. didžiajame lietuvių jaunimo žygyje New Yorke į Jungtines Tautas, reikalaudami Lietuvai atstatyti nepriklausomybę.

L.J.S. Nemuno tuntas stovykloje Kennebunkport, Maine. Jūros Dienos proga eisena nuleisti jūron vainiką pagerbiant žuvusius jūrų skautus ir žuvusius už Lietuvos laisvę.

LAIŠKAI REDAKCIJAI

G. T.

Šia proga siunčiu pašto perlaidą "Kario" pren. už 1966 m.

Bet gal dar koks žodis, kitas.

Mūsų spauda jau pagarsino, jog 1966 m. yra Jaunimo metai. Bet mes gerai žinome, jog 1966-tais m. sukanka lygiai 25 m. nuo birželinių trėmimų Sibiro katorgon ir mums todėl tie metai yra tremtinių - kankinių metai.

Betkokia spauda tais metais turėtų būti atatinkamai atžymėta. Betkokie organizacijų parengimai, subuvimai, posėdžiai ir pan. turėtų prasidėti malda už tremtinius — kankinius.

Aš tikiu, jog birželio mėn. KARYS išeis dvigubai didesnis ir gėdulo šydu papuoštas.

Aš manau, jog birželio mėn. KARIO laidoje turėtų tilpti galimai daugiau nužudytų karių nuotraukų, pav., gen. Skučo, Čapliko, plk. Sarausko, kpt. Pilvelio, Kaladės ir kitų. Gal tai laidai tiktų rašiniai apie Pabradės - Valkininkų poligonuose vykusį liet. karių terorizavimą, areštus ir išvežimą mirčiai. Taip pat, būtų įdomus epizodas liet. karių atsipalaidavimo iš besitraukiančios raudonosios armijos. Kitados lietuvių poetai, kad ir iš prievartos, rašė poemas mūsų valstybės ir tautos galvažudžiams. Gal šių liūdnų sukaktuvių proga, mūsų čia esantieji poetai sukurtų poemas, eiles tremtiniams— kaliniams.

Aišku savaime, jog tokiam reikalui būtų ir papildomų išlaidų. Gal tat pagarsintumėte tą reikalą per KARIO puslapius ir paragintumėte buv. karius, o ypač gyvenančius Kanadoje, prisidėti kiek galima didesne auka prie to svarbaus reikalo.

Bolševikmečiu, Tamstos vad. būry buvo psk. M. Porutis. Laike susišaudymo su besitraukiančiais bolševikais jis tapo nušautas. Jo kapas randasi Gudijoje, apie pusę km. į pietus nuo Ziapky glž. stotelės, t. y. prie kelio Prozoroky - Ziapky.

Prozoroky bažnytkaimyje, prie rusų cerkvės, yra palaidotas eil. J. Musteikis, kavaleristas, kilimo nuo Šiaulių. Ten pat yra palaidotas ir rusų koks tai kapitonas, kritęs nuo liet. rankos. Apie 2 km. į pietus nuo Prozoroky bažnytkaimio, maž. Sanikų k. lauke yra palaidoti du neatpažinti liet. kariai, kuriuos nušovė rusas politrukas. Viet. gyventojai mums pasakojo, jog 1941 m. birželio mėn. paskutinėmis dienomis, tose apylinkėse vyko susišaudymas tarp besitraukiančių rusų ir liet. karių, mėginusių atsipalaiduoti iš raud. armijos. Kiti liet. kariai man pasakojo, kad jie matė ant griovio krašto nušautą kpt. P. Kaladę, netoli Molodečinos m. Nors aš, stovėdamas nekurį laiką Molodečinoje, ir bandžiau surasti jo kapą, bet nepasisekė. Pagal karių pasakojimą, nušovė jį rusas politrukas, nes jis atsisakęs toliau eiti. Mano, gi, įsitikinimu, tai jis turėjo būti nušautas kur nors arčiau Švenčionių, nes ruskių pagrindinės jėgos nesitraukė pro Molodečiną, bet bėgo tiesiog link Polocko. Dar gerokai prieš Polocką, buvo suorganizuota pasipriešinimo pozicijos, kurias ir turėjo užimti besitraukiantis Pribaltyski korpas. Tai teko patirti ir iš liet. karių, kurie pateko tame ruože vokiečiams į nelaisvę. Bet šiam kartui turbūt ir užteks.

Lieku linkėdamas gražios sveikatos ir ištvermės šiais 1966-tais **Tremtinių - Kankinių metais.**

Širdingai Jūsų, —

A. Lukas

"KARIO" Redaktoriui

Prieš siųsdamas žinutę "Veteranų kelias" redakcijai, ilgai svarsčiau reikalą. Buvo daug už ir prieš. Žinojau, kad vienas - kitas veteranas jausis paliestas; nuomonių pasikeitimuose, kaip dažnai pasitaiko, iškrypstama iš priimtų ir spaudoje vartojamų išsireiškimo formų, pasikarščiuojama, bet to nežiūrint, reikalo svarbumas vertė pasisakyti.

Išeiti su pareiškimu Veteraną paskatino "KARY" 6 nr. 1965 m. įdėta korespondencija "Čikagos veteranai veikia". Jeigu skyriaus valdybos pakviestų organizacijų tarpe greta jūrų skautų būtų buvusi ir Skautų Sąjunga, reikalas būtų kitaip atrodęs; nekiltų abejonių apie skyriaus valdybos nusistatymą skautų atžvilgiu. Gal iš pirmo žvilgsnio neatrodo, kad tai būtų koks svarbus klausimas, tikrumoje jis turi gilesnių priežasčių.

Berašant pareiškimą "Veteranų kelias", įsibrovė netikslumas, būtent — visur vietoje "Chicagos veteranų skyrius" turėjo būti "Chicagos veteranų skyriaus valdyba". Apie visą skyrių taip nebuvo galvota. Mea culpa.

Pasisakydamas jaunimo klausimu, turėjau galvoj saugoti mūsų eiles nuo visokių vėjų; šalinti priežastis, kurios galėtų įnešti nesklandumą į mūsų veiklą. Vienas iš tokių klausimų, tai bendradarbiavimas su mum artimom organizacijom. Kad ir kaip norėtume tą klausimą užtušuoti, dabartinėje padėtyje jis visada liks gyvas ir juo anksčiau jį apsvarstysime, tuo sveikiau bus mūsų organizmui.

Savo pareiškime iškėliau du momentu: 1. Skautų Sąjungos ir jūrų skautų susiklojusius tarpusavy santykius ir 2. Skautų Sąjungos vaidmenį mūsų išeivijos gyvenime. Savaime siūlėsi išvada toj padėty veteranams laikytis neutraliai, kad išvengti nesantaikos savo narių tarpe. Buvimas sąlygų skautų grupėms ar jų šalininkams varžytis dėl įtakos veteranuose nebūtų niekam naudinga. Bet kaip tą neutralumą praktiškai išlaikyti? Veteranai turi teisę nevaržomai priklausyti įvairiom organizacijom, sambūriams. Tai yra jų asmeniškas reikalas. Veteranų Sąjunga "Ramovė" nesidomi narių veikla už Sąjungos ribų. Bet sykį narys atėjo į savo šeimą ir joje aktyviai reiškiasi — ramovėnas yra tik ramovėnas. Jis vertinamas ir gerbiamas tiek, kiek pajėgia būti savo organizacijai naudingas. Savo veiklą kitose organizacijose narys palieka už durų, nes kas atsitiktų, jei kiekvienas narys atsineštų į Sąjungą ir dalį kitur atstovaujamų interesų? Tokios nuomonės yra veteranas, skautų idėjų patrauktas, arti stovėjęs ir dalyvavęs skautų judėjime veik nuo organizacijos kūrimosi Lietuvoje pirmųjų žingsnių. Jam buvo lemta Sąjungoje ilgesnį laiką pildyti atsakingas pareigas Lietuvoje ir tremty. Ir čia, išeivijoje, nežiūrint amžiaus, pagal išgales skiria laiką ir jėgas skautų idealams skiepyti ir ugdyti mūsų jaunimo eilėse. Sielojasi dėl vykusių nesutarimų Skautų Sąjungos vadovybės narių tarpe, privedusių prie nepateisinamo lūžio ir skilimo. Skautai tai stebėjo, vertino ir darė išvadas. Nepasiliko abejingi ir Skautų Sąjungos, tos didžiulės šeimos, nariai, veteranai. Nekurios to skilimo pažeistos sąvokos yra artimos ir giminingai Veteranų Sąjungos "Ramovė" organizacijai. Pastangos esamą padėtį teisinti, koki argumentai ir nebūtų naudojami, — neįtikina. Blogis pasilieka. Susirūpinimą kelia aplinkybė, kad ligos diegai nepersimestų į mūsų daržą. Tik ta mintimi ir geriausių norų vedamas, Veteranas ėmėsi plunksnos. Apsirinka "Kario"

Nemuniečiai jūrų skautai-tės visuomet stengiasi skaitlingai dalyvauti, vėliavų lydimi, Lietuvos kariuomenės atkūrimo šventės minėjimuose.

Nemuno tuntui 2,5 metų sekmingai vadovauja j. paskt. P. Jančauskas, o tunto naujas kapelionas yra kun. A. Janiūnas.

Bronius Kovas

redaktorius sakydamas, kad tai yra "laisvas vieno skaitytojo žodis". Manau, aiškinti nereikia, jog panašiai galvojančių yra daugiau ir, jei norite, jų yra DAUG. Jie nesikreipia į redakciją, nejieško užtarimo. Pats reikalas už save kalba. Viena šioje vietoje reikia aiškiai pasakyti: palikime redakciją ramybėje. Į kokią padėtį statomas "Kario" redaktorius, kada puolimo paveiktas, jam tenka reveransuoti ir prašyti netaikyt žurnalui sankcijų. Čia kaž kas ne taip, vieno poeto žodžiais tariant, — visa tai būtų juokinga, jei nebūtų taip liūdna. Negerumams taisyti turime mūsų Centrinius Organus. Kai ateis laikas, jie laikys pareigą klausimais, kurie liečia organizacijos gyvenimą, tarti savo žodį. Naudingai pasitarnautume, jei paruoštume tam sprendimui reikalingą medžiagą, išryškintume patį klausimą.

Turėjau pagrindo tikėtis, kad į mano pareiškimą atsilieps veteranų skyriaus valdybos pirmininkas, tas valdybai vadovaująs asmuo, kuriam priklauso pirmas žodis. Laukiau išgirsti jo ramų motyvuotą paaiškinimą. Vietoj pirmininko prašneko du veteranai ("Karys" 9 nr. 1965 m. 285 p.). Vienas oponentų panaudojo "Kario" skiltis savo propagandai papilti; kitas, "Kario" atstovas, taip pat pareiškime neįžiūrėjo svarbiausio klausimo, dėmesį nukreipė į antraeilius dalykus, pareiškimą surišo su veteranų skyriaus valdybos vykdytu vajumi "Kariui" paremti, rado žurnalo ir veteranų orumo pažeidimą (?!), griežtai pasisakė prieš "Kario" redaktorių už nekontroliuoto pareiškimo atspausdinimą ir, nesiskaitydamas su žodžiais, prikišo pareiškimo autoriui — Veteranui — nebūtų dalykų. Mėginkime kiek arčiau sustoti ties "Kario" atstovo išvedžiojimais.

Yra tiesos, kad ideologinės grupės siekia daryti įtakos skautų vadovybei. Bet kas yra gerai, susipažinęs su Skautų Sąjungos veiklos pagrindais, jos didele tolerancija, plačia pažvalga visapusiškai ruošiant jaunimą tobulesniam gyvenimui, supranta, kad siaura srovinė įtaka nesuderinama su skautų dvasia, su Sąjungos principais. Tokia yra teoretinė klausimo pusė. O kaip su praktine? Organizacijos priešaky yra vadovaująs kolektyvas — Skautų Sąjungos Taryba su jos Pirmija. Į jas įeina skautininkų išrinkti prityrę vadovai skautininkai - veteranai. Jų daugumą nuo jaunų dienų dalyvauja skautų gretose, su organizacija yra suaugę. Čia, išeivijoje, pasišventusiai dirba jaunimo auklėjimo darbą. Visa kalba už tai, kad skautų vadovybė yra gerose rankose. Netenka baimintis apie srovių galimą vaidmenį organizacijoj. Nepakeičia padėties ir vieno - kito tos grupės asmens dalyvavimas Skautų Sąjungoje.

"Kario" atstovui užkliudo slapyvardis. Tuo tarpu mūsų periodinėj spaudoj jis dažnai naudojamas. Ar tai dėl gerbtino kuklumo, ar norint didesnį dėmesį koncentruoti į svarstomą reikalą, kai neturima ambicijos savo asmenį iškišti, pasirenkamas slapyvardis.

Pareiškimas rišamas su vajumi "Kariui" paremti. Čia bus neapsižiūrėjimas. Šis klausimas iškilo anksčiau, negu buvo planuotas vajus. Nebent pasisekęs vajus sudarė "Kario" atstovui pretekstą reikalauti iš redaktoriaus veteranų skyriui ypatingų teisių.

Ar būtų naudinga žurnalui jam siunčiamus rašinius cenzūruoti? Neatrodo. Tuo būdu kritiškų pasisakymų apie veteranų veiklą, jei tokių atsirastų, neišvengsime. Jei savas žurnalas neras vietos saviems reikalams diskutuoti tik dėl to, kad tai gali kai kam nepatikti, — toms mūsų problemoms nagrinėti atidarys savo skiltis mūsų didžioji spauda. Tik kažin ar tas kelias būtų geresnis. O kiek simpatijų dėl to gali nustoti pats žurnalas! Ar jis nepradėtų rodyti negalavimo žymių. Tada kažin ar kokie vajai padėtų jam atsitiesti.

Pažeistas žurnalo ir veteranų orumas. Paliestas labai jautrus organizacijos klausimas. Tik "Kario" atstovas nedavė definicijos, kame tas orumas liko pažeistas, kitais žodžiais, padarytas veiksmas nesuderinamas su veterano tinkamu elgesiu. Neužtenka mesti kaltinimą, reikia kaltę įrodyti. Ar nereikėtų ir apie tai pagalvoti, kad nepagrįstu kaltinimu padaroma paliestajam moralinė skriauda. Eikime toliau. Vaizdas gaunasi dar mažiau patrauklus. Veterano adresu randame išsireiškimų — "tendencingas, piktos valios slapukas, išgalvotos nesąmonės, nepagrįstas kaltinimas ir šmeižimas" ir kt. Štai kaip toli nueita. Panašiai atsitinka, kai nustojama save kontroliuoti, kai prarandamas atsakomingumo jausmas. Kultūringoj bendruomenėj ir oponento nuomonė gerbiama, nors ji ir nebūtų priimtina. Jei tos puošmens pabertos tik iš sportinio įsibėgėjimo, tuo parodoma, kad pas mus yra kaž kas netvarkoje. Prenumeruoju "Karį" jau 12 metų. Per visą tą laiką dar neteko žurnalo skiltyse tokios netolerancijos užeiti. Nekaltinu "Kario" redaktorių už laiško atspausdinimą. Esu tos pat nuomonės, kad laisvo žodžio teisė turi **būti gerbiama.**

Savo iškeltas mintis pareiškime esu pasiruošęs visur, kame bus reikalinga, ginti. Mūsų Skautų Sąjunga to užsitarnauja, ji to yra verta.

Reiškiu užuojautą "Kario" redaktoriui, jog dėl mano įdėto pareiškimo teko atlaikyti didelę audrą. Pergyvenau kartu redakcijai taikytus smūgius, tuo daugiau, kad jie buvo ir nepagrįsti ir visai neužtarnauti. Gėrėjausi redaktoriaus pasisakymu ginant "laisvo skaitytojo žodį savame žurnale, savais reikalais, šiame demokratiškame laisvių krašte". Tebūnie tas redaktoriaus credo ne "iki dabar", bet visada žurnalo krypties gairele. Su tuo neabejotinai sutiks visi žurnalo bendradarbiai ir visa "Karį" skaitančioji šeima. Tik toks žurnalas bus įdomus, mielas, savas.

Reiškiu didžią pagarbą,

Veteranas

(atkelta iš 30 psl.)

Jiems į pagalbą atėjo nemažas būrys ponių — ramovėnų motinos, žmonos, dukros: Žmuidzinienė Martyna, Vitkuvienė, Obalienė, Saladžiuvienė Genė ir kt., kurios visus tuos skanius valgius paruošė ir gražiai stalą papuošė. Už tai joms priklauso visų susirinkusiųjų širdinga padėka.

Vakarienės metu buvo pagerbtas kūrėjas-savanoris, karo invalidas, kovų su bermontininkais prie Radviliškio dalyvis, A. Druseikis, jo 65 metų amžiaus sukakties proga. Sk. pirm. V. Vitkus tarė sveikinimo žodį ir įteikė jam skyriaus vardu dovaną: lietuvišką kryžių-koplytėlę. Kartu jis pranešė susirinkusiems malonią naujieną: kun. Januška įstojo į ramovėnų eiles, kas sukėlė dideles ovacijas kun. Januškai.

Toliaus dar kalbėjo kūr. sav. plk. Liormonas dėkodamas sk. p-kui už jo gražią idėją — iniciatyvą ruošti Kūčių vakarienę, sveikino solenizantą A. Druseikį, palinkėdamas jam ilgiausių metų, ir naująjį ramovėną kun. Janušką, pažymėdamas, kad dabar darbščioji skyriaus valdyba ir bendrai ramovėnai, turės ir savo malonų kapelioną. **R. L.**

— — —

ATSIŲSTA PAMINĖTI

V. Daugirdaitė - Sruogienė LIETUVOS ISTORIJA, VI-ji laida, 415 psl., priede 4 žemėlapiai (spalvuoti). Išleido **Terra.** Kietais viršeliais. Skiriama mokykloms. Knyga gražiai išleista ir puikiai iliustruota.

AUKOJO KARIUI:

LšST L. K. Mindaugo šaulių kuopa, Verdun, Canada	$81.93
Vasiliūnas L., So. Australia	10.80
Karosas P., N. Britain, Conn.	10.00
Balbatas J., Cleveland, Ohio	8.00
Balanda G., Detroit, Mich.	6.00
Jakimavičius V., Brockton, M.	5.00
Marčėnas J., Detroit, Mich.	5.00
Tveras A., Chicago, Ill.	5.00
Braziulis Vl., Cleveland, Ohio	4.00
Būdas St., Cicero, Ill.	4.00
Buškevičius Pr., Hartford, C.	4.00
Černius J., Flint, Mich.	4.00
Daunys A., Syosset, N.Y.	4.00
Drabišius P., Cleveland, Ohio	4.00
Dudėnas K., Chicago, Ill.	4.00
Dunda B., Cicero, Ill.	4.00
Garsys Vl., Worcester, Mass.	4.00
Griežė-Jurgelevičius St., Dorchester, Mass.	4.00
Jonkutė A., Chicago, Ill.	4.00
Kovas Br., Norwood, Mass.	4.00
Malinauskas St., Hamtramck, Mich.	4.00
Mikoliūnas A., Cleveland, Ohio	4.00
Numgaudas V., Chicago, Ill.	4.00
Pabrėža L., Chicago, Ill.	4.00
Petrauskas V., Chicago, Ill.	4.00
Tiškevičius S., Chicago, Ill.	4.00
Tumas Ad., Norwood, Mass.	4.00
Vėžys G., Chicago, Ill.	4.00
Vilinskas St., Windsor, Conn.	4.00
Baipšys St., Bev. Shores, Ind.	3.00
Vadišius K., Manchester, Conn.	3.00
Daugvydas K., Detroit, Mich.	2.00
Genys P., Chicago, Ill.	2.00
Jonaitis A., Cleveland, Ohio	2.00
Kenstaviičus A., Boston Bar, Canada	2.00
Mikolaitis J., Westwood, N.J.	2.00
Seliokas K., Waterbury, Conn.	2.00
Šarūnas Jz., Hamilton, Canada	2.00
Šidagis Jz., Sebewaing, Mich.	2.00
Stankus Jz., Los Angeles, Cal.	1.75
Kacilauskas Jz., Lemont, Ill.	1.00
Pocius Aug., Rockford, Ill.	1.00
Sadauskas K., Baltimore, Md.	1.00
Saladžius Jz., E. St. Louis, Ill.	1.00

KARIO nuoširdi padėka!

LINKĖJIMAI NAUJIEMS METAMS

• *Jūrų skautijos vadui p. Vengianskui — Nepaskęsti Jūros dugne kovojant su žemės skautais...*

• *"Kario" korespondentui p. A. Reklaičiui — Rašyti ir toliau apie Čikagos skyriaus veiklą, užmirštant paminėti programos išpildytojus p. Armoną ir Armonienę; kalbėti už viso skyriaus narius spaudoje.*

• *Žurnalistei Z. Juškevičienei — Pasidaryti pilnutiniu žmogumi, anot Dr. Adomavičiaus, ir sužvejoti Jūrų skautijoje mažą alvuduką.*

• *Veteranui Edvardui Šulaičiui ir jo bendrininkui Kreivėnui — Netrukus, be kulkosvaidžių, užimti Mildos namą ir perimti redaguoti "Vilnį", pamokyti Lietuvoje politrukus.*

• *Ramovėnui Povilui Dirkiui — Baigti ginčą dėl Ateitininkų istorijos su p. Sužiedėliu, toliau rašyti apie vyčius, krivulę ir skyriaus veiklą, nepamiršti priminti visuomenei, kad ir p. Dirkis ten kalbėjo, ten pirmininkavo, ten dalyvavo, ten kūrė...*

• *Sav. Šeštakauskui — kalbėti ir toliau prie Žuvusiųjų paminklo taip tyliai, kad už nugaros svečiai mažai ką suprastų; ateity pasižadėti įrengti garsiakalbius už kelis šimtus dolerių.*

• *Ramovės Valdybai — Gerai pasveikinti "Margutį", o Sophie Barcus programai nei dėkui, nei išlup!*

• *"Kario" redaktoriui Z. Raulinaičiui — Neišsigąsti Čikagos dviejų ramovėnų kovos ir trumpai - drūtai duoti laisvai kitiems pasireikšti "Karyje"; užmiršti praeitį ir kalbėti apie dabartį bei ateitį.*

• *Gen. Musteikiui, gen. Reklaičiui, gen. Plechavičiui ir kitiems generolams — Paskęsti Čikagos dūmuose ir toliau nebegirdėti, kad Rokiškyje, Kaune ir Vilniuje politrukai šaudo karius - plechavičiukus.*

• *Puskarininkiui St. Juškėnui — Daugiau blusinėti visas knygas ir radus nacizmo, šovinizmo ir kitų izmų, tuoj šauktis "Naujienų" pagelbos; smarkiau reikštis Ramovės skyriuje kariaujant su karininkais.*

Veteranas iš Čikagos

— — —

Daumantas Čibas, ŽAIŽARAS. Pasaka mažiems, teisybė dideliems. Iliustravo dail. A. Korsakaitė-Sutkuvienė. Didelio formato. Išleido "Lietuvių Dienų" leidykla, 4364 Sunset Blvd., Los Angeles, Calif. 90029. Kaina $1.50.

Žaižaras — vardas jauno kalvio, kuris išaugęs nepaprastai stiprus, nebesitenkina tėvo kalve ir, nusikalęs sau didžiulį plaktą, išeina į pasaulį.

KARIO LEIDINIAI

H. Sienkevičius, KRYŽIUOČIAI, 3 tomai, viso 1116 psl. Vertė K. Jankūnas; dail. V. K. Jonyno spalvuotas piešinys viršelyje ir aplanke. Vieno tomo kaina $3.50 (I t. išparduotas).

V. Biržiška, PRAEITIES PABIROS, 352 psl., daug paveikslų, įrišta. Kaina $6.50 (Prenumeratoriams — $5.50).

O. Urbonas, ŽALGIRIO MŪŠIS, 94 psl. teksto, 16 specialių iliustracijų ir dvispalvės mūšio schemos. Viršelis su aplanku. Kaina $3.00 (Prenumeratoriams $2.50). Šis veikalas yra atžymėtas ypatinga Ramovės premija.

Z. Raulinaitis, DURBĖS MŪŠIS, 96 psl., daug iliustracijų. Atspausta iš 1960 m. Kario. Kaina $1.25 (Prenumeratoriams $1.00). Laimėjęs metinę Ramovės premiją.

Z. Raulinaitis, AIŠČIAI KARINĖS ISTORIJOS ŠVIESOJE, 64 psl., iliustruotas. Atspausta iš 1961 m. Kario. Kaina $1.25 (Prenumeratoriams — $1.00). Laimėjęs metinę Ramovės premiją.

O. Urbonas, DIDŽIOJO ŠIAURĖS KARO FRONTAS LIETUVOJE I dalis, 117 psl. Atspausdinta iš 1958 ir 1961 m. Kario, gausiai iliustruota, 250 egz. Laimėjęs metinę Ramovės premiją. Kaina $1.75 (Prenumeratoriams — $1.50).

J. Variakojis, 4 P. L.K. MINDAUGO PULKAS. $3.50.

Prenumerata JAV-se ir užsienyje: Metams — $6.00, pusmečiui — $3.00, atsk. nr. — 60¢. Skelbimai pagal susitarimą. Pinigus siųsti šiuo adresu:
K A R Y S
916 Willoughby Avenue
Brooklyn. N. Y. 11221, U. S. A.

Čekius, arba "Money Order" adresuoti "KARYS" vardu.
Keisdami adresą nedelsdami praneškite KARIUI, pažymėdami naująjį ir senąjį adresą.

Rankraščiai redakcijoje nesaugomi.

Įvairių autorių straipsniai skelbiami KARYJE nevisada reiškia redakcijos ar leidėjų nuomonę.
KARYS išleidžiamas kiekvieno mėnesio pradžioje. Jam skiriami straipsniai turi pasiekti redakciją nemažiau dvi savaites prieš išleidimą.